



REYKJANESBÆR
Byggingarfulltrúi

Mótt. / gr Nr. umsóknar Afgr.

22.05.96

Afgreiðsla skipulagsfulltrúa

Umsókn

Umsókn um framkvæmdaleyfi

1. Umsækjandi / framkvæmdaaðili

Nafn umsækjanda / framkvæmdaaðila	Kennitala	Heimilisfang	Netfang
Vegagerðin	680269-2899	Borgartúni 5-7, 105 Reykjavík	
Gunnar Sigurgeirsson	051058-3139	Borgartúni 5-7, 105 Reykjavík	gus@vegagerdin.is

2. Greiðandi

Nafn greiðanda	Kennitala	Heimilisfang	Netfang
Vegagerðin	680269-2899	Borgartúni 5-7, 105 Reykjavík	gus@vegagerdin.is

3. Staðsetning

Heiti	Nr.	Staðgreinir	Matshluti	Landnúmer

Annað sem umsækjandi eða framkvæmdaraðili vill taka fram (nánari lýsing á framkvæmd á bakhlíð):

Um er að ræða gerð framúrakstursreina á Grindavíkurvegi. Breiddaraukningu vegamóta við Seltjörn.

Lengingu fléttureina í vegamótum við Norðurljósaveg ásamt lagfæringum á malbiki sunnan vegamóta.

7. gr.

Gögn vegna framkvæmdaleyfisumsóknar.

Framkvæmdaleyfi skal vera gefið út á grundvelli deiliskipulags. Heimilt er þó að veita framkvæmdaleyfi á grundvelli aðalskipulags, ef í aðalskipulaginu er gerð grein fyrir framkvæmdinni og fjallað á ítarlegan hátt um umfang, frágang, áhrif hennar á umhverfið og annað það sem við á.

Með umsókn um framkvæmdaleyfi skv. 6. gr. skulu fylgja eftirtalin gögn í tveimur eintökum:

Afstöðumynd, hnitsett í mælikvarða 1:2.000 – 1:500 eða í öðrum læsilegum mælikvarða, sem sýnir fyrirhugaða framkvæmd og afstöðu hennar gagnvart aðliggjandi byggð og að landi, þ.e. sýnir mannvirki sem fyrir eru á svæðinu, hæðarlínur og annað í landslagi sem skiptir máli fyrir útfærslu framkvæmdar. Á afstöðumynd þarf að gera grein fyrir fyrirhugaðri framkvæmd, landmótun, vegtengingum og öðru sem skilmálar deiliskipulags kveða á um og önnur gögn sem við eiga.

Hönnunargögn, eftir því sem við á, sem eru nauðsynleg til að framkvæma eftir. Gögnin skulu vera nægjanlega skýr til að hægt sé að ganga úr skugga um að kröfur um faglegan undirbúning, öryggi, endingu, útlit og hagkvæmni hlutaðeigandi framkvæmda sé fullnægt. Leggja þarf fram gögn m.a. um brunahönnun, hönnun og útreikninga á grundun, burðarþolsútreikninga, og burðarvirkisuppdraetti vegna framkvæmda eins og stíflu- og brúargerð, og einnig aðrar upplýsingar sem skipulagsnefnd telur nauðsynlegar. Sé um sérstaka eða vandasama framkvæmd að ræða getur skipulagsfulltrúi krafist þess að löggiltur burðarvirkishönnuður fari yfir og samþykki með undirritun sinni útreikninga og burðarvirkisuppdraetti á kostnað framkvæmdaleyfishafa. Sama á við um gögn og eftirlit fyrir aðrar framkvæmdir sem kalla á sérstaka sérfræðipækkingu.

Lýsing á framkvæmd og hvernig hún fellur að gildandi skipulagsáætlunum og staðhættum. Í framkvæmdalýsingu þarf að tilgreina framkvæmdatíma, hvernig fyrirhugað er að standa að framkvæmdinni og fleira sem skiptir máli.

Álit Skipulagsstofnunar um mat á umhverfisáhrifum eða ákvörðun Skipulagsstofnunar um mataskyldu framkvæmdar ásamt þeim gögnum sem stofnunin byggði niðurstöðu eina á.

Fyrirtiggið samþykki og/eða leyfi annarra leyfisveitenda sem framkvæmdin kann að vera háð samkvæmt öðrum lögum, ásamt upplýsingum um önnur leyfi sem framkvæmdaaðili er með í umsóknarferli eða hyggst sækja um.

Aðrar upplýsingar og gögn sem leyfisveitandi telur þörf á.

Þegar ekki liggur fyrir deiliskipulag og sótt er um framkvæmdaleyfi á grundvelli aðalskipulags sbr. 1. mgr. eða á grundvelli 8. og 9. gr. reglugerðar þessarar þarf einnig að fylgja umsókn yfirlitamynd í mælikvarða 1:10.000-1:2.000 sem sýnir staðsetningu og afmörkun framkvæmdasvæðis eða úrdráttur úr aðalskipulagi sem sýnir afmörkun framkvæmdasvæðis. Eftir atvikum skulu fylgja umsókn upplýsingar um veitur, aðkomu og aðstaður á framkvæmdasvæði, þ.m.t. hvort um sé að ræða hættusvæði eða náttúruverndarsvæði eða hvort á svæðinu séu náttúruyrirbærir sem njóta sérstakrar verndar skv. 37. gr. laga nr. 44/1999 um náttúruvernd.

Liggi ekki fyrir í skipulagi umsagnar umsagnaraðila um framkvæmdina skulu þær fylgja umsókn um framkvæmdaleyfi. Umsagnaraðilar geta verið opinberar stofnanir og stjórnvöld sem sinna lögbundnum verkefnum á sviði skipulagsmála og leyfisveitingum þeim tengdum, t.d. eftir því sem við á: Orkustofnun, Siglingastofnun, Vegagerðin, Umhverfisstofnun vegna framkvæmda á friðlystum svæðum, Skógrækt ríkisins, Fornleifavernd ríkisins, Fiskistofa, slökkvilið og heilbrigðis- eða náttúruverndarnefnd viðkomandi sveitarfélags.

Þegar sótt er um framkvæmdaleyfi til efnistöku á svæði þar sem ekki liggur fyrir deiliskipulag skal, auk framangreinds eftir því sem við á, fylgja uppdrauttur og greinargerð (efnistökuáætlun) þar sem gerð er grein fyrir hinu nýja landslagi á vinnslutíma og að efnistöku lokinni. Í gögnunum skal gerð grein fyrir stærð efnistöku-svæðis, vinnsludýpi, magni og gerð efnis sem heimilt er að nýta samkvæmt leyfinu, vinnslutíma og frágangi á efnistöku-svæði og yfirborðsefnum sem koma í veg fyrir fok á jarðefnum.

Reykjanesbær

dags.

Undirskrift umsækjanda

Undirskrift framkvæmdaaðila

Framkvæmdatími: júní - nóvember 2019.

Lýsing á framkvæmd:

Grindavíkurvegur (43), framúrakstursreinar.

Um er að ræða breytingar á núverandi vegamótum við Seltjörn milli st. 1.790 - 2.030, gerð malarfyllingar undir framtíðar stíg. Fylling undir stíginn er framhald af malarfyllingu sem gerð var í áfanga 1, malarfyllingin er lengd að núverandi vegi inn að Seltjörn. Breikkun / gerð framúrakstursreina á Grindavíkurvegi á vegkaflanum milli st. 3.950 - 6.415, auk jöfnunar á fláa á utanverðum stíg innan sama vegkafla. Uppsetning á vegriði, miðjuvegrið á heildar vegkaflanum milli st. 2.150 - 8.040 og vegrið í öxl innan vegkaflan með framúrakstursreinum. Lagfæringar á skemmdum í malbiki sunnan vegamóta við Norðurljósaveg st. 8.360. Breyting / lenging á flétturein í vegamótum við Bláa Lónið st. 7.670 - 8.040. Til framkvæmdanna teljast einnig breytingar á núverandi hliðartengingum auk annara þátta sem nauðsynlegir eru til að ljúka verkinu að fullu í samræmi við útboðsgögn.

Breikkun Grindavíkurveggar, Grindavíkurbæ og Reykjanesbæ

Ákvörðun um matsskyldu

1 INNGANGUR

Þann 21. mars 2019 barst Skipulagsstofnun tilkynning frá Eflu verkfræðistofu, f.h. Vegagerðarinnar, um fyrirhugaða breikkun Grindavíkurveggar Grindavíkurbæ og Reykjanesbæ skv. 6. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum, sbr. lið 10.09 og 13.02 í 1. viðauka laganna.

Skipulagsstofnun leitaði umsagna Grindavíkurbæjar, Reykjanesbæjar, Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja, Minjastofnun Íslands og Umhverfisstofnunar.

2 GÖGN LÖGD FRAM

Tilkynning til Skipulagsstofnunar: Breikkun Grindavíkurveggar nr. 43. Tilkynning til ákvörðunar um matsskyldu, Efla verkfræðistofa fyrir hönd Vegagerðarinnar, 21. mars 2019.

Umsagnir um tilkynninguna bárust frá:

- Grindavíkurbæ með tölvupósti dags. 3. maí 2019
- Reykjanesbæ með tölvupósti dags. 13. maí 2019
- Heilbrigðiseftirliti Suðurnesja með tölvupósti dags. 30. apríl 2019
- Minjastofnun Íslands með tölvupósti dags. 11. apríl 2019
- Umhverfisstofnun með tölvupósti dags. 16. apríl 2019

Frekari upplýsingar bárust frá framkvæmdaraðila með tölvupósti dags. 16. maí 2019.

3 FYRIRHUGUÐ FRAMKVÆMD

Grindavíkurvegur nær frá gatnamótum við Reykjanesbraut að Grindavík og er lengd hans um 13,3 km. Meirihluti núverandi vegstæðis er innan Grindavíkurbæjar en næst Reykjanesbraut er vegurinn innan Reykjanesbæjar. Vegurinn liggur að mestu um landslagsheild sem einkennist af nútímahraunum sem runnu á árunum 1210 til 1240. Umhverfis veginn eru opin svæði sem eru að mestu leyti ósnortin.

Framkvæmdasvæði

Fram kemur í gögnum framkvæmdaraðila að áformuð er breyting á um 6,5 km kafla Grindavíkurveggar. Um er að ræða breikkun og aðskilnað akstursstefna. Áætlað er að upphaf framkvæmda verði í um 1,5 km fjarlægð frá vegamótum við Reykjanesbraut og að vegamótum við Blaalónsveg. Um er að ræða breikkun vegarins, gerð hliðartenginga og göngu- og hjólastígs. Bætt verður við akrein á hluta vegkaflans, þ.e. að hann verði 2+1 vegur á um 2,5 km kafla og 2+2 vegur á um 200 – 300 m kafla.

Áhrifasvæði framkvæmdarinnar er breytilegt eftir vegköflum, þar sem mismunandi mikil breikkun er fyrirhuguð. Núverandi vegsvæði er um 8 – 12 m á breidd með öryggissvæði og mun breikkun eftir framkvæmdir verða allt frá 10 – 25 m frá miðlínu. Metið er að heildarrask utan núverandi vegsvæðis verði um 13 ha vegna framkvæmdarinnar. Fram kemur að áætluð efnisþörf vegna



framkvæmdarinnar sé rúmlega 40.000 m³, en efni úr uppgreftri verði nýtt eins og kostur sé. Burðarhæft efni verður notað í veguppbyggingu en annað efni verður m.a. nýtt í frágang. Það umframefni sem ekki nýtist verður flutt af svæðinu á efnistökuastað sem er í rekstri.

4 UMHVERFISÁHRIF

Vistgerðir

Fram kemur að ekki hafi verið framkvæmd sérstök gróðurúttekt en þess í stað stuðst við vistgerða- og vistlendakort Náttúrufræðistofnunar Íslands og hafi verið miðað við um 30 metra svæði út frá miðlínu. Beint áhrifasvæði framkvæmdarinnar nær frá 10 – 25 m frá miðlínu og er í heildina um 13 ha. Tvær gerðir vistlendis eru allsráðandi þ.e. hraunlendi og aðrar landgerðir. Af vistgerðum sem finnast innan svæðisins er mosahraunvist útbreiddust auk þéttbýlis og annars manngerðs lands. Af þeim vistgerðum sem finnast á svæðinu hefur ein mjög hátt verndargildi, þ.e. brokaflóavist. Þær sem hafa hátt verndargildi eru grasmóavist og lyngmóavist.

Umhverfisstofnun mælir með að við uppgræðslu sé fremur nýttur staðargróður heldur en sáning gróðurs sem ekki er fyrir á svæðinu. Slík uppgræðsla getur haft talsvert neikvæð áhrif á ásýnd og landslag svæðisins. Hægt er að græða upp mosaþembu og annan lággróður með ýmsum aðferðum t.a.m. með varðveislu svarðlags til að græða svæðin upp aftur eða aðferðum mosauppgræðslu sem beitt var á Hellisheiði vegna vegaframkvæmda sem gáfu góða raun. Stofnunin telur mikilvægt að eftirfylgni með frágangi og uppgræðslu svæðanna sé tryggt í vöktunaráætlun framkvæmdar og ber leyfisveitendum og framkvæmdaraðilum að sjá til þess.

Í frekari upplýsingum frá framkvæmdaraðila er tekið undir athugasemdir Umhverfisstofnunar varðandi frágang svæðisins og mikilvægi þess að frágangur sé eins vandaður og kostur er. Leitast verður eftir að halda svæðinu sem mest óbreyttu miðað við fyrra ástand og þannig að það falli sem best að næsta umhverfi vegarins. Í því samhengi er talið hagkvæmast að nýta staðargróður, auk þess sem litið verði til þeirra reynslu sem fengist hefur við frágang vegaframkvæmda t.d. á Hellisheiði eins og Umhverfisstofnun bendir á. Eins verður samhliða framkvæmdaleyfi, skýrt nánar frá frágangi og vöktun á árangri frágangaðgerða.

Landslag og jarðminjar

Fram kemur að vegurinn liggi um landslagsheild sem einkennist af nútímahraunum. Viðbótarrask verður út fyrir núverandi vegstæði en áhrif á landslag og ásýnd eru metin óveruleg þar sem viðbótaráhrif af þessari breikkun er ekki talin umfangsmikil og ekki breyta núverandi landslagseinkennum svæðisins. Óhjákvæmilegt rask verður á hrauni við framkvæmdina í jaðri núverandi vegsvæðis en framkvæmdasvæðinu og vinnusvæði verður haldið í lágmarki til þess að rask verði sem minnst. Áætlað er að um 2 ha af hrauni muni raskast.

Umhverfisstofnun bendir á að megin umhverfisáhrif framkvæmdarinnar verði rask á öröskuðu nútímahrauni sem nýtur verndar skv. ákvæðum laga um náttúruvernd og er stofnunin sammála mati framkvæmdaraðila um að þessi áhrif verða talsvert neikvæð.

Umhverfisstofnun áréttar að þar sem ekki er hægt að forðast rask á jarðmyndunum með verndargildi er góður frágangur rasksvæða, forsendur þess að umhverfisáhrif framkvæmdarinnar verði ekki umtalsverð.

Í frekari upplýsingum frá framkvæmdaraðila kemur fram að markmið framkvæmdaraðila er að frágangur verði með besta móti og þannig sé dregið úr áhrifum á jarðmyndanir. Er það í samræmi við greinargerð og viðbrögð framkvæmdaraðila við umsögn Umhverfisstofnunar.

Menningarminjar



Fram kemur í greinargerð framkvæmdaraðila að óhjákvæmilega þurfi að raska þeim minjum sem lenda innan framkvæmdasvæðisins. Að mati framkvæmdaraðila yrði það að mestu leyti gamli Grindavíkurvegurinn sem liggur meðfram núverandi vegi og sker hann á nokkrum stöðum. Aðrar minjar sem verða fyrir raski eru þústir og tóftir sem staðsettar eru innan við 20 m frá miðlínu núverandi vegar. Leggur framkvæmdaraðili til að allar minjar verði merktar á framkvæmdasvæði og kynntar í útboðsgögnum, bæði í texta og á teikningum þannig að tryggt verði að tekið sé tillit til þeirra og ef mögulegt er, komist hjá því að raska þeim.

Í umsögn Minjastofnunar kemur fram að 14 skráðir minjastaðir séu innan áhrifasvæðis framkvæmdarinnar. Að mati stofnunarinnar þarf að girða viðkomandi fornleifar eða minjastaði af á áberandi hátt til að verja þær raski. Tvo minjastaði metur stofnunin svo að þeir hafi talsvert hátt verndargildi og leggst því stofnunin alfarið gegn því að hróflað verði við þeim minjum og telur þar að auki nauðsynlegt að þær verði girtar af á áberandi hátt til að verja þær raski.

Í frekari upplýsingum frá framkvæmdaraðila kemur fram að tekið verði tillit til þeirra mótvægisáðgerða sem lagðar eru til af Minjastofnun Íslands.

Áhrif á vatnafar

Fram kemur að vatnstökusvæði HS Veitna í Lágum er staðsett vestan við Grindavíkurveg og sjái það stórum hluta Suðurnesja fyrir neysluvatni. Þar er ferskvatnslagið um 40 metra þykkt og nær niður á um 58 metra dýpi. Þegar komið er niður á 70 metra dýpi er grunnvatnið orðið fullsaltur jarðsjór. Líklegt er að aðstæður undir framkvæmdasvæðinu séu svipaðar.

Fram kemur að vegna staðsetningar framkvæmdarinnar á grann- og fjarsvæði vatnsverndar sé nauðsynlegt að leggja fram mótvægisáðgerðir og hafa viðbragðsáætlanir í gildi í samræmi við í reglugerð um varnir gegn mengun vatns. Í greinargerð framkvæmdarinnar er sett fram samskonar viðbragðsáætlun og við óhappi á vatnsverndarsvæðum Reykjavíkur og nágrennis.

Umhverfisstofnun og Grindavíkurbær benda á að gæta þurfi sérstaklega að jarðvegs- og grunnvatnsmengun þar sem framkvæmdin er að hluta innan grann- og fjarsvæðis vatnsvernda og sé mikilvægt að huga vel að mótvægisáðgerðum og að viðbragðsáætlanir séu í gildi.

Í frekari upplýsingum frá framkvæmdaraðila er tekið undir ábendingar Grindavíkurbæjar og Umhverfisstofnunar um mikilvægi þess að vel sé hugað að vatnsverndarsvæði við Grindavíkurveg vegna framkvæmdanna. Framkvæmdaraðili bendir á að gerð sé grein fyrir slíkum aðgerðum og áætlunum í greinargerð framkvæmdarinnar.

5 SKIPULAG OG LEYFI

Framkvæmdin er í samræmi við Aðalskipulag Grindavíkurbæjar 2010 – 2030 og Aðalskipulag Reykjanesbæjar 2015 – 2030.

Skipulagsstofnun vekur athygli á að framkvæmdin er háð framkvæmdaleyfi Grindavíkurbæjar og Reykjanesbæjar og reglugerð um framkvæmdaleyfi. Starfsleyfi frá Heilbrigðiseftirliti Suðurnesja og reglugerð um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnareftirlit. Einnig leyfi frá Minjastofnun Íslands, verði nauðsynlegt að raska fornminjum.

6 NIÐURSTAÐA

Um er að ræða áform um breytingu á um 6,5 km kafla Grindavíkurvegar, þ.e. breikkun og aðskilnað akstursstefna. Framkvæmdin er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu samkvæmt 6. gr. og lið 10.09 og lið 13.02 í 1. viðauka í lögum um mat á umhverfisáhrifum.



Eðli, staðsetning og eiginleikar hugsanlegra áhrifa framkvæmdar

Við mat á því hvort tilkynningarskyld framkvæmd skuli háð umhverfismati skal einkum taka mið af eðli framkvæmdar, svo sem stærð og umfangi framkvæmdar, sammögnunaráhrifa með öðrum framkvæmdum, nýtingu náttúruauðlinda, slysaættu, sbr. 1. tölul. 2. viðauka laga nr. 106/2000. Einnig skal taka mið af staðsetningu framkvæmdar, svo sem verndarákvæðum, einkum svæða sem njóta verndar skv. lögum um náttúruvernd eða vegna fornleifa sbr. 2 tölul. 2. viðauka laga nr. 106/2000. Einnig ber að líta til álagspóls náttúrunnar, einkum með tilliti til varna gegn mengun neysluvatns og sérstæðra jarðmyndana.

Fyrirhuguð framkvæmd mun fylgja núverandi vegi, en vegna lagfæringa á vegfláum og tengingum er umfang á raski utan núverandi vegstæðis áætlað alls um 13 hektarar. Framkvæmdirnar eru því að mestu á landi sem þegar hefur verið raskað en hefur í för með sér frekari skerðingu á óröskuðu landi, þar af á um 2 hekturum eldhrauns sem nýtur verndar skv. lögum um náttúruvernd og ber að forðast að raska nema brýna nauðsyn beri til. Skipulagsstofnun telur að sýnt hafi verið fram á að óhjákvæmilegt er að rask verði á fyrrnefndum jarðminjum svo fyrirhuguð breikkun núverandi vegstæðis geti átt sér stað.

Ekki er um umfangsmiklar framkvæmdir að ræða og munu fyrirhugaðar framkvæmdir bæta umferðaoðryggi með því að aðskilja akstursstefnur með vegriði auk endurbóta á vegamótum. Á framkvæmdatíma má gera ráð fyrir að rykmengunar gæti auk þess sem tímabundin truflun verði á umferð um veginn.

Fyrirhugaðar framkvæmdir eru að hluta innan skilgreindra svæða á náttúruminjaskrá sem nefnast Sundhnúksröðin og Fagridalur og Seltjörn, Snorrastaðatjarnir og hluti Hrafnagjá. Áhrif framkvæmdarinnar á þessi svæði eru að mestu leyti nú þegar komin fram með núverandi vegi.

Áhrifasvæði framkvæmdarinnar er að hluta innan grann- og fjarsvæðis vatnsverndar og ber framkvæmdaraðila að gæta að viðeigandi mengunarvörnum. Í greinargerð framkvæmdaraðila er gerð grein fyrir slíkum aðgerðum og áætlunum.

Að lokum þarf við mat á því hvort tilkynningarskyld framkvæmd skuli háð umhverfismati skal taka mið af eiginleikum hugsanlegra áhrifa framkvæmdar, svo sem umfangi áhrifa, stærð og fjölbreytileika áhrifa, líkum á áhrifum, fjölda fólks sem ætla má að verði fyrir áhrifum og afturkræfni þeirra sbr. tölulið 3 í 2. viðauka laga nr. 106/2000.

Umhverfisáhrif fyrirhugaðra framkvæmda við endurbætur á hluta Grindavíkurvegjar felast fyrst og fremst í raski á eldhrauni sem nýtur sérstakrar verndar náttúruverndarlaga, gróðri og hugsanlega á fornminjum auk mögulegrar hættu á mengun vatns. Áhrif röskunar á eldhraun verða varanleg en að mati Skipulagsstofnunar bundin við afmarkað svæði næst veginum. Vegagerðin áformar mótvægisáðgerðir til verndar umræddum fornminjum með hliðsjón af ábendingum Minjastofnunar og unnið verður að uppgræðslu með staðargróðri, reynist þess þörf. Skipulagsstofnun telur að ef vel tekst til við að verja náttúru- og menningarminjar fyrir raski með þeim aðgerðum sem Vegagerðin áformar þá verði áhrif framkvæmdanna fyrst og fremst bundin við þann tíma sem framkvæmdir standa og svæðið er að jafna sig eftir frágang.

Ákvörðunarorð

Á grundvelli fyrirbyggjandi gagna er það niðurstaða Skipulagsstofnunar að fyrirhuguð framkvæmd sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif, sbr. þau viðmið sem tilgreind eru í 2. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum. Því skal framkvæmdin ekki háð mati á umhverfisáhrifum.

Samkvæmt 14. gr. laga um mat á umhverfisáhrifum má kæra ákvörðunina til úrskurðarnefndar umhverfis- og auðlindamála. Kærufrestur er til 4. júlí 2019.

Reykjavík, 31. maí 2019

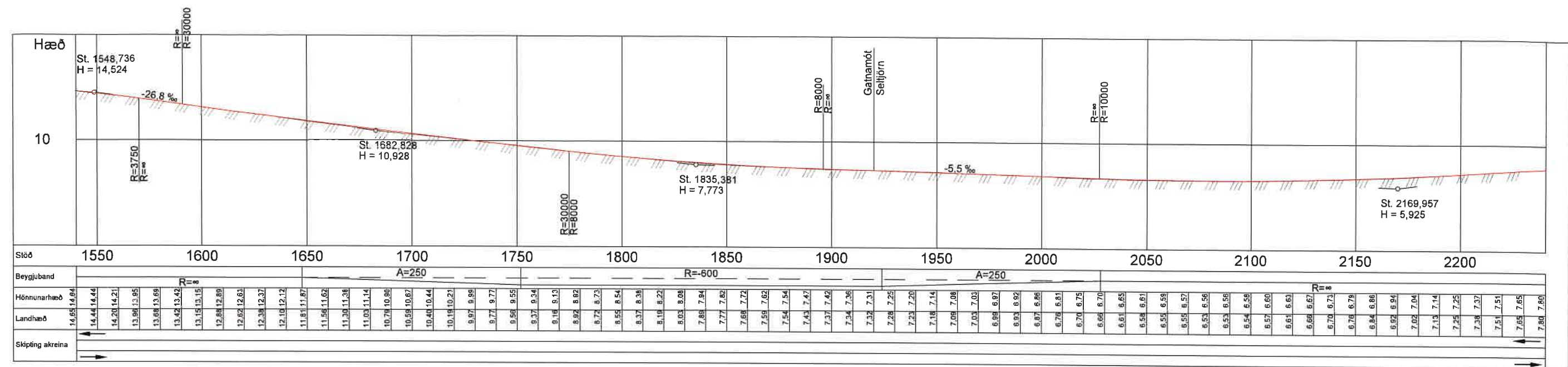


Jakob Gunnarsson
Jakob Gunnarsson

Jón Smári Jónsson
Jón Smári Jónsson

Grindavíkurvegur (43), framúrakstursreinar Verkhönnun





SKÝRINGAR - GRUNNMYND

- Vegir
- Stigur
- Vegrið
- Öryggissvæði

SKÝRINGAR - LANGSNÍÐ

- Veghæð í hönnunarlínu
- Yfirborð núverandi lands

- Hnitakerfi: ISN93, Hæðakerfi H2004
- Öll mál í metrum nema annað sé tekið fram
- Loftmynd, Loftmyndir ehf.



EFLA VERKFRÆÐISTOFA

Sími: 412 6000
www.efla.is

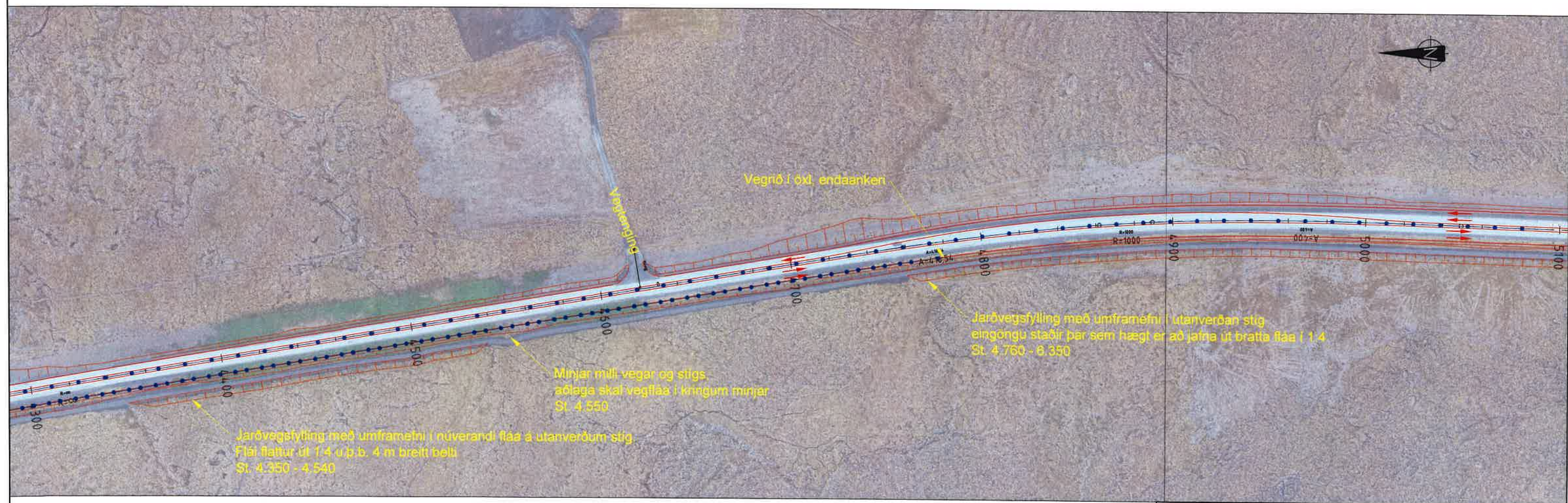
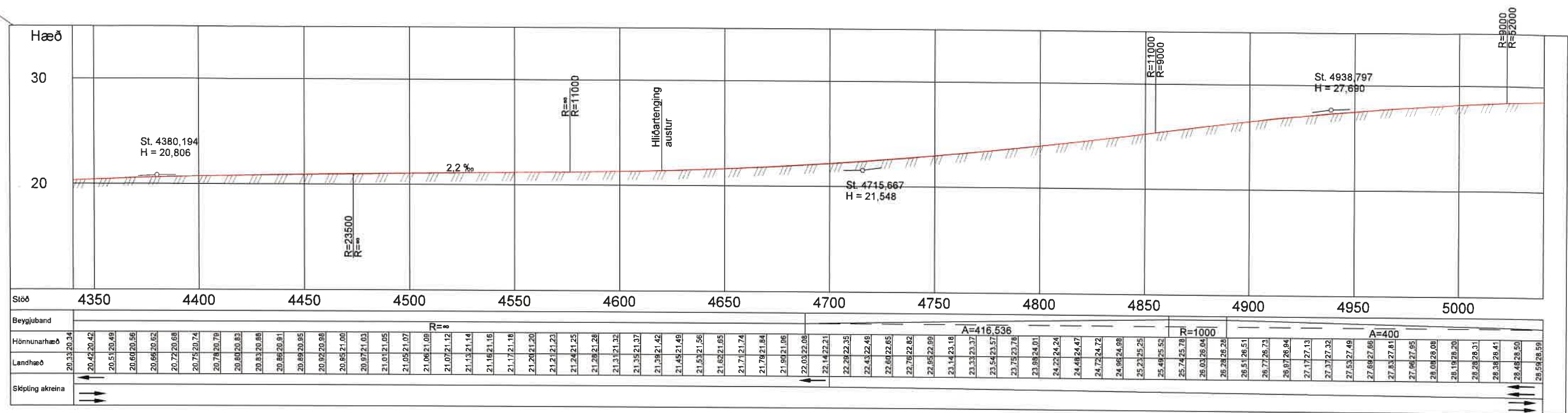
VEGAGERÐIN

Grindavíkurvegur, framúrskursreinar
Grunnmynd og langsníð
Grindavíkurvegur - st. 1.790 - 2.030
Breiddaraukning í T-vegamótum

Dags: 16.05.2019
Mál: 1:1.000 / 1:200
Bládd: A1

Yfirlit: INB Feb'19
Tæknat: INB Feb'19
Mál: HH 2018
Yfirlit: —
Samb: —

Fáskrifa: LAY-C



SKÝRINGAR - GRUNNMYND

- Vegir
- Stígur
- Vegrið
- Öryggissvæði

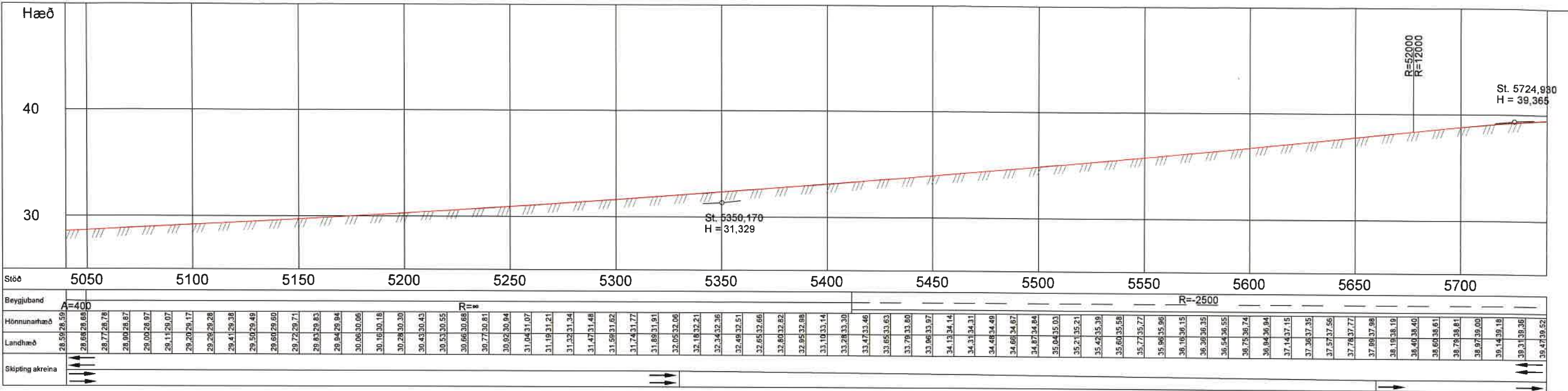
SKÝRINGAR - LANGSNÍÐ

- Veghæð í hönnunarlínu
- Yfirborð núverandi lands

- Hnitakerfi: ISN93, Hæðakerfi H2004
- Öll mál í metrum nema annað sé tekið fram
- Loftmynd, Loftmyndir ehf.



EFLA VERKFRÆÐISÍTOFA		Sími: 412 6000 www.efla.is		VEGAGERÐIN	
Nafn	INB	Dagsetning	Feb'19	Bláa	Al
Teiknað	INB	Dagsetning	Feb'19	Bláa	Al
Mælt	HH	Dagsetning	2018	Bláa	Al
Yfirfært	—	Dagsetning	—	Bláa	Al
Samþ.	—	Dagsetning	—	Bláa	Al
Dagsetning: 16.05.2019				Skala: 1:1000 / 1:200	
Grindavíkurvegur, framúrakstursreinar				Bláa: A1	
Grunnmynd og langsníð				Teg. nr. C103	
Grindavíkurvegur st. 4.340 - 5.040				Rit:	
Vg2019-062				Rit:	



SKÝRINGAR - GRUNNMYND

- Vegir
- Stigur
- Vegrið
- Öryggissvæði

SKÝRINGAR - LANGSNID

- Veghæð í hönnunarlínu
- Yfirborð núverandi lands

- Hnitakerfi: ISN93, Hæðakerfi H2004
- Öll mál í metrum nema annað sé tekið fram
- Loftmynd, Loftmyndir ehf.



VERKFRÆÐISÍÐA

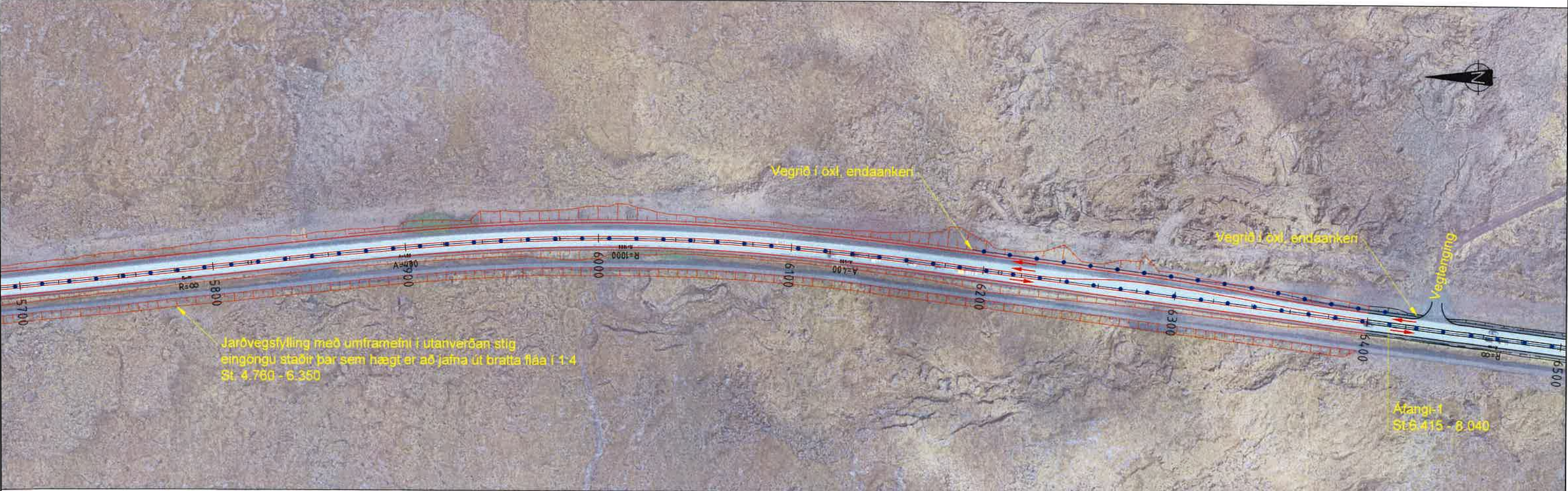
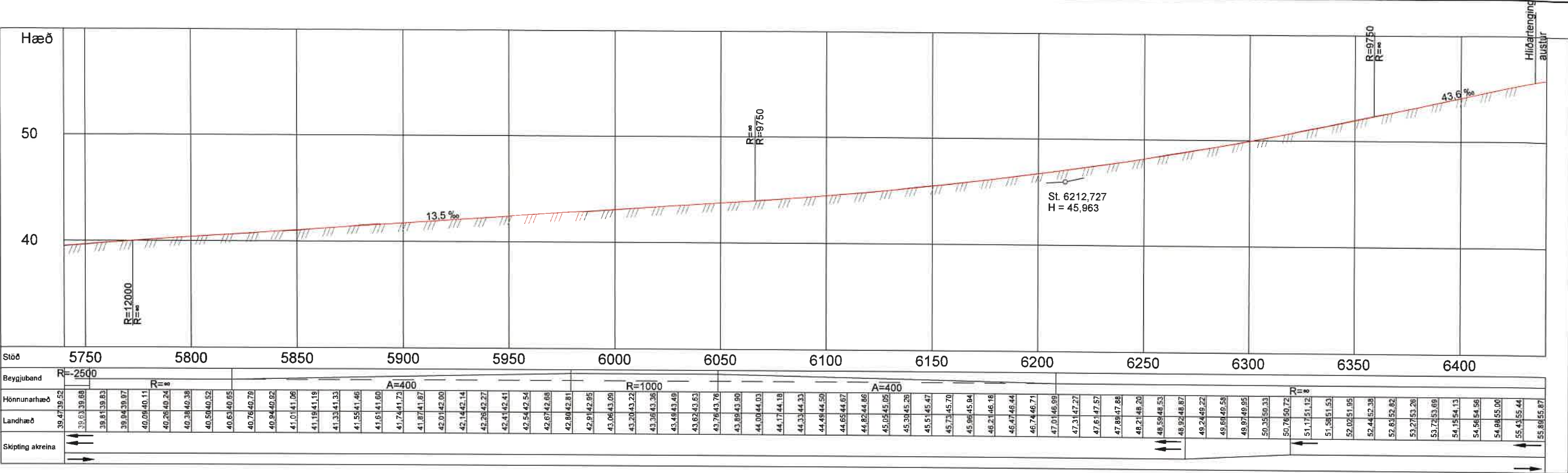
Síni: 412 6600
www.efla.is

Grindavíkurvegur, framúrakstursreinar
Grunnmynd og langsnid
Grindavíkurvegur
st.5.040 - 5.740

Nafn	Dags.	Dags.	Brýtingar	Al	Yfirl.
Hannað:	INB	Feb'19	(A)		
Teknað:	INB	Feb'19	(B)		
Mál:	HH	2018	(C)		
Virfandi:			(D)		
Samb.					

Dagf.: 16.05.2019
Rit. verkefns: Vg2019-062

Minn.: 1:1000 / 1:200
Bladn.: A1
Teken. m.: C104
Efs.



SKÝRINGAR - GRUNNMYND

- Vegir
- Stigur
- Vegrið
- Öryggissvæði

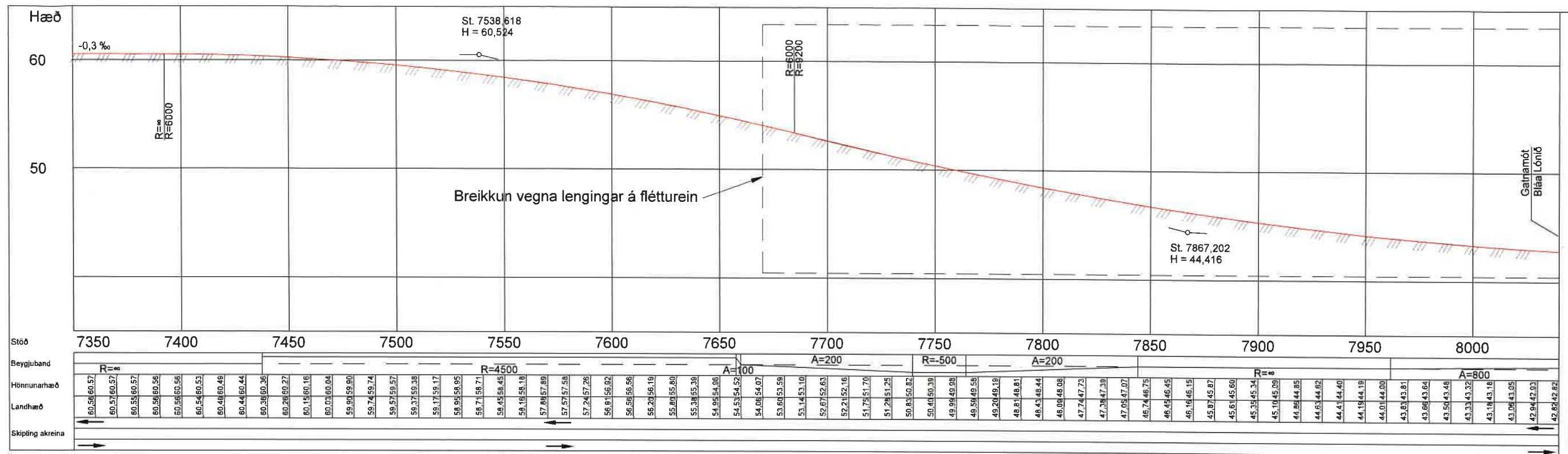
SKÝRINGAR - LANGSNID

- Veghæð i hönnunarlínu
- Yfirborð núverandi lands

- Hnitakerfi: ISN93, Hæðakerfi H2004
- Öll mál í metrum nema annað sé tekið fram
- Löftmynd, Löftmyndir ehf.



EFLA VERKFRÆÐIÞÓFA		Síni: 412 6000 www.efla.is		VEGAGERÐIN	
Nafn	Dags.	A	Dags.	Brýtingar	Af
Hannað	INB Feb'19	(A)			
Teknað	INB Feb'19	(B)			
Málið	HH 2018	(C)			
Yfirlit		(D)			
Samb.					
Tölvuskrif: LAY-C		Grindavíkurvegur, framúrakurstursreinar		Grunnmynd og langsnið	
		Grindavíkurvegur		st. 5.740 - 6.440	
		Dag:		16.05.2019	
		Mál:		1:1000 / 1:200	
		Bl.:		C105	
		Vg2019-062		A1	



SKÝRINGAR - GRUNNMYND

- Vegur
- Stigur
- Vegrið
- Oryggissvæði

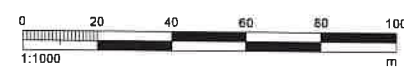


- Sveitarfélagsmörk
- Fláar

SKÝRINGAR - LANGSNÍÐ

- Veghæð í hönnunarlínu
- Yfirborð núverandi lands

- Hnitakerfi: ISN93, Hæðakerfi H2004
- Öll mál í metrum nema annað sé tekið fram
- Loftmynd, Loftmyndir ehf.



Sími: 412 6000
www.efla.is



Grindavíkurvegur, framúrakstursreinar
Grunnmynd og langsníð
Grindavíkurvegur - st. 7.670 - 8.040
Lenging á flétturein

Dag: 16.05.2019
Vg2019-062
Töluskrif: LAY-C
Bláa Lónið
A1

Hæð		
25	R=∞ R=115 R=∞	
	PR. 20.000 H = 21.125	
20	-1.46 % 0.81 %	
	PR. 16.332 H = 21.110	
	R=∞	
Stöð	25	
Beygluband	R=∞	
Breiddarútlíkkun		
Þverhalli		
H. Kantur	0.37 %	1.02 %
V. Kantur		
Hönnunarhæð	21.125	21.110
Landhæð	21.125	21.110
Yfirbygging	25CM	



SKÝRINGAR - GRUNNMYND

- Vegir
- Stígur
- Vegrið
- Öryggissvæði

- Sveitarfélagsmörk
- Fláar

SKÝRINGAR - LANGSNÍÐ

- Veghæð í hönnunarlínu
- Yfirborð núverandi lands

- Hnitakerfi: ISN93, Hæðakerfi H2004
- Öll mál í metrum nema annað sé tekið fram
- Loftmynd, Loftmyndir ehf.



		Sími: 472 6000 www.efla.is			
Nafn	Dags.	Dags.	Breytingar	Af	Yfirl.
Hannað:	INB Feb'19	A			
Teknað:	INB Feb'19	B			
Mælt:	HH 2018	C			
Yfirfarið:		D			
Samb.					
Töðuskipti: LAY-D		Dags: 16.05.2019		Mikk: 1:1000 / 1:200	Búnaði: A1
Hil. verkefni: Vg2019-062		Tilv. nr.: D101		Bil.	

Viðbrögð Vegagerðarinnar við athugasemdum vegna tilkynningar til ákvörðunar um matsskyldu fyrir breikkun Grindavíkurvegjar

Nr.	Athugasemd	Viðbrögð Vegagerðarinnar
1	Grindavíkurbær	
1.1	„Grindavíkurbær vill ítreka mikilvægi þess að þar sem framkvæmdin er að hluta innan grann- og fjarsvæðis sé mikilvægt að hugað sé vel að mótvægisáðgerðum og að viðbragðsáætlanir séu í gildi eins og fram kemur í greinargerð framkvæmdaraðila. Eins og fram kemur í greinargerðinni eru mestar líkur mengunarslysi við jarðvinnu og umferðar vinnuvéla á framkvæmdartíma en þó einnig á rekstrartíma sökum umferðarslysa.“	Framkvæmdaraðili tekur undir ábendingu Grindavíkurbæjar um mikilvægi þess að vel sé hugað að vatnsverndarsvæði við Grindavíkurveg vegna framkvæmdanna. Á það einnig við til framtíðar, þ.e. að mikilvægt sé að viðbragðsáætlanir séu til staðar á rekstrartíma vegna mögulegra mengunaróhappa. Eins og fram kemur í athugasemd Grindavíkurbæjar er gerð grein fyrir slíkum áðgerðum og áætlunum í greinargerðinni.
1.2	„Grindavíkurbær óskar eftir samráði við Vegagerðina um að tryggt verði að viðbragðsaðilar hafi aðgengi að öryggisgáttum í vegriði.“	Í kjölfar umsagnar hefur verið haft samráð við Grindavíkurbæ vegna öryggisgátta fyrir viðbragðsaðila í vegriði og málið afgreitt.
2	Umhverfisstofnun	
2.1	„Í þeirri framkvæmd sem hér er til umfjöllunar í matsskyldufyrirspurn er hluti af heildarframkvæmd sem felur í sér endurbætur á Grindavíkurvegi, alls 13,3 km í því skyni að auka umferðaröryggi, og er sá hluti 6,5 km partur af veginum. Umhverfisstofnun telur rétt að almennt þegar farið er með slíkar tilkynningarskyldar framkvæmdir í matsskyldufyrirspurn sé réttara að öll framkvæmdin sé metin saman en ekki aðeins einn hluti í einu líkt og hér er gert.“	Einungis stendur til að fara í framkvæmdir á þeim 6,5 km kafla vegarins sem tilgreindur er í greinargerðinni. Á öðrum hlutum vegarins hefur þegar verið farið í úrbætur/lagfæringar sem framkvæmdaraðili taldi að félli ekki undir lög um mat á umhverfisáhrifum. Aðrar umferðaröryggisbætur á veginum eru lítilsháttar og felast m.a. í uppsetnignu skilta og þess háttar. Því er um að ræða einfaldar áðgerðir sem fela ekki í sér rask eða önnur mögulega umhverfisáhrif.
2.2	„Umhverfisstofnun telur ekki fyllilega skýrt hvernig aðskilið verður á milli brautar og göngu- og hjólréiða fyrir utan vegrið til aðskilningar og átti að greina betur frá því í matsskýrslu framkvæmdar.“	Líklegt er að göngu- og hjólréiðastígur verði að öllu leyti staðsettur utan öryggissvæðis vegarins og því ekki þörf á að aðskilja hann frekar. Liggur það þó ekki endanlega fyrir að svo stöddu og þar af leiðandi því haldið opnu að notað verði vegrið á völdum köflum. Á það við þar sem ekki verður mögulegt að staðsetja stígin utan öryggissvæðis Grindavíkurvegjar t.d. vegna jarðmyndana eða landslags. Sambærilegar upplýsingar má finna í kafla 3.1.5 í greinargerð.
2.3	„Vakin er athygli á því að þessi kafli 3.1.5 er titlaður „Göngu-, hjóla- og reiðstígar“ en hvergi annarsstaðar í greinargerðinni er minnst á reiðstíg og því óljóst hvort eða að hvaða leiti gert sé ráð fyrir slíkum stíg við Grindavíkurveg.“	Ekki er gert ráð fyrir að reiðstígur verði samhliða eða í næsta nágrenni Grindavíkurvegjar. Framkvæmdaraðili tekur undir athugasemd Umhverfisstofnunar um að kaflaheiti sé óheppilegt.

2.4	„Umhverfisstofnun mælir með að við uppgræðslu sé fremur nýttur staðargróður heldur en sáning gróðurs sem ekki er fyrir á svæðinu. Slík uppgræðsla getur haft talsvert neikvæð áhrif á úsýnd og landslag svæðisins.“ „Hægt er að græða upp mosaþembu og annan lággróður með ýmsum aðferðum t.a.m. með að varðveislu svarðlags til að græða svæðin upp aftur eða aðferðum mosauppgræðslu sem beitt var á Hellisheiði vegna vegaframkvæmda sem gáfu góða raun. Stofnun telur mikilvægt að eftirfylgni með frágangi og uppgræðslu svæðanna sé tryggt í vöktunaráætlun framkvæmdar og ber leyfisveitendum og framkvæmdarðailum (Vegagerðinni) að sjá til þess.“	Framkvæmdaraðili tekur undir athugasemd Umhverfisstofnunar varðandi frágang svæðisins og mikilvægi þess að frágangur sé eins vandaður og kostur er. Leitast verður eftir að halda svæðinu að sem mestu óbreyttu miðað við fyrra ástand og þannig að það falli sem best að næsta umhverfi vegarins. Í því samhengi er talið hagkvæmast að nýta staðargróður, auk þess sem verður litið til þeirra reynslu sem fengist hefur við frágang vegaframkvæmda t.d. á Hellisheiði eins og Umhverfisstofnun bendir á. Eins og segir í athugasemd Umhverfisstofnunar verður samhliða framkvæmdaleyfi skýrt nánar frá frágangi og vöktun á árangri frágangsaðgerða.
2.5	„Umhverfisstofnun áréttar að þar sem ekki er hægt að forðast rask á jarðmyndunum (eldhrauni) með verndargildi er góður frágangur rasksvæða forsendur þess að umhverfisáhrif framkvæmdar verði ekki umtalsverð.“	Markmið framkvæmdaraðila er að frágangur verði sem bestur og þannig sé dregið úr áhrifum á jarðmyndunir. Er það í samræmi við greinargerð og viðbrögð framkvæmdaraðila við athugasemd 2.4.
2.6	„Umhverfisstofnun bendir á að leyfisveitanda er heimilt, skv. 5. mgr. 61. gr., að binda leyfi þeim skilyrðum sem eru nauðsynleg til að draga úr áhrifum framkvæmdarinnar á þau náttúrufrýrbæri sem verða fyrir raski. Brýnt er að vöktunaráætlun framkvæmdar tryggi ofangreint.“	Eins og áður hefur komið fram er markmið framkvæmdaraðila að draga úr umhverfisáhrifum framkvæmdarinnar eins og mögulegt er. Er það í samræmi við viðbrögð framkvæmdaraðila við athugasemdum 2.4 og 2.5 um m.a. vöktunaráætlun og frágang. Einnig er sérstaklega fjallað um það leyfi sem framkvæmdin er háð í greinargerðinni.
2.7	„Umhverfisstofnun telur að almennt eigi að fjalla um alla framkvæmdina sem ráðgert er að ráðast í við matsskyldufyrirspurn hennar. Með því móti er unnt að taka tillit til heildar umhverfisáhrifa framkvæmda við mat á hvort framkvæmd sé háð umhverfismati eður ei.“	Metið er sem svo að verið sé að taka framkvæmdina fyrir á heildstæðan hátt. Ljóst er þó að framkvæmdir hafa átt sér stað á veginum en er þeim lokið og að aðrar úrbætur/lagfæringar eru minniháttar og þess eðlis að ekki er talin þörf á að fjalla um þær m.t.t. umhverfisáhrifa. Sjá einnig viðbrögð framkvæmdaraðila við athugasemd 2.1.
3	Minjastofnun Íslands	
3.1	„Eftir að fornleifar höfðu verið skráðar vegna fyrirhugaðrar breikkunar Grindavíkurveggar sendi Minjastofnun Grindavíkurbæ umsögn um framkvæmdina. Umsögnin er dagsett 25.09.2018. Þar er fjallað um áhrif fyrirhugaðrar breikkunar Grindavíkurveggar á menningarminjar og gefin fyrirsmæli um mótvægisáðgerðir. Í umsögninni er fjallað um þá 14 minjastaði sem nefndir eru í skýrslu Vegagerðarinnar auk fjögurra annarra minjastaða (GK-017:064, GK-017:142, GK-016:017 og GK-	Tekið verður tillit til þeirra mótvægisáðgerða sem lagðar voru til af Minjastofnun Íslands í umsögn fyrir Grindavíkurbæ um breikkun Grindavíkurveggar. Framkvæmdaraðili hefur umsögnina undir höndunum.

	017:027) sem eru utan við það svæði sem hér er til umfjöllunar. Umsögnin stendur ennþá fyllilega fyrir sínu og ekki ástæða til að bæta neinu þar við.“	
3.2	„Síðastliðið haust fóru mælingamaður frá Eflu og fulltrúi Minjastofnunar og merktu minjastaði á hluta fyrirhugaðs framkvæmdasvæðis vegna breikkunar Grindavíkurvegjar. Ekki er víst að þær merkingar hafi staðist veður vetrarins og því þarf að fara yfir þær og ljúka merkingu minjastaða sem merkja þarf á meðan á framkvæmdum stendur.“	Lokið hefur verið við merkingar minja á framkvæmdasvæðinu. Tekið er undir athugasemd MÍ varðandi að ganga þurfi úr skugga um að þær merkingar verði sýnilegar á framkvæmdatíma.
3.3	Minjastofnun bendir einnig á 21. gr. og 24. gr. laga um menningarminjar.	Ábending er móttækin og verða greinar laganna hafðar til hliðsjónar við framkvæmdina.
4	Heilbrigðiseftirlit Suðurnesja	
4.1	„Heilbrigðiseftirlit Suðurnesja gerir ekki athugasemd við tilkynningu til ákvörðunar um matsskyldu vegna breikkunar Grindavíkurvegjar, aðra en þá að vitnað er í úrelta reglugerð. Í stað reglugerðar nr. 35/1994 um varnir gegn olíumengun frá starfsemi á landi er komin ný reglugerð nr. 884/2017 með sama nafni.“	Framkvæmdaraðili þakkar ábendinguna og er greinargerðin gerð með tillit til uppfærðrar reglugerðar um varnir gegn olíumengun á framkvæmda- og rekstrartíma.



BREIKKUN GRINDAVÍKURVEGAR (43)

Tilkynning til ákvörðunar um matsskyldu

11.03.2019



SKÝRSLA – UPPLÝSINGABLAÐ

SKJALALYKILL

2970-297-GRG-001-V01

SKÝRSLUNÚMÉR / SÍÐUFJÖLDI

01 / 36

VERKEFNISSTJÓRI – FULLTRÚI VERKKAUÐA

Erlingur Freyr Jensson

VERKEFNISSTJÓRI – EFLA

Ólafur Árnason

LYKILORD

Grindavíkurvegur, breikkun vegar, mat á umhverfisáhrifum, tilkynning til ákvörðunar um matsskyldu, fyrirspurn um matsskyldu, umferðaröryggi.

STAÐA SKÝRSLU

- ☐ Í vinnslu
- ☐ Drög til yfirlustrar
- ☒ Lokið

DREIFING

- ☐ Opin
- ☒ Dreifing með leyfi verkkaupa
- ☐ Trúnaðarmál

TITILL SKÝRSLU

Breikkun Grindavíkurvegar (43)

VERKHEITI

Breikkun Grindavíkurvegar (43) – tilkynning til ákvörðunar um matsskyldu.

VERKKAUÐI

Vegagerðin

HÖFUNDUR

Andri Rafn Yeoman

ÚTDRÁTTUR

Vegagerðin áformar breytingu á um 6,5 km kafla Grindavíkurvegar. Upphaf vegkaflans er í um 1,5 km frá vegamótum vegarins við Reykjanesbraut og nær að vegamótum við Bláalónsveg (426). Um er að ræða breikkun og aðskilnað akstursstefna. Á hluta vegarins verður bætt við akrein í 2+1 veg og á stuttum kafla (200-300 m), þar sem skipt er á milli akstursátta, verða fjórar akreinar (2+2 vegur). Einnig verður lagður göngu- og hjólastígur við veginn og veltengingar lagfærðar.

Framkvæmdin er tilkynningarskyld til Skipulagsstofnunar til ákvörðunar um matsskyldu, sbr. tl. 10.09 í 1. viðauka laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum. Í þessari skýrslu er fjallað um fyrirhugaða framkvæmd, framkvæmdasvæðið, stöðu skipulagsmála og helstu umhverfisáhrif framkvæmdarinnar í samræmi við 11. gr. reglugerðar nr. 660/2015.

ÚTGÁFUSAGA

NR.	HÖFUNDUR	DAGS.	RÝNT	DAGS.	SAMÞYKKT	DAGS.
01	Andri Rafn Yeoman Tilkynning til ákvörðunar um matsskyldu	13.12.18	Snævarr Örn Georgsson Ingvar Baldursson Ólafur Árnason Rýni Vegagerðarinnar	04.03.19	Andri Rafn Yeoman	11.03.19

EFNISYFIRLIT

EFNISYFIRLIT	5
1 INNGANGUR	7
1.1 Almenn	7
1.2 Framkvæmdaraðili	8
1.3 Markmið framkvæmdar	8
1.4 Mat á umhverfisáhrifum	8
2 UPPLÝSINGAR UM FRAMKVÆMDASVÆÐIÐ	9
2.1 Staðhættir og landnotkun	9
2.2 Landslag og ásjúnd	9
2.3 Náttúrufer	10
2.4 Minjar	12
2.5 Vatnsverndarsvæði	12
2.6 Náttúruminjasrá	14
3 UPPLÝSINGAR UM FRAMKVÆMD	17
3.1 Lýsing á framkvæmd	17
3.1.1 Lega	17
3.1.2 Breikkun	17
3.1.3 Vegamót	20
3.1.4 Hliðarvegir	20
3.1.5 Göngu-, hjóla- og reiðstígar	20
3.1.6 Áningarstaðir	20
3.1.7 Biðstöðvar og almenningssamgöngur	20
3.1.8 Umferð á framkvæmdatíma	20
3.2 Umferð akandi	20
3.3 Umferðaróhöpp	21
3.4 Efnisþörf, efnistaka og efnislosun	21
3.5 Frágangur	22
3.6 Tímasetning framkvæmdar	22
3.7 Leyfi sem framkvæmdin er háð	22
4 SKIPULAGSÁÆTLANIR	24
4.1 Landsskipulag	24
4.2 Svæðisskipulag	24
4.3 Samgönguáætlun	24
4.4 Aðalskipulag	25
4.5 Deiliskipulag	25
5 UMhverfisáhrif	26
5.1 Þættir framkvæmdar sem valdið geta umhverfisáhrifum	26
5.2 Umhverfisáhrif	27
5.2.1 Landnotkun	27
5.2.2 Landslag og ásjúnd	27
5.2.3 Jarðmyndanir	27

5.2.4	Náttúrufar	27
5.2.5	Vatnsvernd	28
5.2.6	Menningarminjar	30
5.2.7	Náttúruminjar	31
5.2.8	Hljóðvist	31
5.2.9	Umferðaröryggi	31
5.3	Samantekt á umhverfisáhrifum	31
6	HEIMILDASKRÁ	33
VIÐAUKI A FRUMHÖNNUNARTEIKNINGAR		
VIÐAUKI B GRINDAVÍKURVEGUR: FORNLEIFASKRÁNING VEGNA LAGFÆRINGA OG BREIKKUN VEGAR		

MYNDASKRÁ

MYND 1.1	Yfirlitsmynd yfir Grindavíkurveg (43-01).	7
MYND 2.1	Yfirlitsmynd tekin yfir Grindavíkurveg. Sjá má að unnið er við hlið vegarins sumarið 2018.	10
MYND 2.2	Vistlendakort af framkvæmdasvæðinu og næsta nágrenni.	11
MYND 2.3	Vatnsverndarsvæði úr gildandi svæðisskipulagi Suðurnesja 2008-2024	12
MYND 2.4	Stefna grunnvatnsrennslis á Reykjanesi.	14
MYND 2.5	Svæði sem eru á náttúruminjaskrá innan Grindavíkurvegs	15
MYND 2.6	Seltjörn og Snorrastaðatjarnir sem eru á náttúruminjaskrá og Grindavíkurvegur.	16
MYND 3.1	Lega þess hluta Grindavíkurvegar sem matið nær til.	17
MYND 3.2	Kennisnið fyrir breikkun vegarins, 1+1 vegur.	18
MYND 3.3	Kennisnið fyrir breikkun vegar í 12m með göngu- og hjólastíg.	18
MYND 3.4	Kennisnið fyrir breikkun vegarins þar sem gert er ráð fyrir framúrakstursrein (2+1)	19
MYND 3.5	Kennisnið fyrir breikkun vegarins þegar gert er ráð fyrir framúrakstursreinum (2+2)	19
MYND 4.1	Samgöngukort úr svæðisskipulagi Suðurnesja. Blár hringur afmarkar Grindavíkurveg. [15]	25

TÖFLUSKRÁ

TAFLA 3.1	Umferð sem gefin er upp í útboðsgögnum fyrir 1. áfanga framkvæmda [12].	21
TAFLA 3.2	Umferð sem gefin er upp við öryggistúttekt Vegagerðarinnar árið 2016 [1].	21
TAFLA 5.1	Stefnuskjöl sem horft var til við gerð greinargerðarinnar.	26
TAFLA 5.2	Samantekt á fornminjum á framkvæmdasvæði.	30
TAFLA 5.3	Yfirlit yfir umhverfisáhrif vegna breikkunar á hluta Grindavíkurvegar.	32

1 INNGANGUR

1.1 Almennt

Greinargerð þessi fjallar um breytingu á um 6,5 km kafla Grindavíkurvegur (43), með upphaf í um 1,5 km fjarlægð frá vegamótum við Reykjanesbraut (41) og að vegamótum við Bláalónsveg (426). Um er að ræða breikkun vegarins, gerð hliðartenginga og göngu- og hjólastígs. Að auki verður bætt við akrein á hluta vegkaflans, þ.e. að hann verði 2+1 vegur (um 2,5 km) og á stuttum kafla (200-300 m) þar sem skipt er um akstursstefnu akreina verða fjórar akreinar (2+2 vegur). Grindavíkurvegur er skilgreindur sem stofnvegur sem tengir Grindavík við Reykjanesbraut [1]. Mynd 1.1 sýnir staðsetningu Grindavíkurvegur og afmörkun þess hluta hans sem greinargerðin nær til.



MYND 1.1 Yfirlitsmynd yfir Grindavíkurveg (43-01). Framkvæmdasvæðið er merkt inn á mynd. Mynd: Vegagerðin [1].

Áhrifasvæði framkvæmdarinnar er breytilegt eftir vegköflum, þar sem mismunandi mikil breikkun er fyrirhuguð, allt frá 10-25 m breikkun frá miðlínu (20-50 m í heild). Núverandi vegsvæði er um 8-12 m (bæði núverandi vegur og öryggissvæði), þ.e. heildarsvæði sem nú þegar er raskað vegna Grindavíkurveggar. Metið er að heildarrask utan núverandi vegsvæðis verði um 128.800 m² (13 ha) vegna framkvæmdarinnar. Þar sem vegurinn er skilgreindur sem stofnvegur nær veghelgunarsvæði hans 30 metra til beggja hliða frá miðlínu eða samtals 60 metra [2]. Allt áhrifasvæði fyrirhugaðrar framkvæmdar er því innan núverandi veghelgunarsvæðis Grindavíkurveggar.

1.2 Framkvæmdaraðili

Framkvæmdaraðili er Vegagerðin. Vegagerðin hefur veghald þjóðvega samkvæmt vegalögum nr. 80/2007. Hlutverk Vegagerðarinnar er að þróa og sjá um vegakerfið á sem hagkvæmastan hátt með þarfir samfélagsins, öryggi vegfarenda og umhverfissjónarmið að leiðarljósi.

1.3 Markmið framkvæmdar

Markmið framkvæmdarinnar er að endurbæta Grindavíkurveg til að auka umferðaröryggi, greiða fyrir umferð, minnka líkur á umhverfisóhöppum auk þess að breyta og bæta hliðartengingar. Með framkvæmdinni er verið að leita lausna við að auka umferðaröryggi og draga úr slyshættu á kaflanum.

Á vegkaflanum sem hér er til umfjöllunar hefur þegar verið ráðist í smærri tímabundnar aðgerðir til að auka öryggi, nú síðast síðla árs 2018 með lagfæringum á vegöxlum. Þessi tilkynning til ákvörðunar um matsskyldu tekur til breikkunar vegarins í 2+1 veg, lagfæringu gatnamóta og tengingu göngu- og hjólastíga, sjá nánari lýsingu í kafla 3.1.

1.4 Mat á umhverfisáhrifum

Samkvæmt lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 fellur fyrirhuguð framkvæmd í B flokk framkvæmda, sbr. tl. 10.09 í 1. viðauka laganna og er því tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu. Þar segir [3]:

„Nýir tveggja akreina vegir styttri en 10 km í þéttbýli. Nýir vegir utan þéttbýlis á verndarsvæðum. Enduruppbygging vega utan þéttbýlis á verndarsvæðum.“

Grindavíkurvegur er innan grann- og fjarsvæðis vatnsverndar, svæðis á náttúruminjaskrá, fornleifar eru innan áhrifasvæðis vegkaflans og óhjákvæmilega verður rask á hrauni sem fellur undir lög um náttúruvernd. Um enduruppbyggingu vegarins er að ræða. Að sama skapi gildir tl. 13.02 (einnig B flokkur) í lögum um mat á umhverfisáhrifum um framkvæmdina þar sem hún er breyting á framkvæmd sem fellur undir flokk A, þar sem Grindavíkurvegur í heild sinni er lengri en 10 km.

Í eftirfarandi köflum verður nánar gerð grein fyrir fyrirhugaðri framkvæmd, framkvæmdasvæðinu, stöðu skipulagsmála og helstu umhverfisáhrifum sem hlotist geta af framkvæmdinni.

2 UPPLÝSINGAR UM FRAMKVÆMDASVÆÐIÐ

2.1 Staðhættir og landnotkun

Grindavíkurvegur, í heild sinni, nær frá gatnamótum við Reykjanesbraut að Grindavík og er lengd hans um 13,3 km. Vegurinn er að stærstum hluta innan sveitarfélagsmarka Grindavíkur en sá hluti hans sem er næstur Reykjanesbrautinni er innan sveitarfélagsmarka Reykjanesbæjar. Grindavík er á sunnanverðum Reykjaneskaga og þar búa um 3.280 manns [4]. Við veginn í heild sinni eru í dag um 10 vegamót, tengingar og þveranir. Á þeim hluta vegarins sem tilkynningin nær til er hámarkshraði 90 km/klst. og er hann utan byggðar.

Vegurinn liggur að mestu yfir hraun frá nútíma en framkvæmdin sjálf er alfarið innan þegar raskaðs vegsvæðis. Umhverfis veginn eru opin svæði sem eru að mestu leyti ósnortin. Af Grindavíkurvegi, í tæplega 2 km fjarlægð frá Reykjanesbraut, eru vegamót sem liggja að efnisnámum í Rauðameli, Stapafelli og Súlum. Seltjörn og Sólbrenniskógur eru staðsett í námunda við vegamótin. Svæðið er nýtt til útivistar og þar liggja göngustígar auk þess sem mögulegt er að veiða í Seltjörn [5]. Námunar í Rauðamel, Stapafelli og Súlum eru vestan Grindavíkurvegjar og hafa verið starfræktar í síðustu áratugi og verða það áfram næstu áratugina. Námuvegurinn frá Seltjörn er lokaður almenningi.

Á veginum eru gatnamót við Bláalónsveg¹ sem liggur til vesturs að Bláa lóninu og má rekja hluta umferðar Grindavíkurvegjar til lónsins og þeirrar starfsemi sem þar er. Fjallið Þorbjörn, sem er stakt móbergssfell, liggur norðan við Grindavík og vestan við Grindavíkurveg, þó ekki innan þess kafla sem tilkynningin nær til. Vinsælt er að ganga upp á Þorbjörn en þaðan er gott útsýni yfir mikinn hluta Reykjanes, meðal annars til norðurs yfir Grindavíkurveg [6].

2.2 Landslag og ásynd

Landslag og ásynd á þeim kafla Grindavíkurvegjar þar sem nú er fyrirhugað að ráðast í framkvæmdir er fremur einsleitt. Um er að ræða hraun frá nútíma sem umlykur veginn og teygir sig bæði til austurs og vesturs. Svæðið umhverfis Seltjörn og Sólbrenniskóg er eina svæðið sem sker sig úr en það svæði er í nokkurri fjarlægð frá framkvæmdasvæðinu. Mynd 2.1 gefur yfirsýn yfir landslag og ásynd svæðisins í

¹ Stundum talað um hann sem Norðurljósaveg.

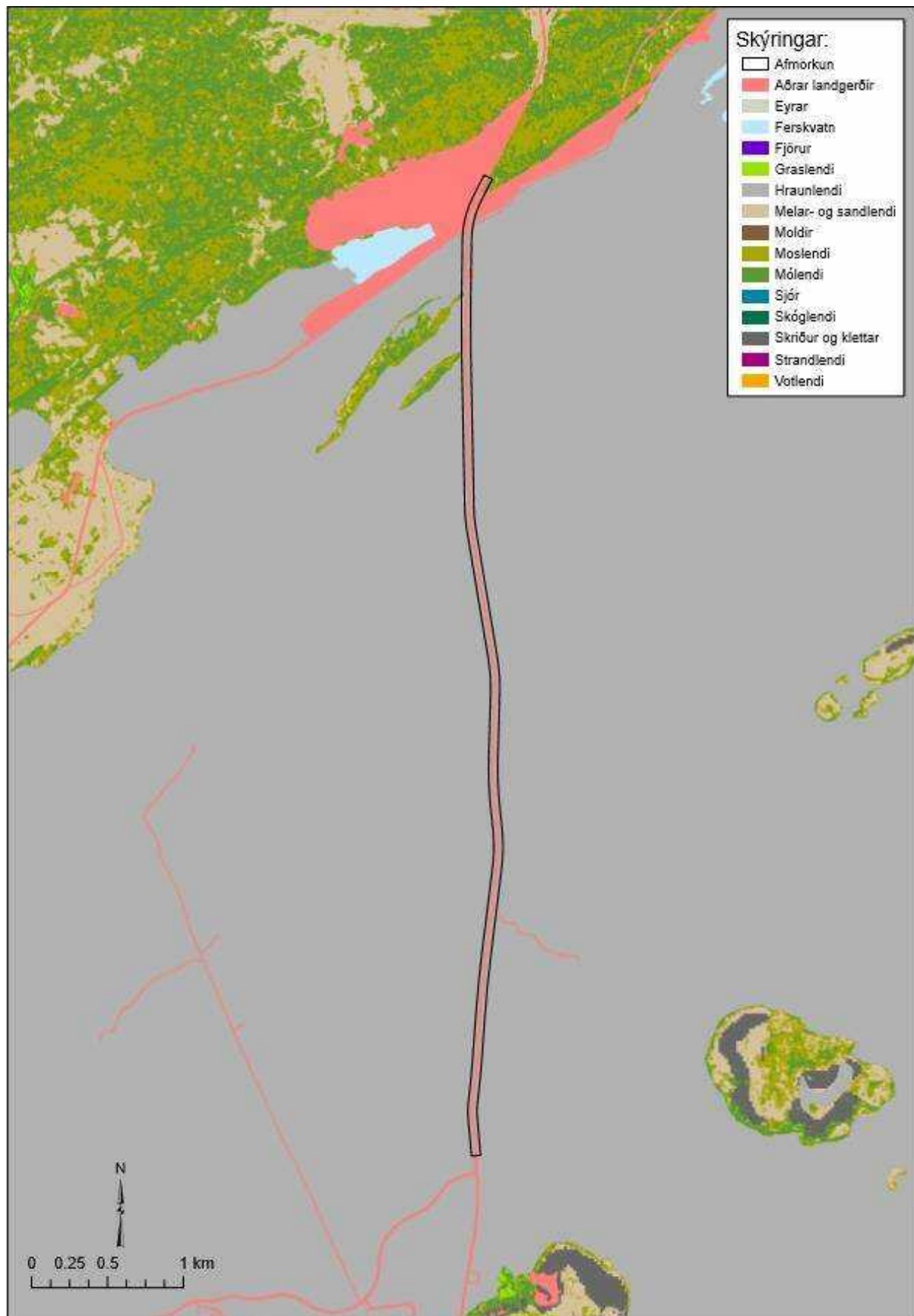
dag. Á myndinni má sjá vinnu innan vegsvæðisins við breikkun vegaxla sem fór fram á hluta vegarins sumarið 2018.



MYND 2.1 Yfirlitsmynd tekin yfir Grindavíkurveg. Sjá má að unnið er við hlið vegarins sumarið 2018.

2.3 Náttúrufar

Ekki var framkvæmd sérstök gróðurúttekt vegna þessarar greinargerðar. Þess í stað var stuðst við vistgerða- og vistlendakort Náttúrufræðistofnunar Íslands. Var úttektarsvæðið í þeirri greiningu 30 metrar frá miðlínu vegar (vegheggunarsvæði stofnvega), samtals 60 metrar. Beint áhrifasvæði framkvæmdarinnar nær frá 10-25 metrum frá miðlínu og er í heildina um 128.800 m² (13 ha) og verður því ekki öllu úttektarsvæðinu raskað. Þau vistlendi sem finnast innan úttektarsvæðisins eru eftirfarandi: melar- og sandlendi, moslendi, hraunlendi, votlendi, mólendi og aðrar landgerðir. Eru tvær gerðir vistlendis allsráðandi en það eru hraunlendi (61,93%) og aðrar landgerðir (37,41%). Saman ná þær því til um rúmlega 99% landsvæðisins. Þær vistgerðir sem finnast innan svæðisins eru eftirfarandi: alaskalúpína, brokaflóavist, eyðihraunavist, flagmóavist, fléttuhraunvist, grasmóavist, hraungambrovist, lynghraunavist, lyngmóavist á láglendi, mosahraunvist, mosamelavist, skógrækt og þéttbýli og annað manngert land. Þar eru mosahraunvist (51,39%) og þéttbýli og annað manngert (34,39%) land allsráðandi en ná þær saman til um 86% af úttektarsvæðinu. Af þeim vistgerðum sem finnast á svæðinu hefur einungis ein mjög hátt verndargildi en það er brokaflóavist, þekur hún aðeins 0,02% svæðisins. Þær sem hafa hátt verndargildi eru grasmóavist (0,01%) og lyngmóavist á láglendi (0,35%). Aðrar hafa minna verndargildi. Heilt yfir hafa vistgerðir framkvæmdasvæðisins því lítið verndargildi. Á mynd 2.2 má sjá vistlendakort af svæðinu auk þess sem talin eru upp þau vistlendi sem þar er að finna. Kortið sýnir úttektarsvæði vistgerðargreiningarinnar en eins og áður segir er það svæði stærra en áhrifasvæði framkvæmdar.



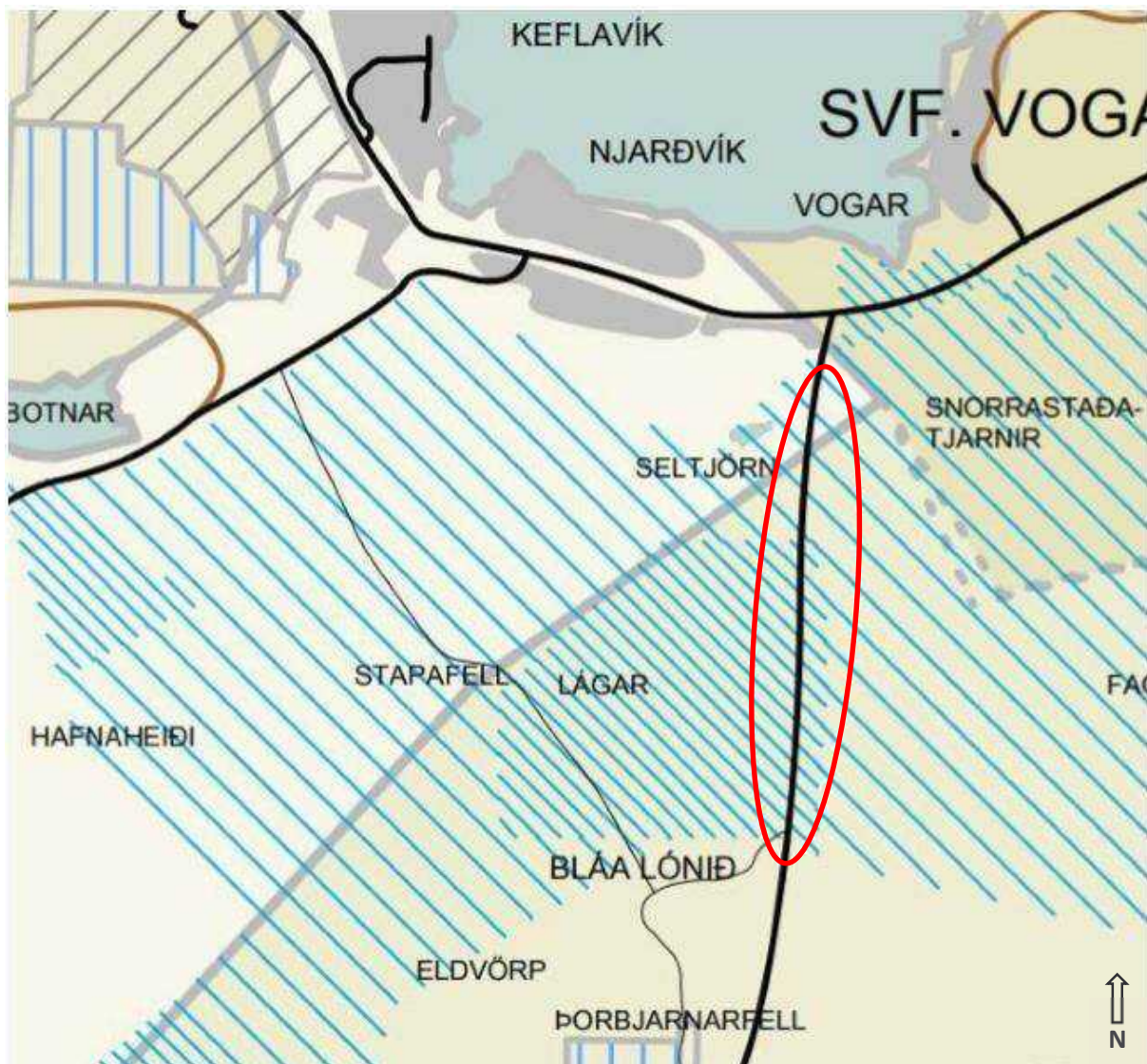
MYND 2.2 Vistlandakort af framkvæmdasvæðinu og næsta nágrenni. Úttektarsvæði vistgerðargreiningar afmarkað á mynd.

2.4 Minjar

Í júní 2018 unnu fornleifafræðingar hjá Fornleifastofnun Íslands fornleifaskráningu vegna fyrirhugaðra framkvæmda á Grindavíkurvegi. Úttektarbeltið var 40 m eða 20 m til beggja átta frá miðlínu vegarins en auk þess voru skráðar minjar sem hafa friðhelgi nærri mörkum framkvæmdasvæðisins. Á vegkaflanum fundust 14 skráðir minjastaðir og um 18 minjar. Sjá má fornleifaskráningu í viðauka B og umfjöllun um áhrif á minjar í kafla 5.2.6.

2.5 Vatnsverndarsvæði

Sá vegkafl Grindavíkurvegar sem tilkynningin nær til er staðsettur annars vegar innan grannsvæðis vatnsverndar og hins vegar fjarsvæðis vatnsverndar. Mynd 2.3 sýnir legu vegarins m.t.t. vatnsverndarsvæða.



MYND 2.3 Vatnsverndarsvæði úr gildandi svæðisskipulagi Suðurnesja 2008-2024. Bláar línur tákna vatnsverndarsvæði, þéttari línur tákna grannsvæði, en aðrar fjarsvæði. Rauður hringur merkir grófa afmörkun vegkaflans sem tilkynningin nær til.

Umhverfis hvert vatnsból er verndarsvæði skipt í brunnsvæði (næst vatnsbóli), grannsvæði og fjarsvæði. Þannig gilda mismunandi ákvæði og reglur fyrir hvert svæði og er t.d. brunnsvæði algjörlega friðað nema fyrir nauðsynlegum framkvæmdum vatnsveitunnar. Úr 13. gr. reglugerðar nr. 533/2001 um breytingu á reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns kemur eftirfarandi fram um grann- og fjarsvæði vatnsverndar [7]:

„II. flokkur. Grannsvæði.

Utan við brunnsvæðið skal ákvarða grannsvæði vatnsbólsins og við ákvörðun stærðar þess og lögunar skal taka tillit til jarðvegsþekju svæðisins og grunnvatnsstrauma sem stefna að vatnsbólinu. Á þessu svæði skal banna notkun á hættulegum efnum og birgðageymslu slíkra efna. Hér er m.a. átt við olíu, bensín og skyld efni, salt, eiturefni til útrýmingar á skordýrum eða gróðri og önnur efni sem mengað geta grunnvatn, auk efna sem sérstaklega eru tilgreind í reglugerð um neysluvatn. Ekki skal leyfa nýjar byggingar, sumarbústaði eða þess háttar á svæðinu. Vegalagnir, áburðarnotkun og önnur starfsemi innan svæðisins skal vera undir ströngu eftirliti.

III. flokkur. Fjarsvæði.

Fjarsvæði er á vatnasvæði vatnsbólsins en liggur utan þess lands sem telst til I. og II. flokks verndarsvæðanna. Þar sem vitað er um sprungur eða misgengi á þessu svæði, skal fyllstu varúðar gætt í meðferð efna, sem talin eru upp í II. flokki. Stærri geymslur fyrir slík efni eru bannaðar á svæðinu. Heilbrigðisnefnd getur gefið út frekari fyrirmæli varðandi umferð á þessu svæði, svo og um byggingu sumarhúsa og annarra mannvirkja.“

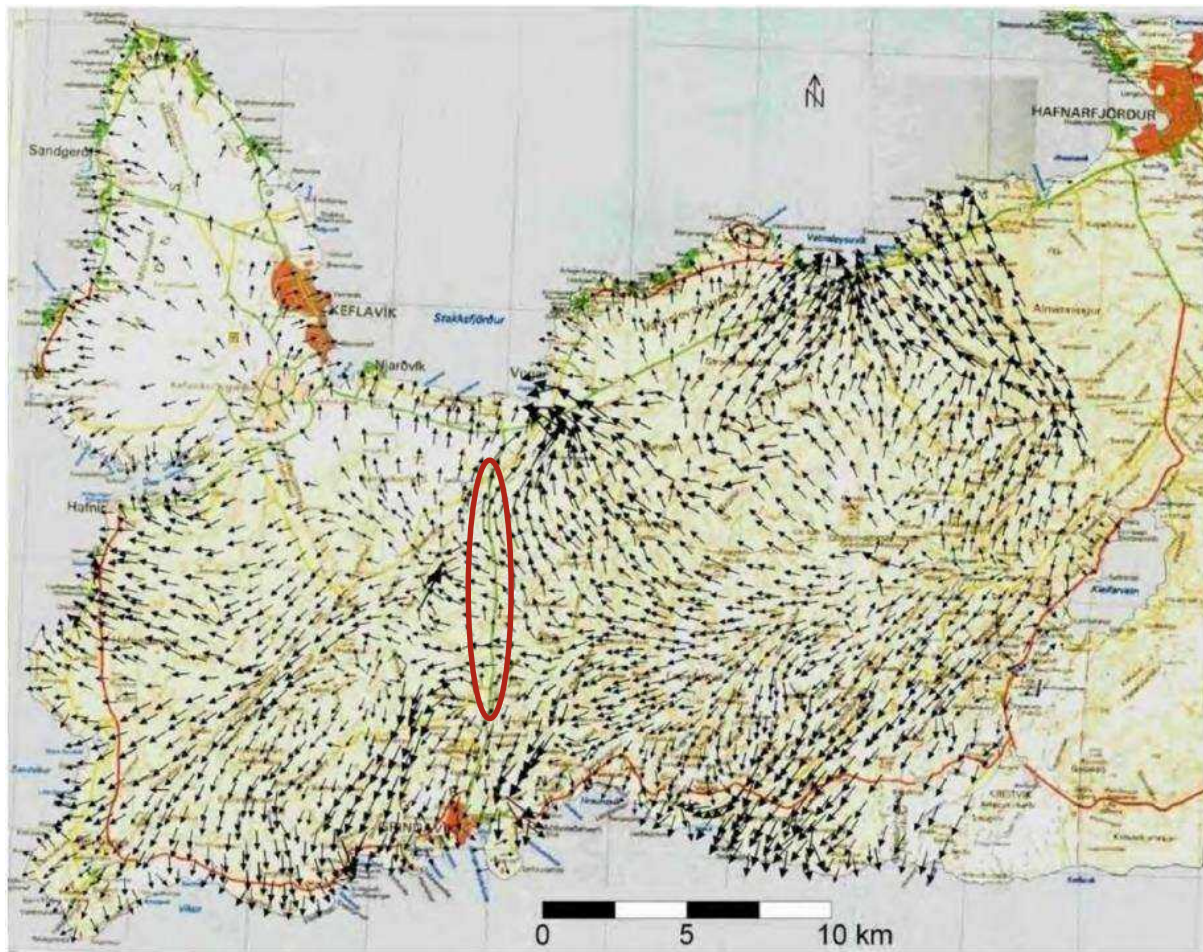
Efni sem talin eru upp í II. flokki eru m.a. olía, bensín og skyld efni, salt, eiturefni til útrýmingar á skordýrum eða gróðri og önnur efni sem mengað geta grunnvatn, auk efna sem sérstaklega eru tilgreind í reglugerð um neysluvatn.

Í gildandi aðalskipulagi Grindavíkur 2010-2030 er fjallað um vatnsverndarsvæði bæjarins. Meginmarkmið vatnsverndarsvæða er að tryggja sem best sjálfbæra nýtingu á vatni. Í aðalskipulaginu kemur fram að víðlend vernd vatnsverndarsvæða sé nauðsynleg. Verndin nær t.d. til vörslu efna, almennra mengunarvarna og til krafna um frárennsli. Strangari kröfur eru gerðar til starfsemi á mikilvægustu verndarsvæðunum [6].

Vatnafar framkvæmdasvæðisins einkennist af mikilli úrkomu annars vegar og lekum berggrunni hins vegar. Ungar og lekar hraunmyndanir á Reykjanesi, ásamt jarðsprungum og misgengjum, valda því að stöðuvötn og straumvötn eru nánast engin en grunnvatnsstraumar eru þeim mun meiri. Á heimasíðu Veðurstofunnar kemur fram að ársúrkoman er talsvert meiri á utanverðum Reykjaneskaga en á höfuðborgarsvæðinu en á árunum 1961-1990 var meðalársúrkoma í Reykjavík um 800 mm og á Suðurnesjum um 1000 mm [8].

Jarðvatnsaðstæður á svæðinu almennt sem og umhverfis veginn eru um margt sérstakar. Ofan á söltum jarðsjó er ferskvatnslag, misþykkt eftir aðstæðum. Við ströndina er ferskvatnslagið aðeins um 20-30 metra þykkt og gætir sjávarfalla í grunnvatninu í allt að 4 km fjarlægð frá sjó. Á öðrum stöðum, t.d. við Fagradalsfjall, er ferskvatnslagið um 100-150 metra þykkt [9]. Vatnstökusvæði HS Veitna í Lágum er staðsett vestan við Grindavíkurveg og sér það stórum hluta Suðurnesja fyrir neysluvatni. Þar er ferskvatnslagið um 40 metra þykkt og nær niður á um 58 metra dýpi. Þegar komið er niður á 70

metra dýpi er grunnvatnið orðið fullsaltur jarðsjór [10] [8]. Líklegt er að aðstæður undir framkvæmdasvæðinu séu svipaðar. Mynd 2.4 sýnir stefnu grunnvatnsrennslis á Reykjanesi.



MYND 2.4 Stefna grunnvatnsrennslis á Reykjanesi. Rauður hringur nær utan um þann hluta vegarins sem tilkynningin nær til. [9]

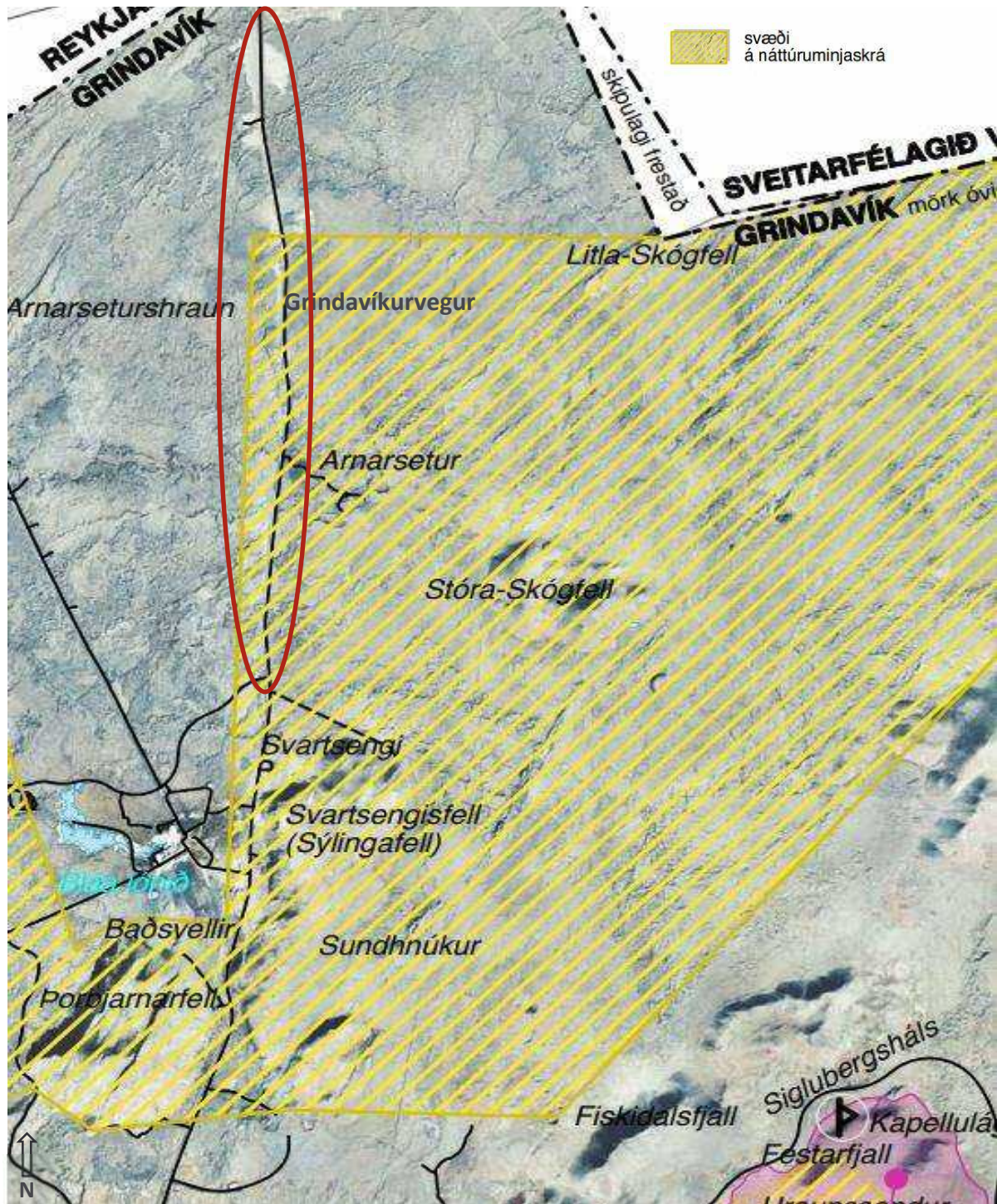
2.6 Náttúruminjaskrá

Stór hluti Grindavíkurvegar og þess hluta hans sem tilkynningin nær til er innan svæðis á náttúruminjaskrá, eins og sjá má á mynd 2.5. Tilheyrir svæðið minjum nr. 104 undir öðrum náttúruminjum á náttúruminjaskrá Suðvesturlands og hefur heitið „Sundhnúksröðin og Fagradalur. Í skráningunni er svæðinu lýst á eftirfarandi hátt [11]:

„104. Sundhnúksröðin og Fagradalur, Grindavík. (1) Sundhnúksgígaröðin öll, frá Melhól í vestur að hraunkantinum sunnan Þorbjarnarfells, með honum vestur og norður fyrir fellið, að háspennulínu sem er u.þ.b. 200 m vestan Þjóðvegjar. Mörkin fylgja síðan línunni til norðurs að stað 2 km norðan Arnarseturs og þaðan austur í horn landamerkjálínu við norðausturhorn Litla-Skógfells, síðan beina línu sem hugsast dregin til norðausturs í Kálffell. Þaðan liggja mörkin í Fagradals-Vatnsfell og því næst um beina línu sem dregin er til suðvesturs um Fagradalsfjall, Sandhól, Vatnsheiði og að lokum í Melhól. (2) Tæplega 9 km löng gígaröð sem kennd er við Sundhnúk. Fallegar hrauntraðir í

suðvesturhlíð Hagafells. Grindavíkurbær stendur á hrauni úr gígaröðinni. Fagridalur er grösugt dalverpi við norðvesturhorn Fagradalsfjalls. Söguminjar.“

Forsendur skráningarinnar eru nefnd landslagsheild og þær jarðmyndanir sem hana mynda.



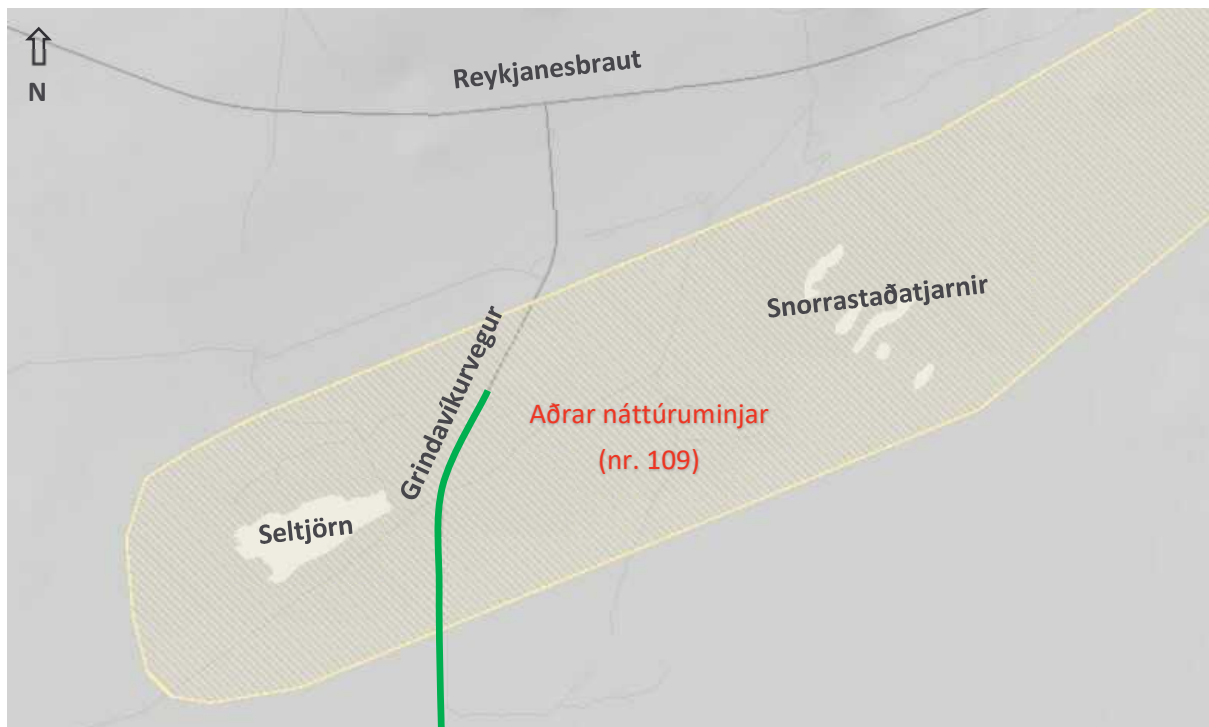
MYND 2.5 Svæði sem eru á náttúru-minjaskrá innan Grindavíkurvegs. Mynd úr aðalskipulagi Grindavíkur 2010-2030 (sérkort með verndarsvæðum).

Þar sem svæðið, sem er um 39,17 km², er á náttúru-minjaskrá þarf að taka tillit til þess vegna framkvæmdarinnar. Að auki eru Seltjörn, Snorrastaðatjarnir og næsta nágrenni þeirra á

náttúruminjaskrá vegna útivistargildis, fuglalífs og gróðursældar. Svæðið er að mestu innan sveitarfélagsmarka Reykjaneshæjar en einnig innan sveitarfélagsins Voga. Svæðinu er lýst á eftirfarandi hátt í náttúruminjaskrá [11]:

„109. Seltjörn, Snorrastaðatjarnir og hluti Hrafnagjár, Grindavík, Reykjaneshæ (áður Njarðvík), Vatnsleysustrandarhreppi, Gullbringusýslu. (1) Svæði frá Seltjörn til Snorrastaðatjarna, ásamt skógarreitum. Einnig syðsti hluti Hrafnagjár. (2) Gróskumikill gróður í Snorrastaðatjörnum. Gróðursælir skógarreitir undir Háabjalla og í Sólbrekkum. Mikilvægur áningarstaður farfugla vor og haust. Hrafnagjá er misgengissprunga með fjölbreyttum gróðri. Kjöríð útivistarsvæði.“

Núverandi Grindavíkurvegur og hluti af fyrirbyggjandi framkvæmdum eru innan skilgreinds svæðis á náttúruminjaskrá. Vegsvæðið er þó í töluverðri fjarlægð frá Seltjörn (styst í um 200 m fjarlægð) og Snorrastaðatjörnum (styst í um 1,1 km fjarlægð). Á mynd 2.6 má sjá hvar Grindavíkurvegar liggur í gegnum svæðið og er sá kafli Grindavíkurvegar sem framkvæmdin tekur til grænritaður.



MYND 2.6 Seltjörn og Snorrastaðatjarnir sem eru á náttúruminjaskrá og Grindavíkurvegur. Heimild: Skipulagsvefsjá.

Í kafla 3.7 er umfjöllun um leyfisveitingar og umsagnir vegna framkvæmda innan svæða á náttúruminjaskrá.

Eldhraun á svæðinu falla undir sérstaka vernd samkvæmt 61. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013. Nánar er fjallað þær í köflum 5.2.2 og 5.2.3 um jarðmyndanir og landslag og ásýnd.

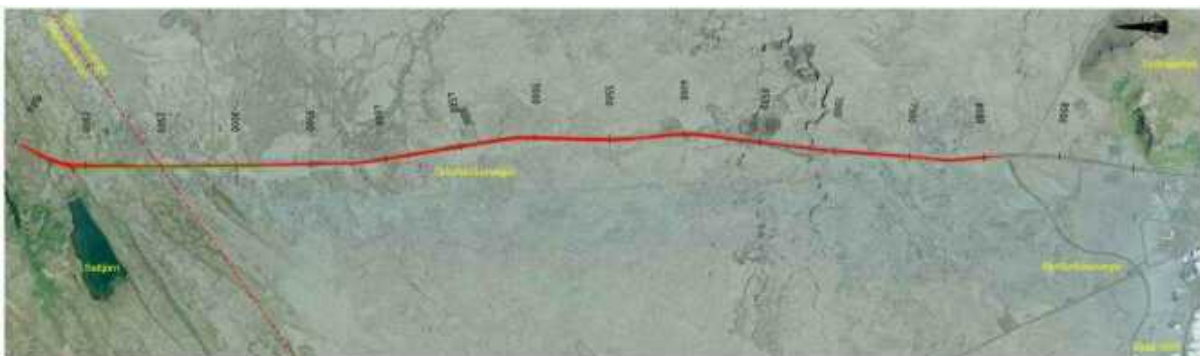
3 UPPLÝSINGAR UM FRAMKVÆMD

3.1 Lýsing á framkvæmd

Í viðauka A má sjá yfirlitsmynd af framkvæmdinni og er umfjöllun í kjölfarið í samræmi við þá yfirlitsmynd.

3.1.1 Lega

Framkvæmdin er á um 6,5 km kafla Grindavíkurvegjar. Framkvæmdarsvæðið og legu vegarins má sjá á mynd 3.1. Ekki er gert ráð fyrir breytingu á legu vegarins vegna framkvæmdarinnar miðað við núverandi veglínu heldur einungis breikkun á núverandi vegi.

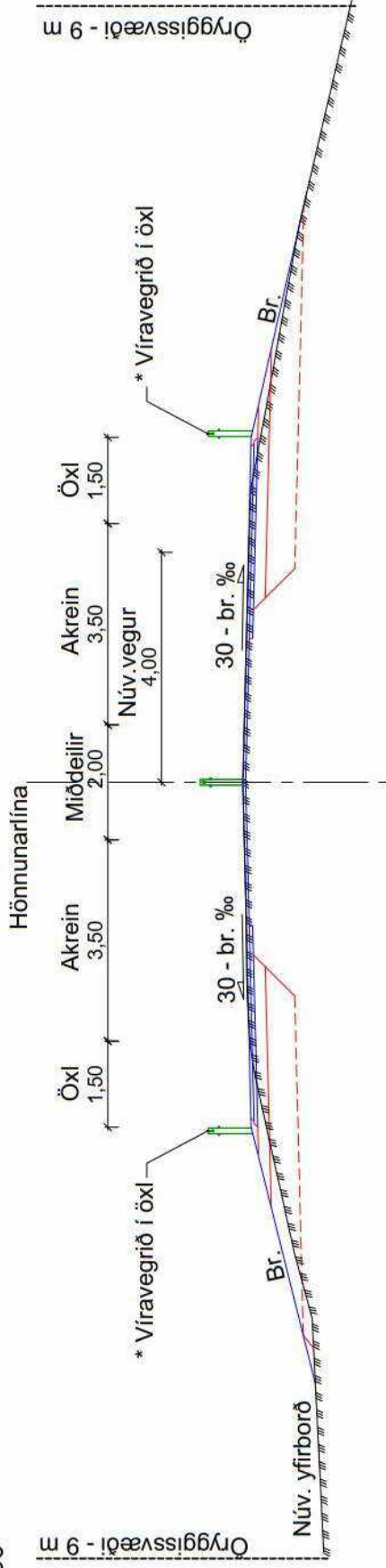


MYND 3.1 Lega þess hluta Grindavíkurvegjar sem matið nær til.

3.1.2 Breikkun

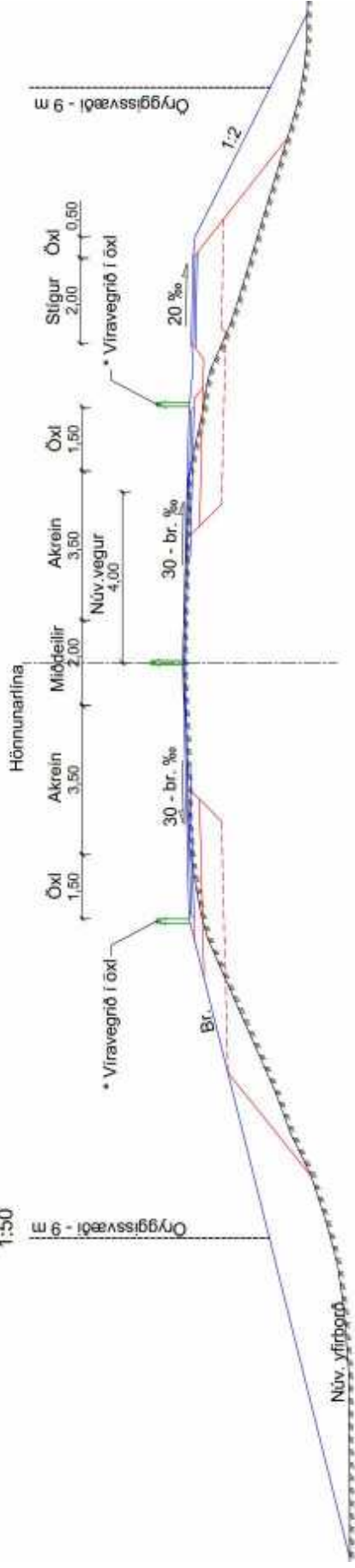
Áætlað er að breikka vegsvæði Grindavíkurvegjar. Upphaf framkvæmdar er um 1,5 km frá vegamótum vegarins við Reykjanesbraut og endastöð er við vegamót við Bláalónsveg sem liggur m.a. að Bláa lóninu. Gert er ráð fyrir nýrri akrein á hluta vegarins (á um 2,5 km kafla), og að sá hluti vegarins verði 2+1. Á um 200-300 m kafla, þar sem breytt er um akstursstefnu 2+1 vegar, verða fjórar akreinar (2+2 vegur). Á myndum 3.2 til 3.5 má sjá kennisnið fyrir breikkunina á þessum mismunandi köflum, þ.e. almenn breikkun (mynd 3.2), breikkun ásamt stíg innan öryggisvæðis (mynd 3.3), 2+1 vegur (mynd 3.4) og 2+2 vegur (mynd 3.5).

Kennisnið - Grindavíkurvegur, breikkun - 12 m þversnið 1:50



MYND 3.2 Kennisnið fyrir breikkun vegarins, 1+1 vegur.

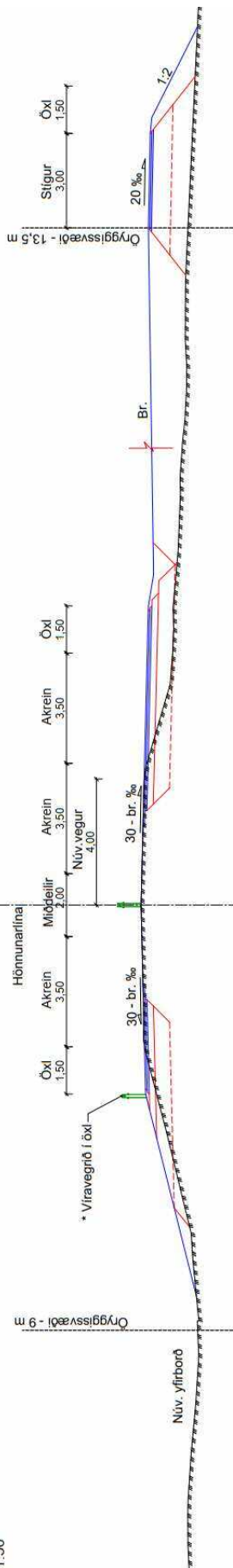
Kennisnið - Grindavíkurvegur, breikkun - 12 m þversnið með stig innan öryggissvæðis 1:50



MYND 3.3 Kennisnið fyrir breikkun vegar í 12m með göngu- og hjólastíg.

Kennisnið - Grindavíkurvegur, breikkun - 12 m þversnið með framúrakstursreinum (2+1)

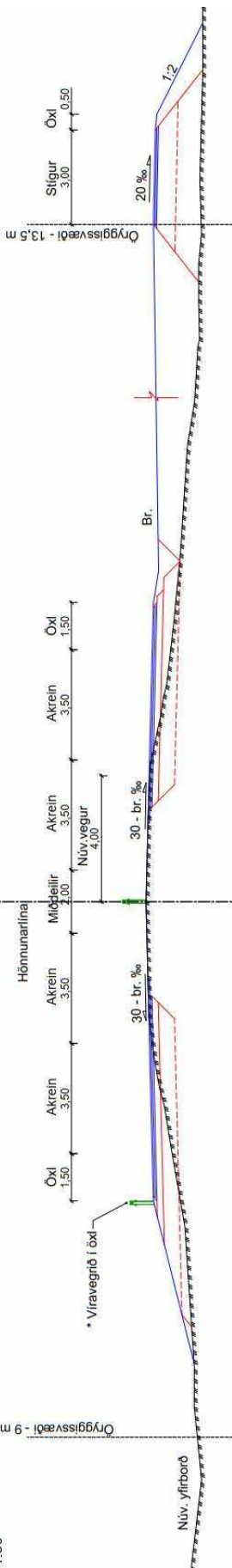
1:50



MYND 3.4 Kennisnið fyrir breikkun vegarins þar sem gert er ráð fyrir framúrakstursrein (2+1)

Kennisnið - Grindavíkurvegur, breikkun - 12 m þversnið með framúrakstursreinum (2+2)

1:50



MYND 3.5 Kennisnið fyrir breikkun vegarins þegar gert er ráð fyrir framúrakstursreinum (2+2)

Framkvæmdasvæðið mun því vera breytilegt eftir því hversu breitt þversnið vegarins er á hverjum stað fyrir sig (sbr. yfirlitsmyndir í viðauka A).

3.1.3 Vegamót

Fyrirhugað er að breyta núverandi vegamótum við Seltjörn í stefnugreind vegamót með flétturein til norðurs eins og núverandi vegamót við Bláalónsveg eru útfærð. Vegurinn við Seltjörn er, eins og áður segir, einnig notaður sem aðkomuvegur fyrir námusvæði við Rauðamel, Stapafell og Súlur.

3.1.4 Hliðarvegir

Gert er ráð fyrir sex hliðartengingum á þeim hluta Grindavíkurvegjar sem tilkynningin nær til. Verða fjórar þeirra austan við veginn en tvær vestan við hann. Önnur hliðartengingin til vesturs er áningarstaður. Engar breytingar verða gerðar á hliðarvegum við framkvæmdina.

3.1.5 Göngu-, hjóla- og reiðstígar

Til stendur að leggja nýjan göngu- og hjólastíg meðfram Grindavíkurvegi frá vegamótum við Seltjörn og tengja við núverandi stíg sem er í u.þ.b. 1,3 km fjarlægð frá vegamótunum við Seltjörn. Verður hluti stígsins færður utan öryggissvæðis vegarins en á þeim hluta sem það er ekki mögulegt verður vegrið notað til að aðskilja veg og stíg.

3.1.6 Áningarstaðir

Við Grindavíkurveg er gert ráð fyrir einum áningarstað, líkt og er í dag. Hann er staðsettur vestan við veginn, skömmu áður en komið er að gatnamótum við Bláalónsveg.

3.1.7 Biðstöðvar og almenningssamgöngur

Strætó gengur bæði frá Reykjanesbæ og Höfuðborgarsvæðinu til Grindavíkur um Grindavíkurveg. Biðstöð strætó er að finna við Grindavíkurafleggjara á Reykjanesbraut og í Grindavík. Engar biðstöðvar eru á þeim hluta Grindavíkurvegjar sem er til umfjöllunar í þessari greinargerð.

3.1.8 Umferð á framkvæmdatíma

Gert er ráð fyrir að Grindavíkurvegur verði opinn fyrir umferð í báðar áttir á framkvæmdatíma. Gerð verður krafa um lækkun hámarkshraða ásamt uppsetningu vinnusvæðamerkinga skv. leiðbeiningum Vegagerðarinnar.

3.2 Umferð akandi

Í töflum 3.1 og 3.2 má sjá þær upplýsingar sem til eru um umferð á Grindavíkurvegi. Uppruni gagna kemur í báðum tilvikum frá Vegagerðinni. Annars vegar eru það gögn sem gefin voru út samhliða útboði

á þeim framkvæmdum sem nú þegar hafa verið framkvæmdar [12] og hins vegar gögn vegna umferðaröryggisúttektar sem Vegagerðin stóð fyrir á veginum árið 2017 [1].

TAFLA 3.1 Umferð sem gefin er upp í útboðsgögnum fyrir 1. áfanga framkvæmda [12].

ÁRIÐ 2017	ÁRSDAGSUMFERÐ (ÖKUTÆKI/SÓLAHR.)	SUMARDAGSUMFERÐ (ÖKUTÆKI/SÓLAHR.)
Frá Reykjanesbraut að Bláalónsvegi	4.684	5.500

TAFLA 3.2 Umferð sem gefin er upp við öryggisúttekt Vegagerðarinnar árið 2016 [1].

ÁRIÐ 2016	ÁRSDAGSUMFERÐ (ÖKUTÆKI/SÓLAHR.)
Frá Reykjanesbraut að Bláalónsvegi	4.240
Frá Bláalónsvegi að Gerðuvelli (staðsett innan þéttbýlis Grindavíkur)	2.880
Vegin meðalumerð á öllum vegkaflanum	3.710

Út frá gögnum má sjá að stór hluti umferðar um Grindavíkurveg fer af veginum við vegamót við Bláalónsveg, enda ásókn í Bláa lónið mikil. Umferðin er að nokkru leyti árstíðabundin, þ.e. að jafnaði má búast við meiri umferð að sumri til en um vetur. Um 10% aukning var á árdagsumferð milli áranna 2016 og 2017 á vegkaflanum frá Reykjanesbraut að Bláalónsvegi.

3.3 Umferðaróhöpp

Ein af aðalástæðum þess að unnið er að endurbótum á Grindavíkurvegi er sá fjöldi umferðaróhappa sem þar hefur orðið undanfarin ár. Gerð var umferðaröryggisúttekt árið 2017 fyrir veginn af Vegagerðinni [1]. Þar kemur fram að meðalslysátíðni á Grindavíkurvegi var 0,98 slys á milljón ekinna km en 0,88 slys á milljón ekinna km á þjóðvegum í dreifbýli, þar er litið til áranna 2011-2015. Við umferðaröryggisúttekt kom í ljós að algengust voru slys vegna útafaksturs. Í greinargerðinni koma fram ýmsar ábendingar um breytingar á veginum sjálfum og næsta nágrenni hans til þess að stuðla að auknu öryggi. Þar er bent á þrjá sérstaklega hættulega vegkafla og eru tveir þeirra innan þess hluta vegarins sem tilkynningin nær til.

Einnig er að finna upplýsingar á kortavefsjá Samgöngustofu um óhöpp, þar er umferðaróhöppum er skipt niður í fjóra mismunandi flokka; banaslys, alvarlegt slys, slys með litlum meiðslum og óhapp með engum meiðslum. Út frá þeim gögnum má sjá að eitt alvarlegt slys varð á veginum árið 2016 en tvö banaslys og eitt alvarlegt slys varð á Grindavíkurvegi árið 2017, auk fleiri slysa með vægari meiðslum [13].

3.4 Efnispörf, efnistaka og efnislosun

Vegna framkvæmdarinnar þarf að gera ráð fyrir efni í vegfyllingar, burðarlög og slitlög. Áætluð efnispörf vegna framkvæmdarinnar er um 41.900 m³ (þar af fyllingar um 8.000 m³, burðar-og styrktarlög um 29.900 m³ og malbikslög um 4.000 m³). Um grófa áætlun er að ræða þar sem endanleg hönnun vegarins liggur ekki fyrir á þessu stigi.

Verkið verður boðið út og er krafa um að bjóðendur geri grein fyrir því hvar efnistaka muni eiga sér stað. Skilyrði er að efnistaka fari fram í námum sem tilteknar eru í aðalskipulagi Grindavíkur og/eða Reykjanesbæjar og hafa að auki viðeigandi leyfi fyrir slíkri starfsemi (t.d. eru námur í Stapafelli, Súlum og Rauðameli í næsta nágrenni Grindavíkurveggar). Ef verktaki kys að nota aðrar námur þarf hann að sýna fram á heimild til efnistöku á þeim stöðum. Efnistakan er því háð því að efnistökuastaðir hafi farið í gegnum matsferli laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000 (efnistaka fellur undir tl. 2.01–2.04 í 1. viðauka laganna) til þess að fá viðeigandi leyfi.

Efni úr uppgreftri verður nýtt eins og kostur er við framkvæmdina. Burðarhæft efni verður notað í veguppbýggingu en annað efni verður m.a. nýtt í frágang. Það umframefni sem ekki nýtist verður flutt af svæðinu á starfandi efnistökuastað.

3.5 Frágangur

Vandað verður við frágang svæða sem óhjákvæmilega þarf að raska við framkvæmdina. Gengið verður út frá að lágmarka rask á gróðri og jarðvegi og verður reynt að græða upp í allt jarðrask og öll sár, eins og kostur er. Að auki verður hugað að því að lágmarka vindálag á lausan jarðveg. Frágangur verður útfærður í samræmi við verklagsreglur Vegagerðarinnar. Í útboðsgögnum verður greint frá nánari upplýsingum um m.a. hvernig haga skuli frágangi vegkanta, fyllinga og skeringa. Við frágang skal raskað svæði aðlagð og mótað að næsta landslagi og umhverfi.

3.6 Tímasetning framkvæmdar

Áætlað er að framkvæmdir hefjist sumarið 2019 og standi frá júní til september. Áður hefur verið lokið við fyrsta hluta framkvæmdar á endurbætum Grindavíkurveggar. Gert er ráð fyrir að unnið verði samfleytt yfir framkvæmdatímann.

3.7 Leyfi sem framkvæmdin er háð

Framkvæmdin er háð eftirfarandi leyfum:

- Framkvæmdaleyfi frá Grindavíkurbæ, skv. 13. gr. skipulagslaga og reglugerðar nr. 772/2012 um framkvæmdaleyfi.

„Framkvæmdir sem tilgreindar eru í lögum um mat á umhverfisáhrifum eru ávallt háðar framkvæmdarleyfi. Framkvæmdir sem háðar eru byggingarleyfi þurfa ekki framkvæmdaleyfi.“

- Starfsleyfi frá Heilbrigðiseftirliti Suðurnesja vegna framkvæmda á grannsvæða vatnsverndar, skv. lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998.
- Leyfi Minjastofnunar Íslands, verði nauðsynlegt að raska fornminjum, skv. lögum um menningarminjar nr. 80/2012.

„Fornleifum, sbr. 3. mgr. 3. gr., jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands.“

- Umsögn Umhverfisstofnunar, Náttúrufræðistofnunar og viðkomandi náttúruverndarnefndar í samræmi við 3 mgr. 37. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013 vegna svæða á náttúruminjaskrá og Umhverfisstofnunar og viðkomandi náttúruverndarnefndar vegna svæða sem njóta sérstakrar verndar í samræmi við 61. sömu laga.

4 SKIPULAGSÁÆTLANIR

4.1 Landsskipulag

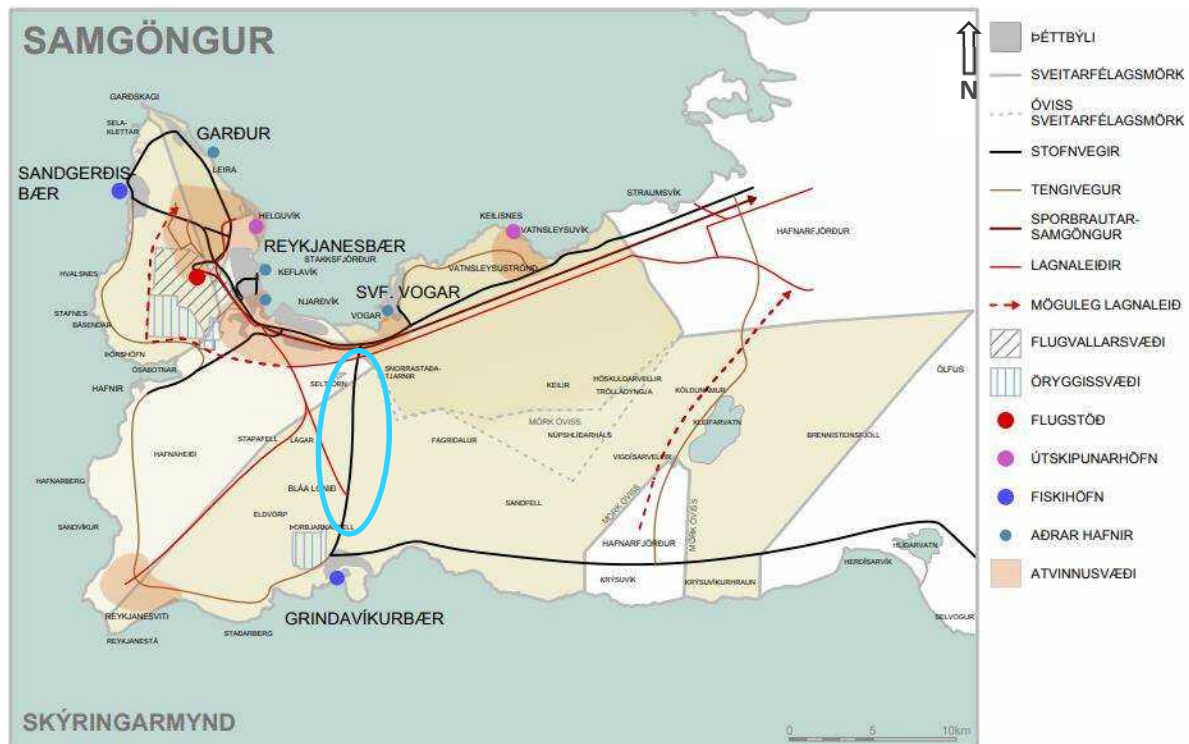
Í landsskipulagsstefnu 2015-2026 er sett fram stefna um að skipulag landnotkunar feli í sér samþætta stefnu um byggðarþróun í þéttbýli og dreifbýli með áherslu á greiðar, öruggar og vistvænar samgöngur og fjölbreyttan ferðamáta. Einnig kemur fram að skipulagsgerð sveitarfélaga eigi að stuðla að greiðum samgöngum innan skilgreindra vinnusóknar- og þjónustusvæða meginkjarna, með styrkingu byggðar að leiðarljósi [14].

4.2 Svæðisskipulag

Grindavík er hluti af gildandi svæðisskipulagi Suðurnesja 2008-2024. Í skipulaginu er vegakerfi Suðurnesja talið gott með tvöfaldri Reykjanesbraut, Suðurstrandavegi, Grindavíkurvegi, Garðskagavegi og Sandgerðisveg [15]. Vegna vatnsverndar er talin þörf á að bæta umferðaröryggi á veginum, t.d. með því að aðskilja aksturstefnur. Á mynd 4.1 má sjá samgöngukort úr svæðisskipulaginu, þ. á m. Grindavíkurveg.

4.3 Samgönguáætlun

Gerð er grein fyrir framkvæmdinni í samgönguáætlun 2019-2033 og er hún innan 1. tímabils áætlunarinnar sem nær til ára 2019-2023. Þar er miðað við að vegurinn verði breikkaður með aðgreindum aksturstefnum. Í umhverfisskýrslu áætlunarinnar kemur fram að samhliða því að framkvæmdin muni auka umferðaröryggi muni hún draga úr hættu á mengun grunnvatns [16].



MYND 4.1 Samgöngukort úr svæðisskipulagi Suðurnesja. Blár hringur afmarkar Grindavíkurveg. [15]

4.4 Aðalskipulag

Eins og áður segir er stærsti hluti vegarins innan sveitarfélagsmarka Grindavíkur en einnig er hluti hans, næst Reykjanesbrautinni, innan sveitarfélagsmarka Reykjanesbæjar. Í umhverfisskýrslu fyrir gildandi aðalskipulagi Grindavíkur 2010-2030 er eftirfarandi texta að finna um samgöngur og Grindavíkurveg [6]:

„Grindavíkurvegur tengir bæinn við Reykjanesbraut, sem er 1. flokks stofnvegur sem breikkaður hefur verið í fjögurra akreina veg með mislægum gatnamótum. Reykjanesbraut tengir bæjarfélagið vel við höfuðborgarsvæðið og stærsta flugvöll landsins, Keflavíkflugvöll.“

Ekki er frekar fjallað um Grindavíkurveg eða umbætur á honum í aðalskipulaginu. Gert ráð fyrir byggingu göngu- og hjólastíga í aðalskipulaginu:

„Ekki er gert ráð fyrir mannvirkjagerð á óbyggðum svæðum, utan þess að göngu- og hjólastígar, reiðstígar og reið- og útivistarstígar eru skipulagðir, t.d. meðfram þjóðvegi ofan byggðar og meðfram Grindavíkurvegi.“

Lítill hluti vegarins er innan sveitarfélags Reykjanesbæjar, sá kafli Grindavíkurvegar sem er næstur Reykjanesbraut. Ekki er sérstaklega fjallað um vegkaflann í aðalskipulagi Reykjanesbæjar 2015-2030.

4.5 Deiliskipulag

Ekki er í gildi deiliskipulag fyrir veginn og ekki er talin þörf á slíku.

5 UMHVERFISÁHRIF

Þar sem framkvæmdin við breikkun Grindavíkurvegjar fellur undir lið 10.09 í 1. viðauka laga nr. 106/2000 um mat á umhverfisáhrifum voru helstu umhverfisáhrif framkvæmdarinnar metin. Matið byggir á fyrirbyggjandi gögnum og skráningu menningarminja á svæðinu. Við matið var stuðst við leiðbeiningar Skipulagsstofnunar, annars vegar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda [17] og hins vegar um flokkun umhverfispáttá, viðmið, einkenni og vægi umhverfisáhrifa [18]. Við matið var notast við þá skilgreiningu á vægi áhrifa sem fram kemur í leiðbeiningum Skipulagsstofnunar um flokkun umhverfispáttá, viðmið, einkenni og vægi áhrifa.

TAFLA 5.1 Stefnuskjöl sem horft var til við gerð greinargerðarinnar.

UMHVERFISPÁTTUR	STEFNUSKJÖL
Náttúru- og menningarminjar	Lög um náttúruvernd nr. 60/2013. Lög mm menningarminjar nr. 80/2012. Náttúruminjasrá - Suðvesturland
Vistkerfi	Lög um náttúruvernd nr. 60/2013.
Heilsa og öryggi	Lög um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998 Reglugerð um hávaða nr. 724/2008 Reglugerð um varnir gegn olíumengun frá starfsemi á landi nr. 35/1994 Reglugerð um varnir gegn mengun vatns nr. 796/1999 Reglugerð um neysluvatn 536/2001 Samgönguáætlun 2019-2033 Umferðaöryggisúttekt Grindavíkurvegjar
Hagrænir- og félagslegir þættir	Aðalskipulag Grindavíkur 2010-2030

5.1 Þættir framkvæmdar sem valdið geta umhverfisáhrifum

Áhrif framkvæmdarinnar felast í beinum áhrifum á gróðurlendi, vistgerðir, jarðmyndanir og minjar á því svæði sem fer undir við breikkun vegjarins. Vegfyllingar hafa bein áhrif og taka yfir mismikið land, háð landhæð og hæð vegar. Breidd vegar verður allt að 20 m eftir breikkun og við það bætist vegsvæði m.a. vegna stíga, öryggisvæða og fláa. Í dag er breidd vegjarins um 8-10 m. Heildarrask svæða utan núverandi vegsvæðis er um 128.800 m² (13 ha), gera má ráð fyrir að aðeins hluta þess svæðis hafi ekki nú þegar verið raskað.

Gera má ráð fyrir truflun á umferð núverandi vegar á meðan á fyrirhugaðri framkvæmd stendur en gerðar verða ráðstafanir til þess að stýra þeirri umferð.

5.2 Umhverfisáhrif

5.2.1 Landnotkun

Breikkun Grindavíkurveggar og aukning akreina mun breikka vegsvæðið frá því sem það er í dag. Jafnframt er landrými tekið frá fyrir hliðarvegi, öryggissvæði og stíga. Eins og áður hefur komið fram eru það að stærstum hluta hraun sem tekin eru undir framkvæmdina. Breikkun vegar og nýjar akreinar verða innan áhrifasvæðis núverandi vegsvæðis og hafa því megináhrif á landnotkun þegar komið fram. Á heildina litið eru áhrif á landnotkun á framkvæmdasvæði vegna endurbóta á veginum talin óveruleg.

5.2.2 Landslag og ásjón

Áhrifa vegna breyttrar ásjónar mun aðallega gæta á útivistarsvæðum í nálægð við veginn, t.d. af Þorbirni, við Seltjörn og öðrum áfangastöðum í nálægð við veginn. Einkenni landslags mun ekki breytast við framkvæmdina. Vegurinn liggur um landslagsheild sem einkennist af nútímahraunum. Viðbótarrask út fyrir núverandi vegsvæði er áætlað um 128.800 m² (13 ha). Áhrif á landslag og ásjón eru því metin óveruleg þar sem viðbótaráhrif af þessari breikkun, m.v. núverandi áhrif af samgöngumannvirkjum eru ekki talin umfangsmikil og ekki breyta núverandi landslagseinkennum svæðisins.

5.2.3 Jarðmyndanir

Eldraun fellur undir 61. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013 um sérstaka vernd tiltekinna vistkerfa og jarðminja. Í lögnum kemur fram að: „*Verndargildi hrauna lækkar við rask og veðrun ...*“ [19]. Um er að ræða röskun á hrauni í jaðri þegar raskaðs svæðis. Óhjákvæmilega mun hrauni verða raskað við framkvæmdina í jaðri núverandi vegsvæðis en framkvæmdasvæðinu og vinnusvæði haldið í lágmarki til þess að rask verði sem minnst. Helst mun rask verða á þeim vegkafla þar sem fyrirhuguð breikkun er hvað mest, þ.e. í 2+1 veg, á stuttum kafla í 2+2 veg og þar sem stígur verður færður fjar veginum. Áætlað er að raskað verði u.þ.b. 20.000 m² (2 ha) af óröskuðu hrauni og er bent á frumhönnunarteikningar í viðauka A til að sjá nánari legu vegarins í hrauninu. Við frekari hönnun munu liggja fyrir nákvæmari upplýsingar um endanlegt magn röskunar á hrauni. Er það því aðeins hluti áhrifasvæðis framkvæmdar sem er í heildina um 128.800 m² (13 ha). Metið er að aðeins hluti áhrifasvæðis framkvæmdar sé óraskað hraun sem óhjákvæmilegt er að raska og, eins og áður segir, verður því haldið í lágmarki eins og kostur er. Út frá fyrrgreindum atriðum er talið að áhrif vegna framkvæmdanna á jarðmyndanir verði talsverð neikvæð.

5.2.4 Náttúrufar

Áhrif núverandi vegar á náttúrufar svæðisins hefur nú þegar að mestu komið fram. Gengið verður frá því svæði þar sem jarðrask mun eiga sér stað og því aðeins um tímabundin áhrif að ræða. Framkvæmdin mun hafa bein áhrif á þann takmarkaða gróður sem er að finna innan áhrifasvæðis framkvæmdar, vegna aukins landsvæðis sem breikkunin leggur undir sig. Því ber að halda raski í lágmarki þar sem þörf er á að raska grónu landi. Með tilliti til þeirra vistgerða sem er á svæðinu, er

almennt verndargildi vistgerða á svæðinu lágt. Um 99,3% svæðisins telst til hraunlendis (fléttuhraunavist, eyðihraunavist, lynghraunavist og mosahraunavist) eða annarra landgerða (alaskalúpína, skógrækt og þéttbýli og annað manngert land). Svæði sem verður óhjákvæmilega raskað er því að mestu leyti hraunlendi fyrir utan núverandi áhrifasvæði vegarins. Eins og áður segir, má áætla að raskað verði um 13 ha af landi við framkvæmdina. Vegna einsleitis náttúrfars og áhrifa núverandi vegar eru áhrif framkvæmdarinnar á náttúrfar talin óveruleg.

5.2.5 Vatnsvernd

Sá hluti Grindavíkurvegar sem tilkynningin nær til liggur innan vatnsverndarsvæðis, bæði á grannsvæði og á fjarsvæði (sbr. umfjöllun í kafla 2.5). Taka þarf tillit til þess við framkvæmdina og kemur m.a. fram í reglugerð um varnir gegn mengun vatns nr. 796/1999 að innan grannsvæða þarf lagning vega að vera undir ströngu eftirliti.

Áhrif framkvæmdanna á vatnsverndarsvæðið, þ.e. áhrif vegna mengunarslysa, geta helst orðið vegna jarðvinnu og umferðar vinnuvéla á meðan á framkvæmdum stendur en einnig á rekstrartíma sökum umferðarslysa.

Ef vinnuslys yrði á framkvæmdatíma þá væri líklega um að ræða leka úr vinnuvél á svæðinu, þ.e. glussa-eða olíuleka, þar sem engar verulegar olíubirgðir verða geymdar innan vatnsverndarsvæðisins. Þegar gróðurhula er fjarlægð á yfirborðsvatn, og möguleg spilliefni sem til kæmu vegna mengunarslyss, greiðari leið niður í grunnvatnið. Á vatnsverndarsvæðum eykur þetta líkur á mengun vatnsbóla og þar með neysluvatns og í alversta falli yrði vatnsbólið ekki lengur nothæft sem drykkjarvatn.

Í lögum nr. 46/1980 um aðbúnað, hollustuhætti og öryggi á vinnustöðum, er atvinnurekanda skylt að tilkynna Vinnueftirliti ríkisins um hvers kyns mengunaróhöpp. Fylgt verður reglugerð nr. 160/2007 um varnir gegn hættu á stórslysum af völdum hættulegra efna þar sem fram kemur að rekstraraðila ber að tilkynna tafarlaust um stórslys til slökkviliðs og lögreglu, en starfsemi slökkviliðs felst m.a. í viðbrögðum við mengunaróhappi á landi skv. lögum um brunavarnir nr. 75/2000.

Vegna staðsetningar framkvæmdarinnar á grann- og fjarsvæði vatnsverndar er nauðsynlegt að leggja fram mótvægisáðgerðir og hafa viðbragðsáætlanir í gildi, sérstaklega á framkvæmdatíma. Felur það m.a. í sér að ekki verða neinar olíubirgðir geymdar á svæðinu, að undanskildum brúsa af glussa og smurolíu. Olíubíll kemur, þegar þess þarf, og fyllir á vélar. Ganga þarf úr skugga um að vinnuvélum sé vel viðhaldið til að draga úr líkum á mengunarslysi. Starfsfólk á svæðinu þarf að kynna öryggisreglur fyrir verktökum og öðrum sem eiga erindi inn á vatnsverndarsvæði í samvinnu við Heilbrigðiseftirlit Suðurnesja. Í öryggisreglum fyrir verktaka og aðra sem erindi eiga inn á vatnsverndarsvæði Reykjavíkur og nágrennis [20] er tiltekin eftirfarandi viðbragðsáætlun við óhappi á vatnsverndarsvæðum:

Ef óhapp á sér stað ber að grípa til eftirfarandi aðgerða:

1. *Koma strax í veg fyrir frekari skaða með þeim búnaði sem er til staðar, eins og;*
 - *Lekabytta/motta*
 - *Ígleypiefni*
 - *Skófla*
2. *Koma ökutækinu/vinnuvélinni strax af svæðinu með aðstoð ef á þarf að halda.*

3. *Tilkynna óhappið strax til viðeigandi vatnsveitu og eftirlitsstofnana.*
4. *Hreinsa strax upp allt það efni sem komist hefur í snertingu við jarðveg.*

Ef óhapp á sér stað við framkvæmdina verður farið eftir þessari áætlun. Að auki eru eftirfarandi atriði talin nytsamlega til þess að draga úr líkum og/eða bregðast við mengunarslysum á framkvæmdasvæðinu:

- Viðbragðsáætlun: Gerð verður viðbragðsáætlun sem tekur a.m.k. fram hvað nákvæmlega skal gera ef slys verður og hverja ber að upplýsa. Í viðbragðsáætlun þarf að koma fram hvaða búnað á að nota þannig að ef þarf sérstakan búnað þá sé hann til staðar. Slík viðbragðsáætlun þarf að minnsta kosti að taka fram eftirfarandi skref:
 - Koma í veg fyrir frekara slys
 - Láta vita og ræsa viðbragðsaðila
 - Fjarlægja mengaðan jarðveg með hreinsibúnaði
- Öryggis- heilbrigðis-, og umhverfisáætlun: Við undirbúning framkvæmdaleyfis og gerð útboðsgagna skal gera umhverfis-, öryggis- og heilbrigðisáætlun þar sem tekið verður á þáttum sem lúta að mengunarhættu, öryggi og umgengni á framkvæmdatíma. Í slíkri áætlun þarf sömuleiðis að skilgreina ábyrgð á málaflokknum allra þeirra sem að verkinu koma. Hluti slíkrar áætlunar felst í að gera áhættumat m.t.t. umhverfis- og öryggismála fyrir hvert verkferli á viðkomandi stað.
- Innan allra vatnsverndarsvæða er óheimilt að geyma stærri birgðir af efnum sem tilgreind eru í II. flokki 13. gr. reglugerðar nr. 533/2001 um breytingu á reglugerð nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns.
- Búnaður til hreinsunar: Á framkvæmdasvæðinu þarf að vera hreinsibúnaður ef slys ber að höndum, t.d. skóflur, ígleypiefni, ísogsmottur, vökvaþéttir dúkar, tappasett til að stöðva leka og lekabyttur.
- Lækkun á hámarkshraða: Setja skal upp merkingar sem gefa til kynna lækkaðan hámarkshraða fyrir almenna umferð. Minnkar það líkurnar á umferðaróhöppum og þar með mengunarhættu.
- Árekstrarvarnir: Vinnuvélar verktaka skulu eins og hægt er vinna fyrir aftan árekstrarvarnir svo að almenn umferð lendi ekki á þeim og valdi mengunarslysi.
- Ekki skal setja upp vinnubúðir innan vatnsverndarsvæðisins.

Hafa þarf í huga að í dag er að jafnaði töluverð umferð á Grindavíkurvegi og mikill fjöldi stórra ökutækja á öllum aldri fer daglega um veginn í tengslum við atvinnustarfsemi á svæðinu. Því er hættu vegna mengunarslysa ávallt til staðar. Vegurinn verður opinn allri almennri umferð á meðan framkvæmdum stendur. Framkvæmdum við breikkun Grindavíkurvegar fylgir því ekki mikil viðbótar mengunarhætta frá því sem nú er. Að framkvæmdum loknum verður mengunarhætta minni sökum aukins umferðaröryggis sem minnkar líkur á umferðarslysi. Eru heildaráhrif framkvæmda, að teknu tilliti til ofangreindra mótvægisáðgerða, talin óveruleg.

5.2.6 Menningarminjar

Við fornleifaskráningu voru skráðar 24 fornleifar á 18 minjastöðum innan Grindavíkurvegjar. Innan þess svæðis sem tilkynningin nær til, er að finna 14 skráða minjastaði. Af þeim er 8 taldir í stórhættu og 6 í hættu vegna fyrirhugaðra framkvæmda. Allar minjar sem fundust innan úttektarbeltis, þ.e. 20 m til beggja átta frá miðlínu núverandi vegar, voru taldar í stórhættu en aðrar minjar sem fundust taldar í hættu. Ekki er því tekið tillit til gildi minja í hættumatinu.

TAFLA 5.2 Samantekt á fornminjum á framkvæmdasvæði.

NÚMER	FJARLÆGD FRÁ MIÐLÍNU (M)	HLUTVERK	HÆTTUMAT
GK-016:059	0	Leið	Stórhætta
GK-017:138	0	Leið	Stórhætta
GK-661:001	0	Leið	Stórhætta
GK-017:136	11	Þúst	Stórhætta
GK-017:140	16	3 tóftir og gata	Stórhætta
GK-017:143	18	Tóftir	Stórhætta
GK-017:137	15	Varða	Stórhætta
GK-017:139	20	Tvær vörður	Stórhætta
GK-017:144	25	Hellir	Hætta
GK-017:133	26	Hleðsla	Hætta
GK-017:127	30	Kofi	Hætta
GK-017:134	37	Kofi	Hætta
GK-017:141	39	Kofi	Hætta
GK-017:135	46	Leið	Hætta

Óhjákvæmilega þarf að raska þeim minjum sem lenda innan framkvæmdasvæðis. Það er að mestu leyti gamli Grindavíkurvegur sem liggur meðfram núverandi vegi og sker hann á nokkrum stöðum. Vegna núverandi vegar hefur honum því nú þegar verið raskað. Aðrar minjar sem verða fyrir raski eru þústir og tóftir sem staðsettar eru innan við 20 m frá miðlínu núverandi vegar.

Lagt er til að allar minjar verði merktar á framkvæmdasvæði og kynntar í útboðsgögnum, bæði í texta og á teikningum þannig að tryggt verði að tekið sé tillit til þeirra og ef mögulegt er, komist hjá því að raska þeim. Jafnframt verður farið eftir lögum um menningarminjar nr. 80/2012 og sérstaklega er vakin athygli á gr. 24, þar segir um áður ókunnar minjar [21]:

„Ef fornminjar sem áður voru ókunnar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmdar án tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangskönnun umsvifalaust svo skera megi úr um eðli og umfang fundarins. Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum. Óheimilt er að halda framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar Íslands.“

Áhrif framkvæmdarinnar á minjar eru talin talsverð neikvæð þar sem minjar eru í nálægð við framkvæmdasvæðið og í mikilli hættu vegna framkvæmda. Minnka má áhrifin með mótvægisáðgerðum sem lagðar hafa verið fram auk þess sem haft verður samráð við Minjastofnun Íslands vegna frekari útfærslu framkvæmdar og mótvægisáðgerða. Þörf er á leyfi Minjastofnunar

Íslands skv. 21. gr. laga um menningarminjar fyrir hvers konar raski á fornminjum, sbr. umfjöllun í kafla 3.7 [21]. Fornleifaskráningu má finna í viðauka B, þar má m.a. sjá yfirlitskort með staðsetningu minja auk lýsingar á þeim.

5.2.7 Náttúruminjar

Eins og fram kemur í kafla 2.6 er stór hluti vegarins í jaðri svæðis á náttúruminjaskrá „*Sundhnúksröðin og Fagradalur*.“ Forsendur skráningarinnar eru nefnd landslagsheild og þær jarðmyndanir sem hana mynda. Vegurinn er í jaðri þessa svæðis, fjarri gígaröðinni og Fagradal og mun framkvæmdin ekki hafa áhrif á svæðið. Seltjörn og Snorrastaðatjarnir er innan skilgreinds svæðis á náttúruminjaskrá vegna útivistargildis, gróðursældar og fuglalífs. Grindavíkurvegur er í töluverðri fjarlægð frá bæði Seltjörn (200 m) og Snorrastaðatjörnum (1,1 km). Því er ekki talið að framkvæmdin muni hafa áhrif á gildi svæðisins auk þess sem núverandi vegur liggur innan svæðisins. Áhrif framkvæmdarinnar á náttúruminjar eru því talin óveruleg.

5.2.8 Hljóðvist

Vegurinn liggur ekki í gegnum þéttbýli eða svæði þar sem byggð er. Ljóst er að vegna framkvæmda við breikkun vegar og fjölgun akreina á hluta vegarins mun áhrifasvæði vegna hávaða að einhverju leyti stækka. Á það einna helst við þau svæði þar sem akrein/akreinum verður bætt við. Á framkvæmdartíma má einnig gera ráð fyrir hávaðamyndun en unnið verður á hefðbundnum tímum dags. Vegna staðsetningar framkvæmdasvæðisins (fjarlægðar frá byggð og öðrum mannvirkjum) og núverandi ástands (þeirrar umferðar sem fer um veginn í dag) má gera ráð fyrir það að áhrif á hljóðvist verði óveruleg, bæði á framkvæmda- og rekstartíma.

5.2.9 Umferðaröryggi

Tilgangur framkvæmdarinnar er að bæta samgöngur og auka umferðaröryggi. Aðskilnaður akstursstefna með vegriði mun bæta umferðaröryggi á vegkaflanum. Vegrið á miðdeili bætir umferðaröryggi þar sem það kemur í veg fyrir að ökutæki lendi á öfugum vegarhelmingi ef ökumaður missir stjórn á ökutæki sínu. Með vaxandi umferð aukast líkurnar á óhöppum þar sem ökutæki aka framan á hvort annað ef vegrið er ekki til staðar á miðdeili. Einnig munu endurbætur á vegamótum auka öryggi, t.d. sérakrein á vegamótum við Seltjörn. Því er framkvæmdin talin hafa í för með sér verulega jákvæð áhrif á umferðaröryggi. Huga þarf vel að umferð á veginum á framkvæmdatíma og gera viðeigandi ráðstafanir við umferðastjórnun. Draga þarf úr hámarkshraða og hafa viðeigandi merkingar vegna framkvæmda. Með slíkum útfærsluatriðum er unnt að halda áhrifum á framkvæmdatíma á umferðaröryggi óverulegum.

5.3 Samantekt á umhverfisáhrifum

Í heildina litið er talið að breikkun Grindavíkurvegar muni ekki hafa umtalsverð umhverfisáhrif í för með sér þegar litið er til viðmiða í 2. viðauka laga um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000. Yfirlit yfir áhrif vegna framkvæmdarinnar er að finna í töflu 5.3.

TAFLA 5.3 Yfirlit yfir umhverfisáhrif vegna breikkunar á hluta Grindavíkurveggar.

VIÐMIÐ SKV. 2. VIÐAUKA LAGA UM MAT Á UMHVERFISÁHRIFUM	HELSTU UPPLÝSINGAR SEM TENGJAST FRAMKVÆMD
1. Eðli framkvæmdar	Endurbætur á hluta Grindavíkurveggar. Bæði breikkun og fjölgun akreina, í 2+1 veg og á stuttum kafla í 2+2 veg. Markmið framkvæmdarinnar er að greiða fyrir og bæta umferðaröryggi og samhliða því að minnka áhættu á mengunarslysi innan vatnsverndarsvæðis. Breidd fyrirhugaðs vegstæðis er 20-50 m og er það breikkun um u.þ.b. 10-40 m frá núverandi vegstæði.
2. Staðsetning framkvæmdar	- Hluti Grindavíkurveggar. Upphaf í um 1,5 km frá vegamótum Grindavíkurveggar við Reykjanesbrautina og að vegamótum Grindavíkurveggar við Bláalónsveg. Vegkaflinn er um 6,5 km að lengd. - Unnið að hliðartengingum við aðra vegi auk göngu- og hjólastígs.
3. Eiginleikar hugsanlegra áhrifa framkvæmdar	- Áhrif á landnotkun eru metin óveruleg. Nýr vegur verður að stærstum hluta innan áhrifasvæðis núverandi vegsvæðis og hafa því megináhrif á landnotkun þegar komið fram. - Áhrif á jarðmyndanir eru talin talsverð neikvæð þar sem jarðmyndir svæðisins falla undir lög um náttúruvernd og verður hraunjaðri beggja vegna vegar raskað að einhverju leyti. - Á heildina litið eru áhrif á náttúrufar talin óveruleg þar sem þau hafa nú þegar að mestu komið fram auk þess að almennt verndargildi vistgerða svæðisins er lágt. - Grindavíkurvegur liggur innan grann- og fjarsvæðis vatnsverndar. Taka þarf tillit til þess bæði á framkvæmda- og rekstrartíma. Áhrif eru talin óveruleg þar sem nú þegar er mikil umferð um veginn og gerðar verða ráðstafanir vegna vatnsverndar á framkvæmdatíma. - Áhrif á landslag og ásýnd eru metin óveruleg þar sem viðbótaráhrif af þessari breikkun, m.v. núverandi áhrif af samgöngumannvirkjum eru ekki talin umfangsmikil og munu ekki breyta núverandi landslagseinkennum svæðisins. - Áhrif framkvæmda á menningarminjar eru talin talsvert neikvæð þar sem hluti minja við veginn mun óhjákvæmilega raskast. Með mótvægisáðgerðum er þó hægt að draga verulega úr áhrifum. - Áhrif á hljóðvist eru talin óveruleg vegna staðsetningar veggar m.t.t. byggðar og núverandi hljóðmyndunar vegna umferðar um veginn. - Áhrif á umferðaröryggi eru talin verulega jákvæð en markmið framkvæmdar er að auka umferðaröryggi. Gera þarf viðeigandi ráðstafanir til að huga að umferðaröryggi á framkvæmdatíma. - Stór hluti veggarins er í jaðri svæðis á náttúruvinnjaskrá og lítill hluti hans liggur í gegnum svæði á náttúruvinnjaskrá. Framkvæmdin mun ekki raska verndargildi svæðanna og eru því áhrif á náttúrminjar talin óveruleg.

Hér með óskar Vegagerðin eftir ákvörðun Skipulagsstofnunar um það hvort ofangreind framkvæmd sé matsskyld skv. lögum um mat á umhverfisáhrifum nr. 106/2000.

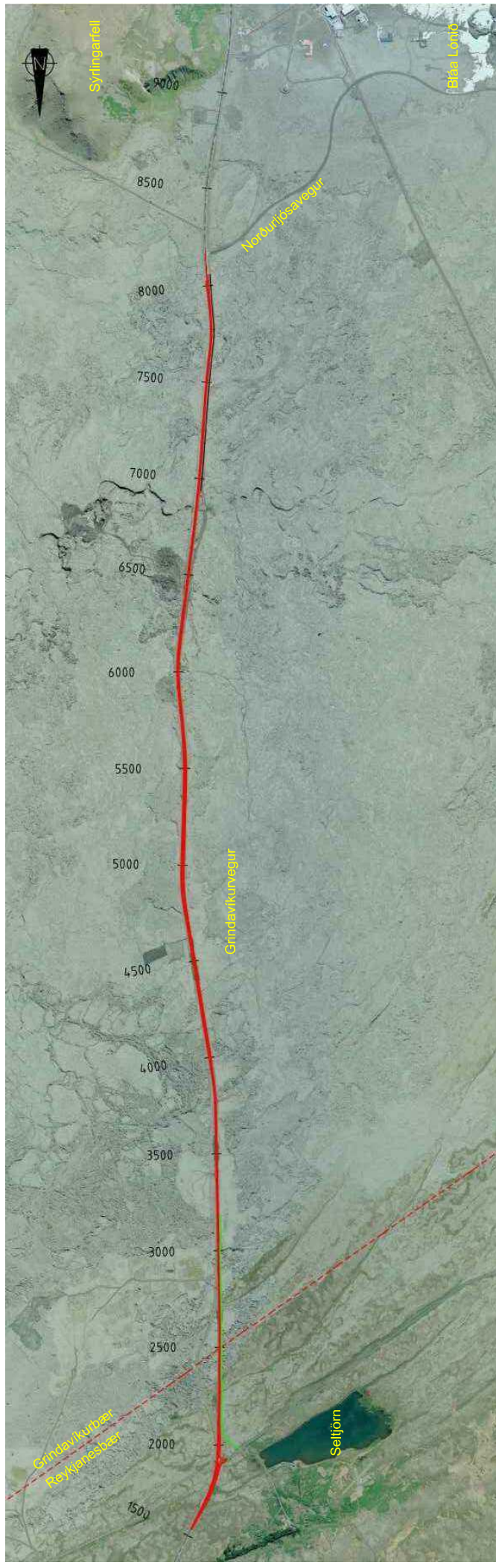
6 HEIMILDASKRÁ

- [1] Vegagerðin, Umferðaröryggisúttekt Grindavíkurveggar, 43-01, Reykjavík: Vegagerðin, 2017.
- [2] „Vegalög nr. 80/2007“.
- [3] „Lög um mat á umverfisáhrifum nr. 106/2000“.
- [4] Hagstofa Íslands, Mannfjöldi eftir póstnúmerum, kyni og aldri 1998-2018., Reykjavík, 2018.
- [5] Upplifðu Reykjanes - Markaðsstofa Reykjaness, „Seltjörn,“ Sótt þann 12. desember af: <https://www.visitreykjanes.is/is/reykjanes/place/seltjorn>.
- [6] Grindavíkurbær, Grindavík aðalskipulag 2010-2030, greinargerð ásamt umhverfisskýrslu, Grindavík: Grindavíkurbær, 2011.
- [7] „Reglugerð um varnir gegn mengun vatns nr. 79/1999“.
- [8] EFLA verkfræðistofa, „Efnistaka í Stapafelli, Reykjanesi - frummatsskýrsla,“ 2017.
- [9] EFLA verkfræðistofa, „Auðlindastefna og eldfjallagarður í Grindavík - kortlagning auðlinda og nýtingar,“ Unnið fyrir Grindavíkurbæ, 2010.
- [10] HS veitur, „Ferskvatnsfráveitur - Suðurnes neysluvatn,“ Sótt þann 11. desember 2018 af: <https://www.hsveitur.is/HSDistribution/HSDistributionFreshWater.aspx>.

- [11] Umhverfisstofnun, „Náttúruminjaskrá Suðvesturlands,“ Sótt þann 11. desember 2018 af: <https://www.ust.is/einstaklingar/nattura/natturuminjaskra/sudvesturland/>.
- [12] Vegagerðin, Grindavíkurvegur (43), breikkun. Útboðslýsing., Reykjavík: Vegagerðin, 2018.
- [13] Samgöngustofa, „Slysakort,“ Sótt þann 11. desember 2018 af: <http://g.map.is/k/kortasja.php?client=us#>.
- [14] Skipulagsstofnun, Landsskipulagstefna 2015-2026 ásamt greinargerð, Reykjavík: Skipulagsstofnun, 2016.
- [15] Samvinnunefnd um svæðisskipulag Suðurnesja, Svæðisskipulag Suðurnesja 2008-2024, Reykjanesbær, 2012.
- [16] Samgöngu og sveitarstjórnarráðuneytið, „Samgönguáætlun 2019-2033 - umhverfisskýrsla,“ VSÓ ráðgjöf, Reykjavík, 2018.
- [17] Skipulagsstofnun, Leiðbeiningar um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda, Reykjavík, 2005.
- [18] Skipulagsstofnun, Leiðbeiningar um flokkun umhverfispáttá, viðmið, einkenni og vægi umhverfisáhrifa., Reykjavík: Skipulagsstofnun, 2005a.
- [19] „Þingskjal nr. 537/2012-2013. Frumvarp til laga um náttúvernd nr. 429.“.
- [20] Orkuveita Reykjavíkur, Vatnaveita Garðabæjar, Vatnsveita Hafnafjarðar, Vatnsveita Kópavogs og Vatnsveita Mosfellsbæjar, „Viðbrögð við mengunaróhappi á vatnsverndarsvæðum,“ Orkuveita Reykjavíkur. Sótt þann 11. desember af: https://www.or.is/sites/default/files/vidbrogd_vid_mengunarohappi_a_vatnsverndarsvaedum.pdf, Reykjavík, 2010.
- [21] „Lög um menningarminjar nr. 80/2012“.

VIÐAUKI A FRUMHÖNNUNARTEIKNINGAR

Grindavíkurvegur (43), breiðkun Forhönnun

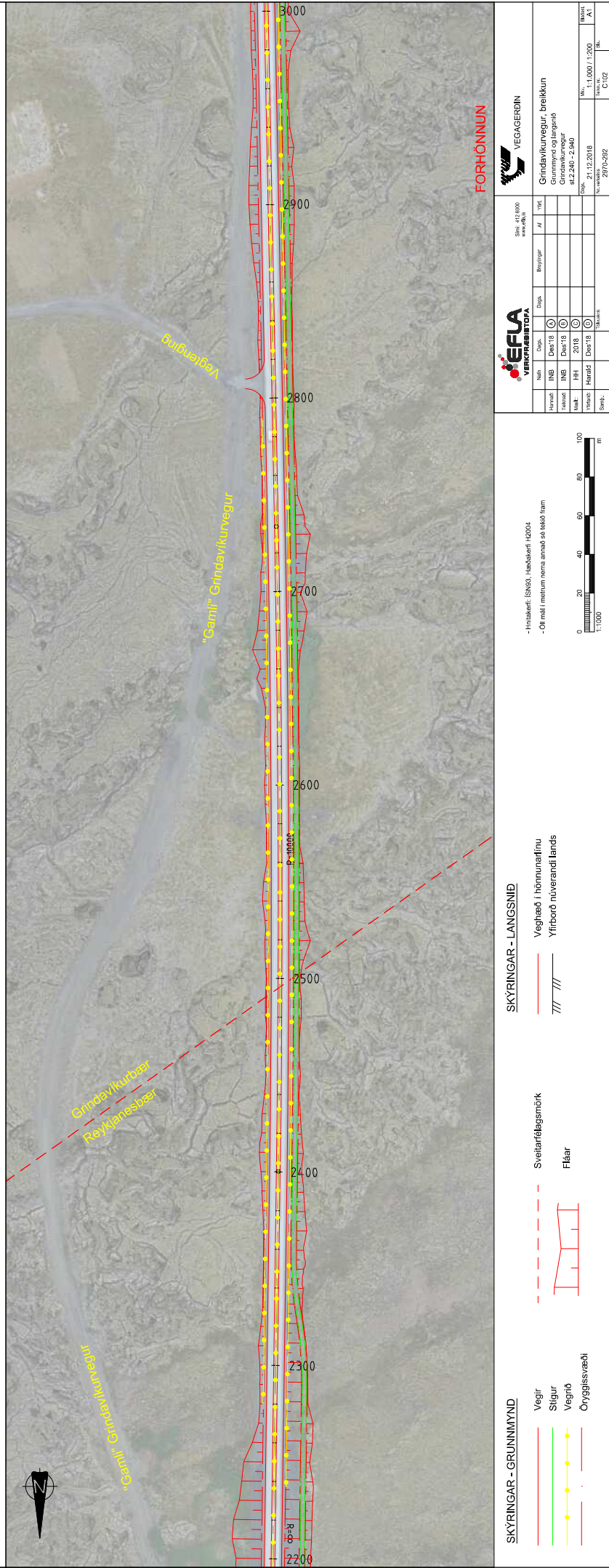
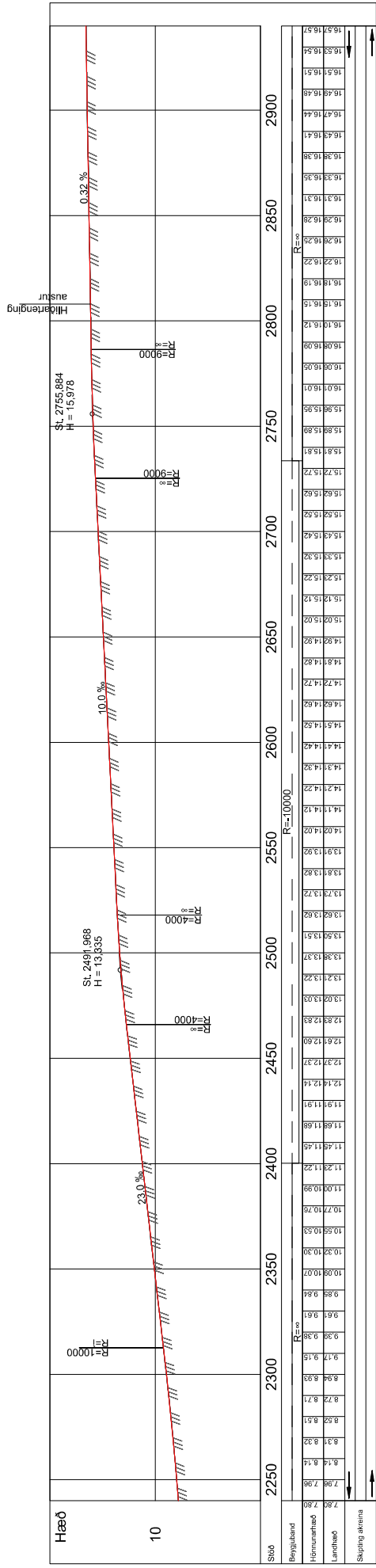


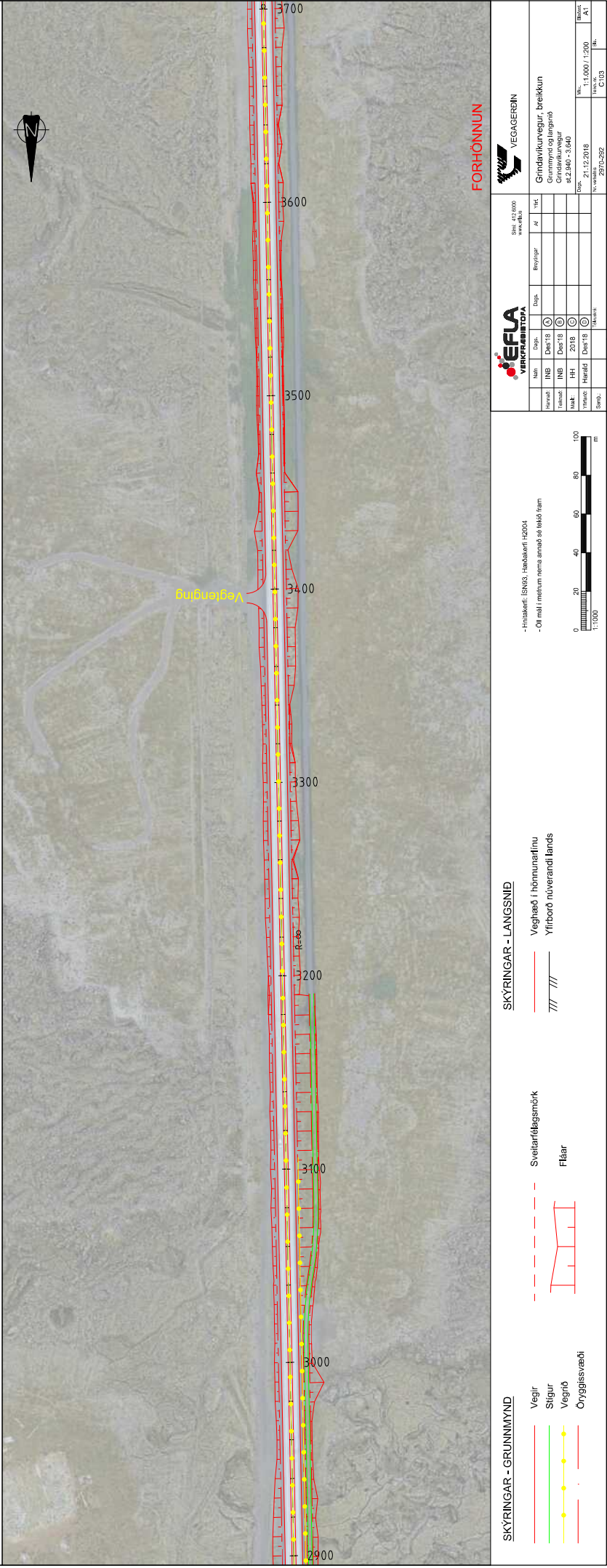
Grindavíkurvegur (43)**Breikkun**

Vg. nr. Vg2018-101 Eflu nr. 2970-292

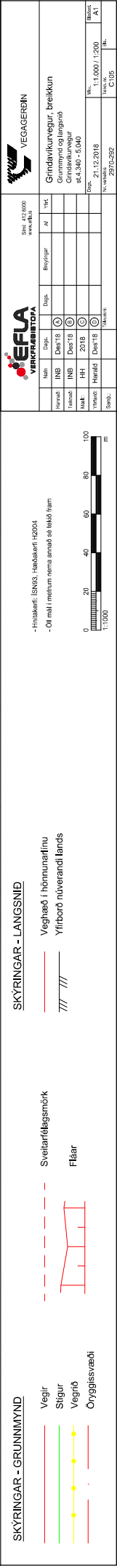
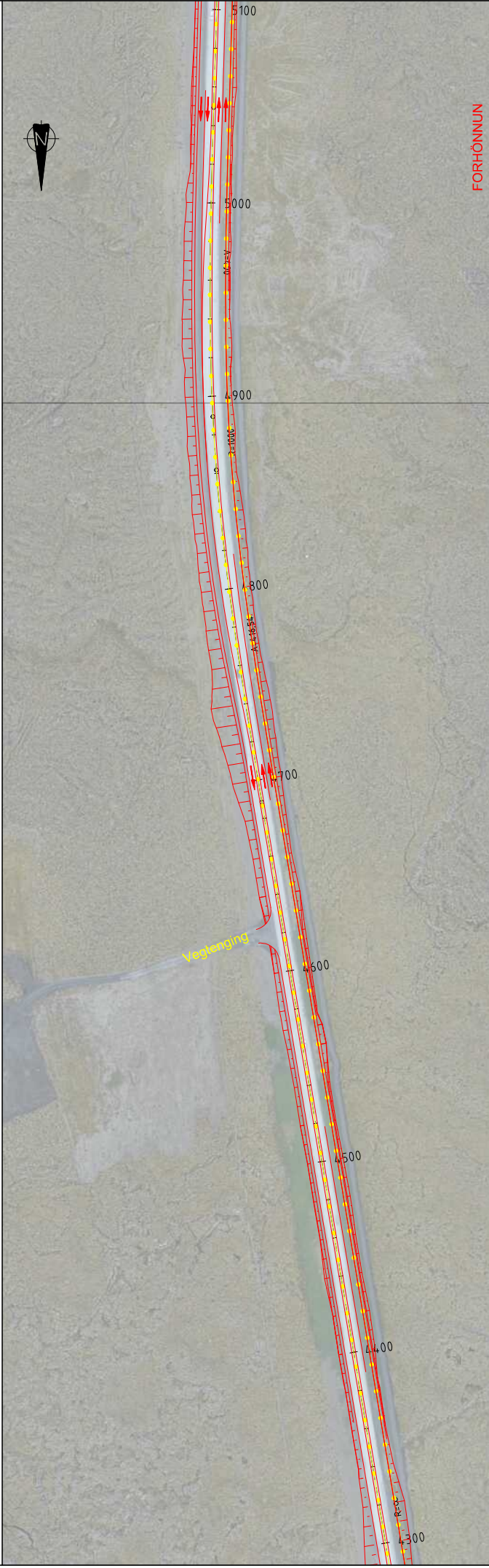
Teikningaskrá_ForhönnunTeikningaskrá síðast breytt dags: **21.12.2018**

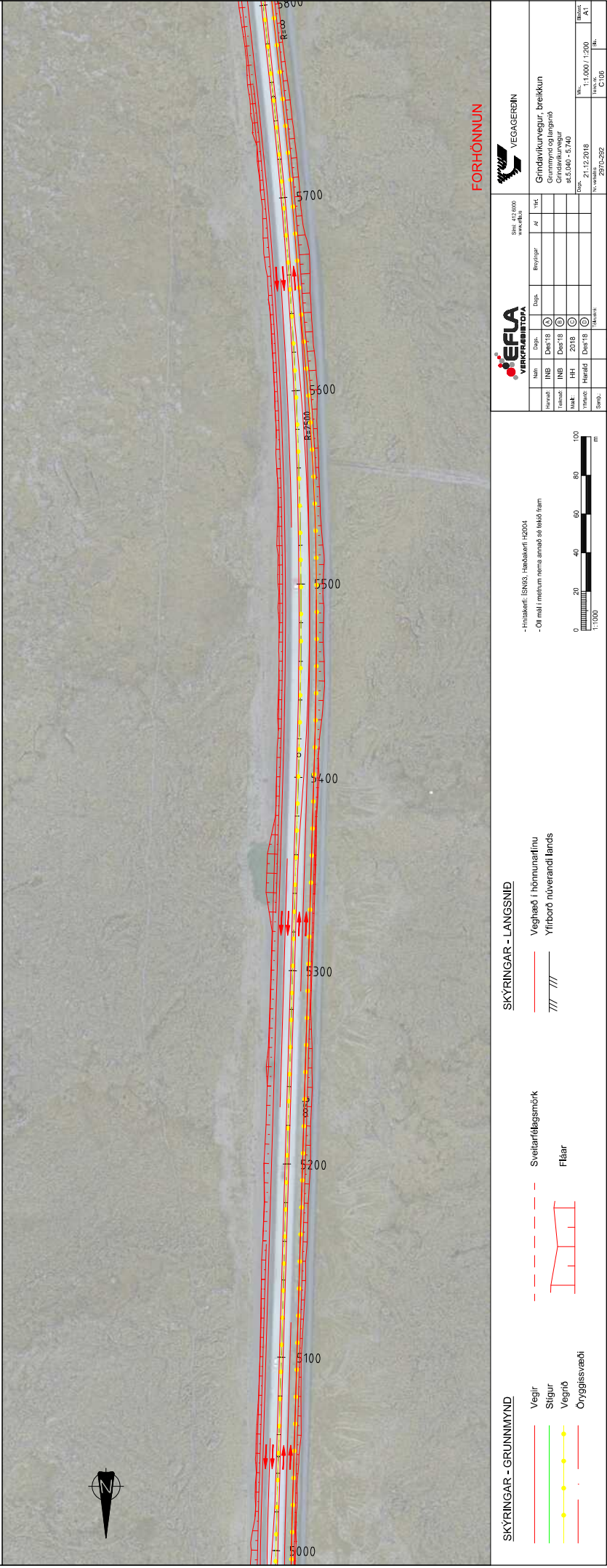
Teikn. nr.	Heiti teikningar	Mkv.	Í gildi		Síðasta útgáfa	
Teikn. nr.	Heiti teikningar	Mkv.(A1)	Útgáfa	dags.	Útgáfa	dags
A101	Forsíða					
A102	Teikningaskrá					
B101	Yfirlitsmynd og langsnið - Grindavíkurvegur - st. 1.540 - 8.040	1:10.000 / 1:2.000				
C101	Grunnmynd og langsnið - Grindavíkurvegur - st.1.540 - 2.240	1:1.000 / 200				
C102	Grunnmynd og langsnið - Grindavíkurvegur - st.2.240 - 2.940	1:1.000 / 200				
C103	Grunnmynd og langsnið - Grindavíkurvegur - st.2.940 - 3.640	1:1.000 / 200				
C104	Grunnmynd og langsnið - Grindavíkurvegur - st.3.640 - 4.340	1:1.000 / 200				
C105	Grunnmynd og langsnið - Grindavíkurvegur - st.4.340 - 5.040	1:1.000 / 200				
C106	Grunnmynd og langsnið - Grindavíkurvegur - st.5.040 - 5.740	1:1.000 / 200				
C107	Grunnmynd og langsnið - Grindavíkurvegur - st.5.740 - 6.440	1:1.000 / 200				
C108	Grunnmynd og langsnið - Grindavíkurvegur - st.6.440 - 7.140	1:1.000 / 200				
C109	Grunnmynd og langsnið - Grindavíkurvegur - st.7.140 - 7.840	1:1.000 / 200				
C110	Grunnmynd og langsnið - Grindavíkurvegur - st.7.840 - 8.040	1:1.000 / 200				
C111	Grunnmynd og langsnið - Stígur - st. 0 - 1.256	1:2.000 / 400				
F101	Kennisnið - Grindavíkurvegur - 12 m þversnið	1:50				
F102	Kennisnið - Grindavíkurvegur - 2+1 og 2+2 þversnið	1:50				
F103	Kennisnið - Áningarstaður breikkun tengingar og hliðartengingar / þrífalag	1:50				

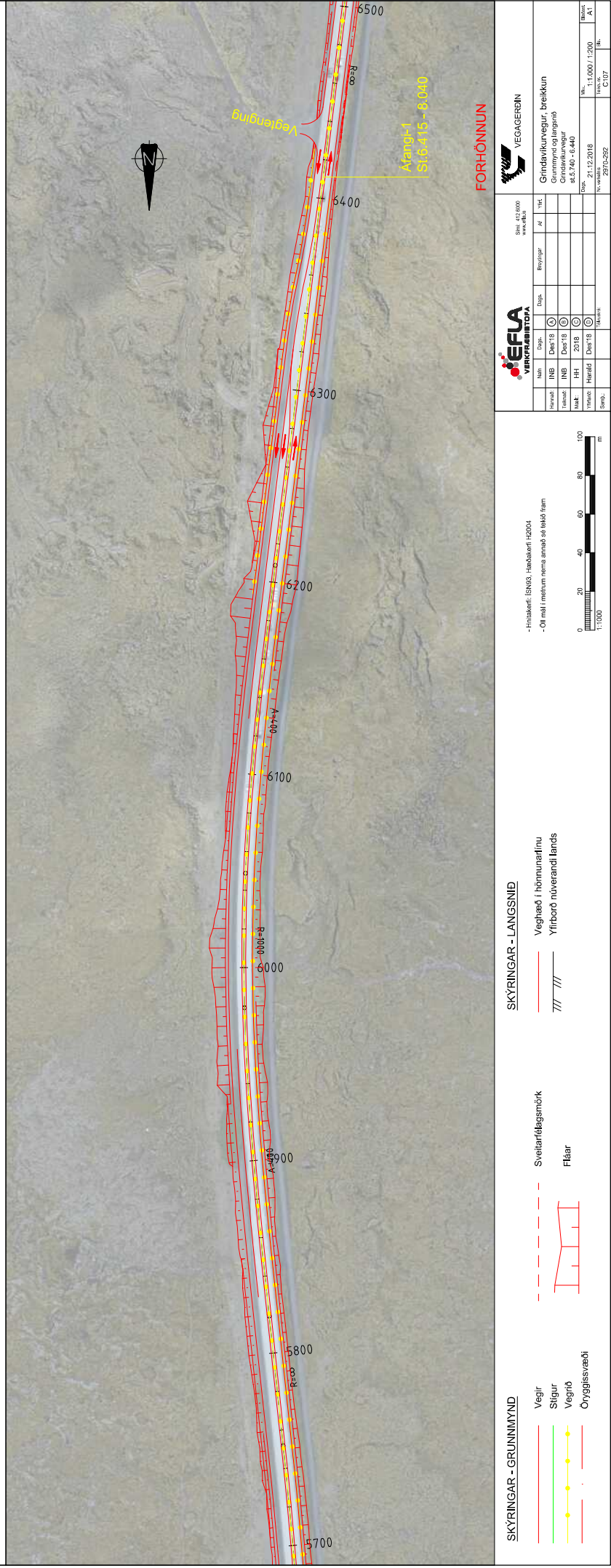
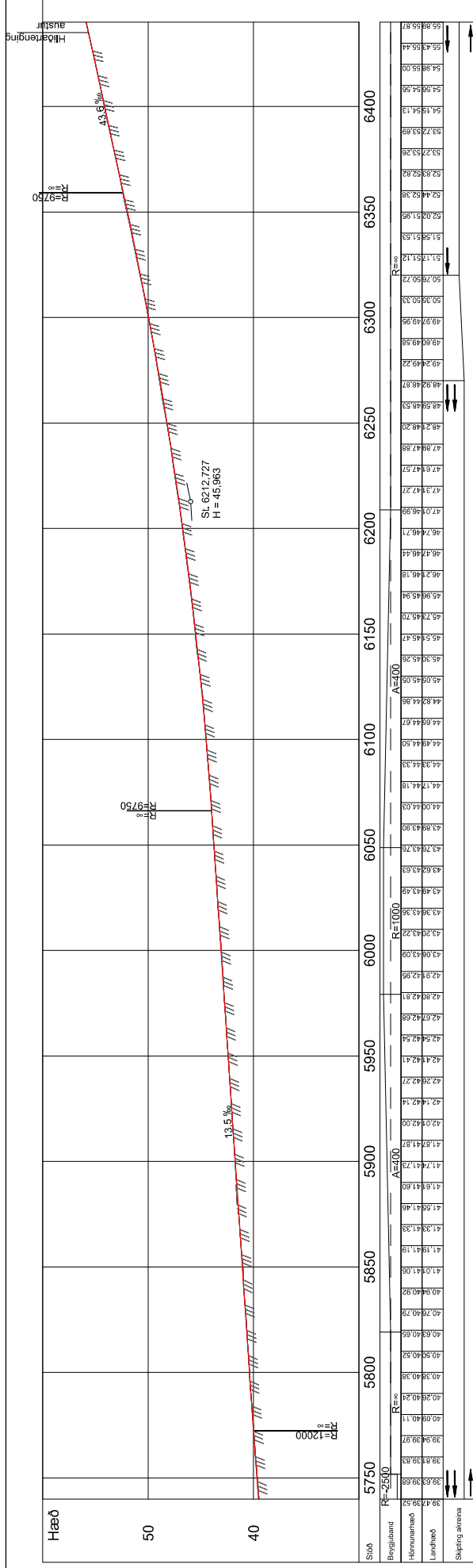


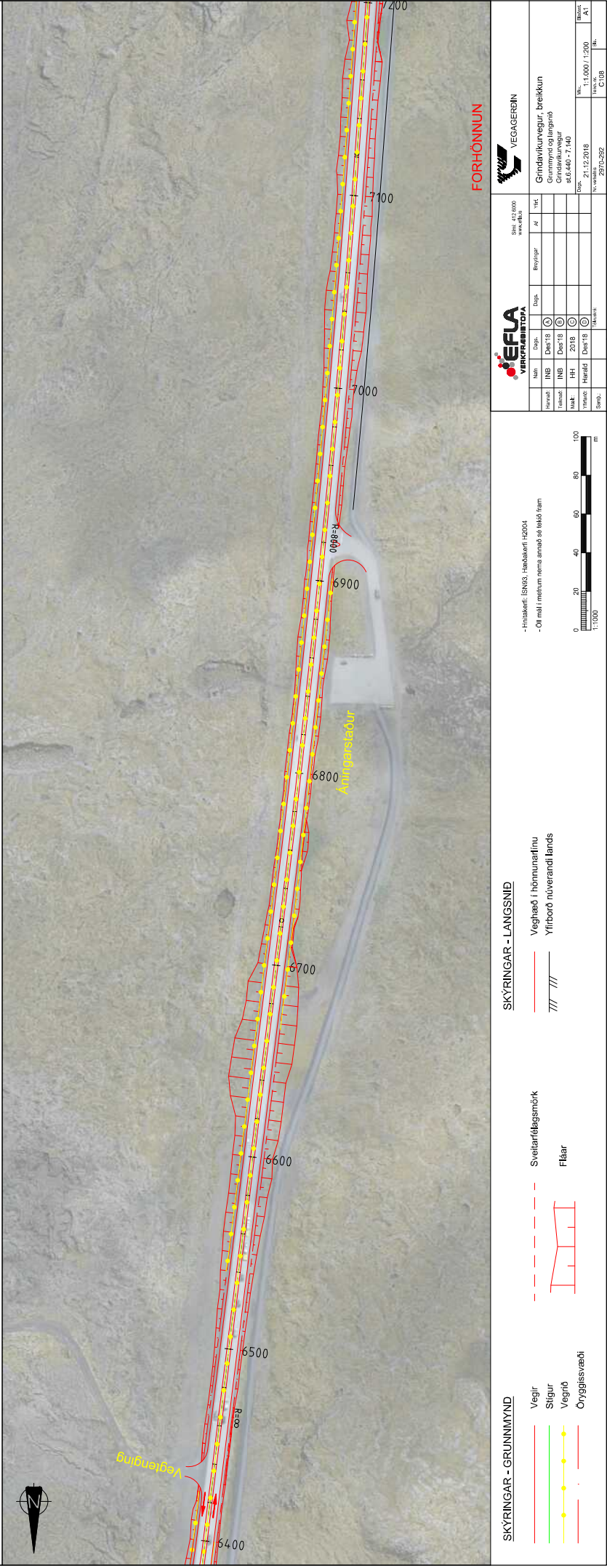


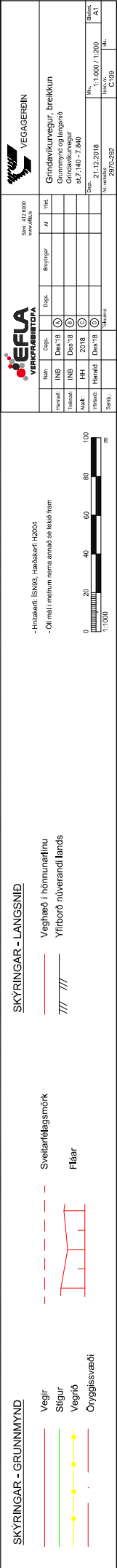




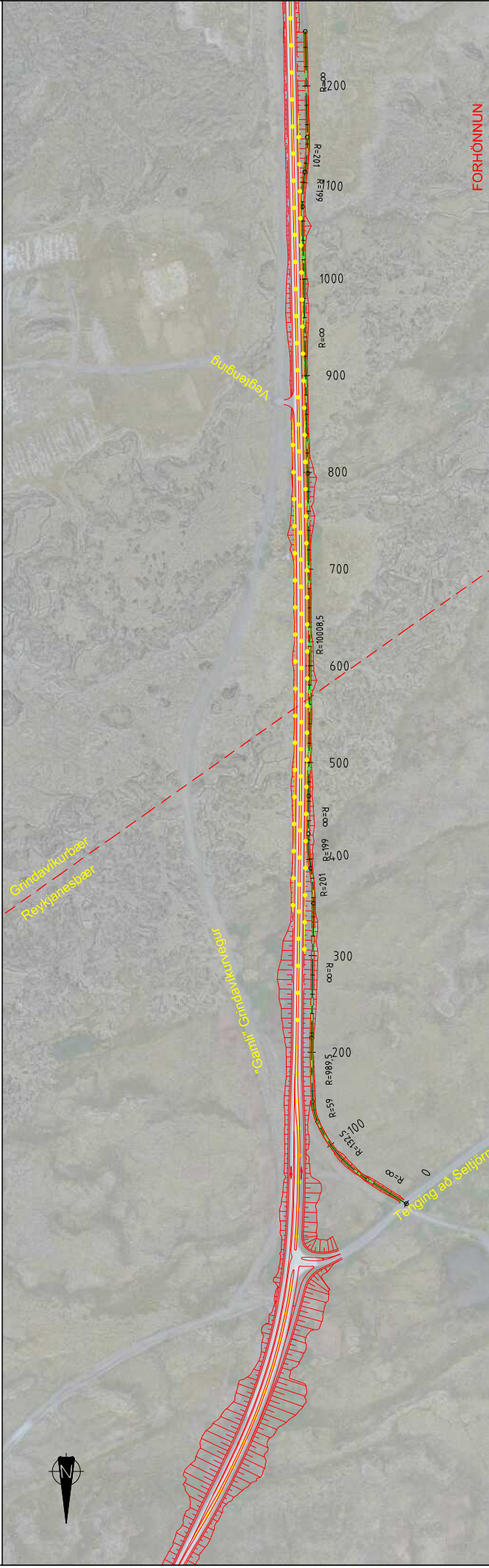


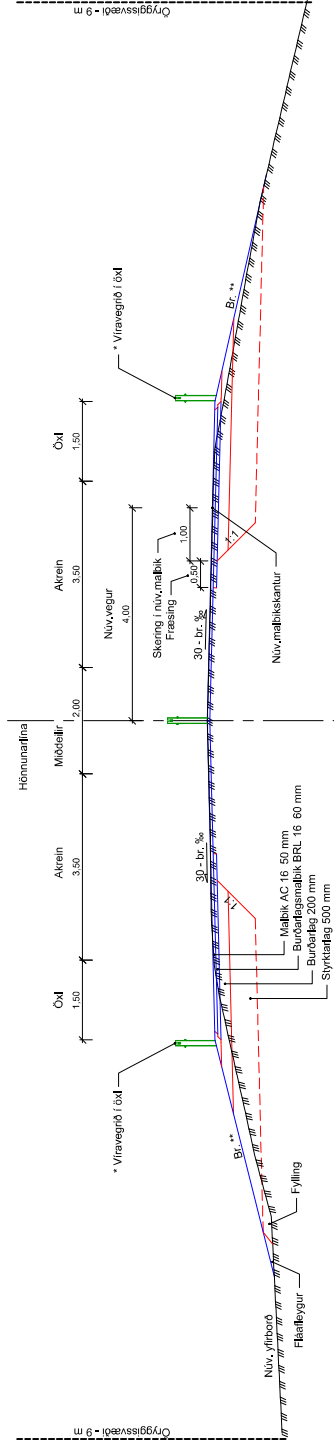




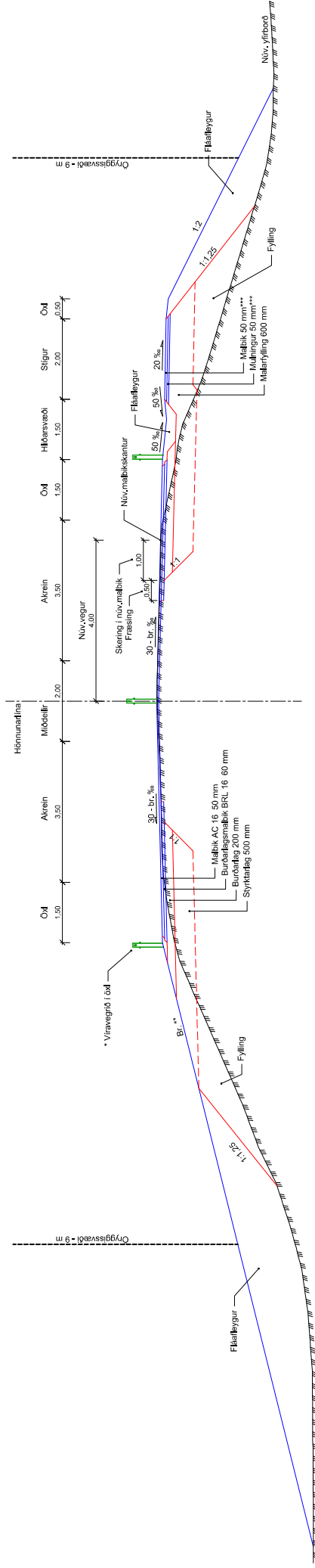


[illegible]

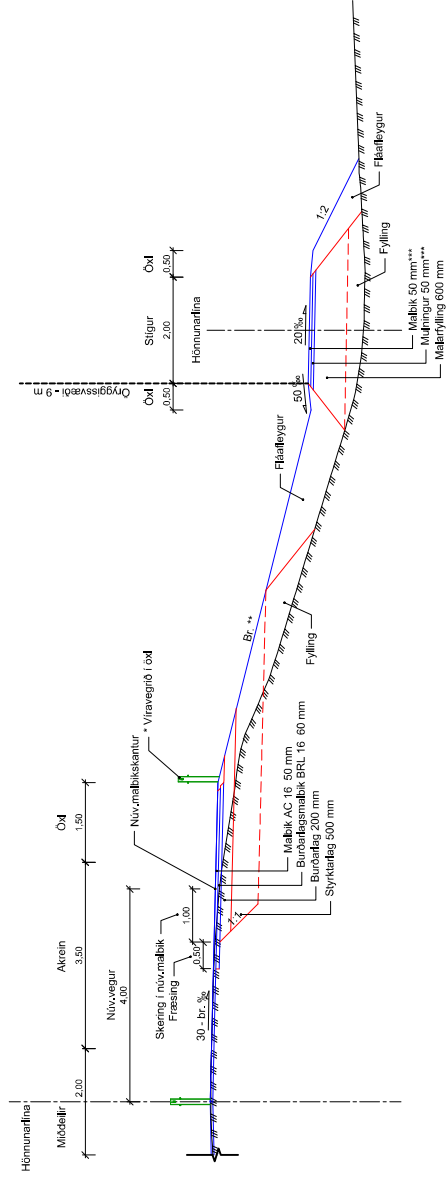




Kennisnið - Grindavíkurvegur, breikkun - 12 m þversnið með stíg innan öryggissvæðis



Kennisnið - Grindavíkurvegur, breikkun - 12 m þversnið með stígl utan öryggissvæðis



FORHÖNNUN



EFSA
Sint: 412 6000

[illegible]

$$\frac{1.50}{1:50}$$

$$\frac{1.50}{1:50}$$


1:50

*) - Staðsetning víravegríða í öxl sjá teikn C101-111
 **) - Flái aftan við víravegríð er breytilegur: 1:3 - 1:6



	Maðn	Dags.	Dags.	Byggingar	Al	Tífr.
Hannab	INB	Dag'18	A			
Talman:	INB	Dag'18	B			
...			C			

AMT:	Des'18	⊙				Days	Mo.	Hour
Yifanti:	Harald	⊙				21.12.2018	1:50	A1
Sum:						N. weeks 2070.202	hours F10'	h.

**VIÐAUKI B GRINDAVÍKURVEGUR: FORNLEIFASKRÁNING VEGNA
LAGFÆRINGA OG BREIKKUN VEGAR**

GRINDAVÍKURVEGUR: FORNLEIFASKRÁNING VEGNA LAGFÆRINGA OG BREIKKUN VEGAR



ELÍN ÓSK HREIÐARSDÓTTIR

HÖFUNDAR EFNIS: ELÍN ÓSK HREIÐARSDÓTTIR OG RAGNHEIÐUR GLÓ GYLFADÓTTIR

FORNLEIFASTOFNUN ÍSLANDS
REYKJAVÍK 2018
FS698-18171



Ljósmynd á forsíðu er af rústum sem byggðar voru í tengslum við vegagerð eldri Grindavíkurvegar 1914-18 og símlagnar á sömu slóðum 1916. Ljósmynd og vinnsla: Ragnheiður Gló Gylfadóttir og Garðar Guðmundsson

©2018

FORNLEIFASTOFNUN ÍSLANDS SES

BÁRUGÖTU 3

101 REYKJAVÍK

SÍMI: 551 1033

FAX: 551 1047

NETFANG: fsi@instarch.is

www.fornleif.is

EFNISYFIRLIT

1. INNGANGUR.....	5
2. SAGA FORNLEIFASKRÁNINGAR OG LÖGGJÖF	7
3. AÐFERÐIR VIÐ FORNLEIFASKRÁNINGU	9
4. FORNLEIFASKRÁ	11
5. SAMANTEKT	33
HEIMILDASKRÁ.....	36

Viðauki

Hnitaskrá allra mælipunkta

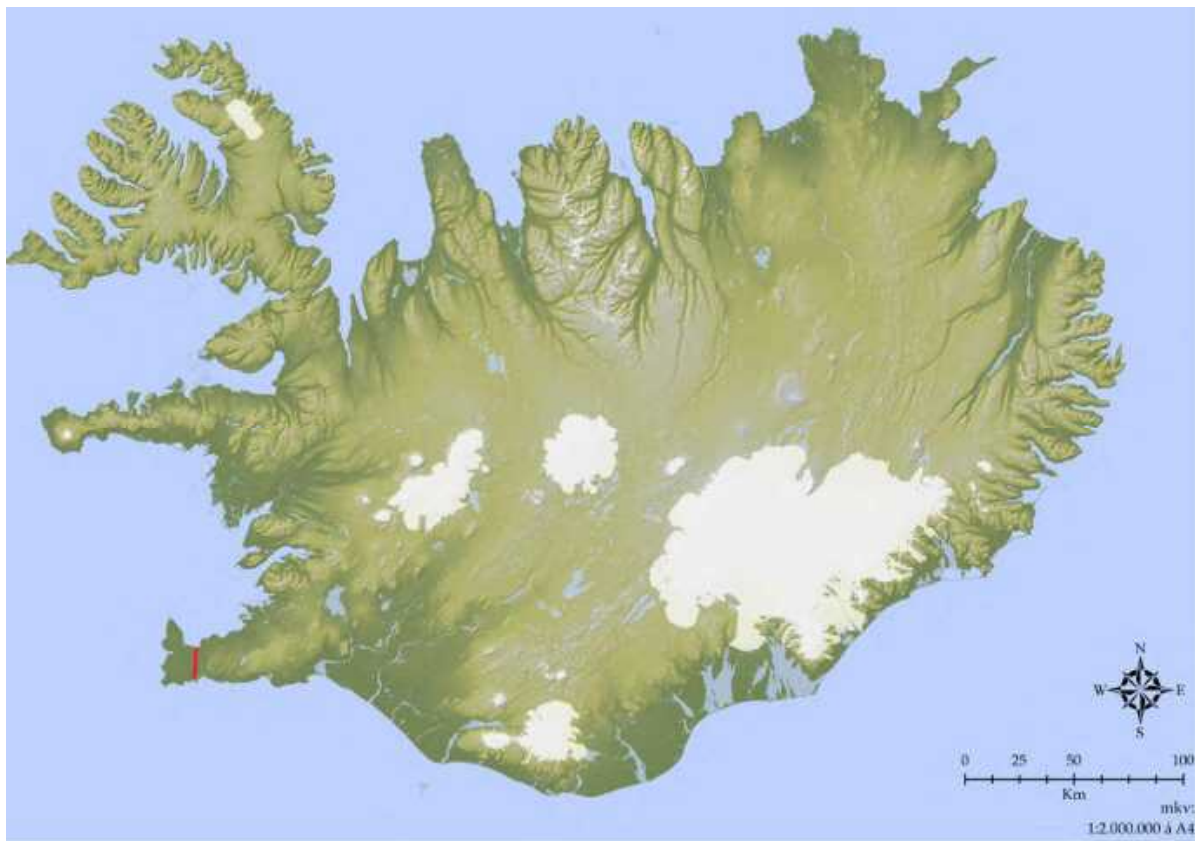
Kort af fornleifum á og við áhrifasvæði

Samantekt

Í júní 2018 vann Fornleifastofnun Íslands fornleifaskráningu innan áhrifasvæðis Grindavíkurvegjar en til stendur að breikka og bæta veginn. Tekið var út 20 m breitt svæði beggja vegna við miðlínu núverandi vegar, samtals 40 m belti. Farið var um allt úttektarsvæðið og allar minjar innan þess skráðar en einnig voru skráðar minjar í næsta nágrenni þess ef friðhelgi minjanna (sem er 15 m belti) var nærri mörkum úttektarsvæðis. Áður en lagt var af stað voru loftmyndir skoðaðar og heimildir yfirfarnar. Alls voru skráðar 24 fornleifar (einingar) á 18 minjastöðum. Flestar minjanna tengjast elsta Grindavíkurveginum sem lagður var á svipuðum slóðum á árunum 1914-18. Auk sjálfs elsta vegstæðisins voru skráðar 14 fornleifar tengdar umræddri framkvæmd, þar á meðal nokkrir hlaðnir kofar sem notaðir höfðu verið sem geymslur, skjól og hesthús og styttri götur sem einnig tengdust vegagerðinni. Af öðrum skráðum minjum má nefna Skipstíg sem lá þvert yfir núverandi Grindavíkurveg, sel á Selhálsi og ýmsar óræðar minjar við veginn sem í sumum tilfellum gætu verið yngri en svo að þær megi með öryggi telja til fornleifa.

1. Inngangur

Vorið 2018 hafði Guðmundur Valur Guðmundsson forstöðumaður hönnunardeildar Vegagerðarinnar samband við Fornleifastofnun Íslands ses og fór þess á leit að stofnunin tæki að sér skráningu á fornleifum í nágrenni við Grindavíkurveg sökum þess að til stæði að lagfæra og breikka veginn. Úttektarbeltið var 20 m svæði til beggja átta frá miðlínu núverandi vegar, samtals 40 m belti sem náði frá hringtorgi við Reykjanesveg og um 13 km leið, inn í Grindavík. Umrætt úttektarsvæði nær um landsvæði sem tilheyrir þremur sveitarfélögum (Grindavíkurbæ, Reykjanesbæ og Sveitarfélaginu Voga) og nær yfir landareignir gömlu lögbýlanna Hóps (GK-016), Járngerðarstaða (GK-017), Innri-Njarðvíkur (GK-117) og Stóru-Voga (GK-123). Áður en deiliskráning var unnin vegna vegagerðar hafði



Úttektarsvæðið við Grindavíkurveg er merkt sem rauð lína á kortinu. Grunnkort Gísli Pálsson

farið fram aðalskráning á svæðinu en að auki vann Ómar Smári Ármannsson ítarlega samantekt um Grindavíkurvegi 2012 sem nokkuð kom við sögu í úttekt þessari.¹ Við

¹ Elín Ósk Hreiðarsdóttir. 2002. Kristborg Þórsdóttir. 2011. Sandra Sif Einarsdóttir og Bjarni F. Einarsson. 2008 og Ómar Smári Ármannsson. 2012.

deiliskráningu 2018 var farið kerfisbundið um allt úttektarsvæðið og leitað að minjum, hvort sem heimildir voru um slíkar minjar eða ekki. Allar minjar voru auk þess mældar upp. Um vettvangsskráningu sáu þær Elín Ósk Hreiðarsdóttir og Ragnheiður Gló Gylfadóttir en Elín sá auk þess um úrvinnslu, kortagerð og ritun skýrslu.

Skýrsla þessi er byggð upp á svipaðan hátt og aðrar deiliskráningarskýrslur Fornleifastofnunar. Í öðrum kafla er að finna stutt yfirlit um löggjöf um minjavernd. Í þriðja kafla er fjallað um þá aðferðafræði sem notuð var við úttektina og í þeim fjórða er svo að finna sjálfa fornleifaskráninguna. Í lokakafla skýrslunnar er samantekt um helstu niðurstöður úttektarinnar. Aftast í skýrslunni er að finna kort sem sýnir rannsóknarsvæðið og þær fornleifar sem fundust innan þess.

2. Saga fornleifaskráningar og löggjöf

Hátt á aðra öld er liðið síðan skráning fornleifa hófst á Íslandi en þó er enn langt í land að til sé heildstæð skrá um fornleifar á Íslandi. Á síðustu áratugum 19. aldar voru margir minjastaðir kannaðir á vegum Hins íslenska fornleifafélags, einkum staðir sem á einn eða annan hátt tengdust fornsögum og sögu þjóðveldisins. Eftir aldamótin 1900 dró úr fornleifakönnun á vegum félagsins og var þráðurinn ekki tekinn upp að nýju fyrr en um og eftir 1980.

Skoðanir manna á því hvað teljast fornleifar hafa breyst mikið á þessum tíma. Byggingar sem voru hversdagslegar fyrir hundrað árum eru nú orðnar minjar um horfna lífshætti. Skilningur hefur vaknað á nauðsyn þess að skrá upplýsingar um slíkar minjar og vernda þær fáu sem eftir eru fyrir komandi kynslóðir. Nauðsynlegra upplýsinga um gerð og ástand fornleifa er aðeins hægt að afla með vettvangsathugun, og við það er venjulega átt með hugtakinu fornleifaskráning (ýmist aðal- eða deiliskráning). Til þess að vettvangsathugun komi að fullu gagni verður þó fyrst að taka saman ýmsar upplýsingar, bæði skriflegar og munnlegar, sem vísa á minjastaði og geta gefið vísbendingar um hlutverk mannvirkjaleifanna (svæðisskráning).

Á undanförnum árum hafa verið gerðar breytingar á löggjöf um verndun fornleifa og hefur eftirlit með framkvæmd laganna verið aukið. Samkvæmt 3. grein laga um menningarminjar (nr. 80, 2012), eru allar fornleifar á Íslandi friðhelgar: „Fornleifum, [...] jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað [...]“. Er þessi fornleifakönnun í anda markmiða sem sett hafa verið með þessari löggjöf. Mat á áhrifum framkvæmda á fornleifar gerir kröfur um fjölbætta athugun á heimildum og vettvangsrannsókn, enda er skilgreining á fornleifum í þjóðminjalögum víðtæk. Fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri, svo sem:

a. búsetulandslag, skrudgarðar og kirkjugarðar, byggðaleifar, bæjarstæði og bæjarleifar ásamt tilheyrandi leifum mannvirkja og öskuhauga, húsaleifar hvers kyns, svo sem leifar kirkna, bænhúsa, klaustra, þingstaða og búða, leifar af verbúðum, naustum og verslunarstöðum og byggðaleifar í hellum og skútum,

b. vinnustaðir þar sem aflað var fanga, svo sem leifar af seljum, verstöðvum, bólum, mógröfum, kolagröfum

og rauðablæstri,

c. tún- og akurgerði, leifar rétta, áveitumannvirki og aðrar ræktunarminjar, svo og leifar eftir veiðar til sjávar og sveita,

d. vegir og götur, leifar af stíflum, leifar af brúm og öðrum samgöngumannvirkjum, vöð, varir, leifar hafnarmannvirkja og bátalægi, slippir, ferjustaðir, kláfar, vörður og önnur vega- og siglingamerki ásamt kennileitum þeirra,

e. virki og skansar og leifar af öðrum varnarmannvirkjum,

f. þingstaðir, meintir hörgar, hof og vé, brunnar, uppsprettur, álagablettir og aðrir staðir og kennileiti sem tengjast siðum, venjum, þjóðtrú eða þjóðsagnahefð,

g. áletranir, myndir eða önnur verksummerki af manna völdum í hellum eða skútum, á klettum, klöppum eða jarðföstum steinum og minningarmörk í kirkjugörðum,

h. haugar, dysjar og aðrir greftrunarstaðir úr heiðnum eða kristnum sið,

i. skipsflök eða hlutar þeirra.

Minjar 100 ára og eldri teljast til fornleifa, en heimilt er þó að friðlýsa yngri minjar.

Það er skýrt af þessari skilgreiningu að fornleifar eru ekki aðeins öll mannvirki heldur einnig staðir sem á einn eða annan hátt tengjast menningu og atvinnuvegum, hvort heldur sem er vöð eða álagablettir. Þessari skilgreiningu er fylgt við hefðbundna fornleifaskráningu.

Ef nauðsynlegt er talið að spilla fornleifum eða hylja þær, þarf að leita heimildar Minjastofnunar Íslands.

3. Aðferðir við fornleifaskráningu

Í skráningarkerfi Fornleifastofnunar hefur hver sýsla skammstafað heiti (ÁR, SP o.s.frv.) og hver jörð hefur þriggja stafa númer. Miðað er við jarðaskiptingu eins og hún kemur fyrir í Jarðatali Johnsens frá 1847 og byggir tölusetning jarðanna á því. Skipting jarða um miðja 19. öld ræður ekki aðeins númerum í skránni heldur er miðað við hana þegar ákvarðað er hvaða jörð ákveðnir minjastaðir tilheyra. Hverjum minjastað er gefin kennitala sem er þriggja stafa númer sem hengt er við sýslutákn og jarðarnúmer (dæmi: GK-017:027). Fornleifaskráin samanstendur af lista yfir þær fornleifar sem skráðar voru á vettvangi innan rannsóknarsvæðis. Í skránni fær hver minjastaður eina efnisgrein og er framsetning upplýsinganna stöðluð. Í fyrstu línu hvernar greinar eru grunnupplýsingar auðkennisnúmer, sérheiti, tegund, hlutverk og hnattstaða. Á eftir auðkennisnúmeri kemur sérheiti hennar ef eitthvert er og síðan tegund. Með tegundarflokkun er leitast við að skilgreina hvers eðlis fornleifin er, þ.e. hvort um er að ræða mannvirki af einhverju tagi sem enn sést, og þá hverskyns (t.d. tóft, garðlag eða varða), mannvirki sem vitað er um en er horfið (heimild, örnefni) eða fornleif sem ekki hefur verið mannvirki (álagablettur, sögustaður eða vað). Allir fornleifastaðir eru greindir til tegundar en hlutverk þeirra er ekki alltaf hægt að ákvarða.

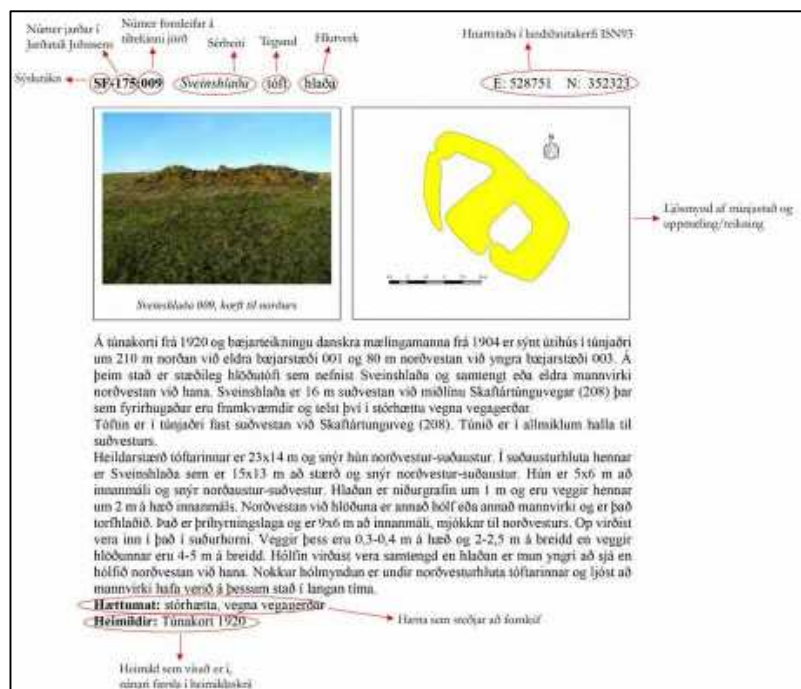
Á eftir hlutverki kemur hnattstaða minjastaðarins. Mæling hnattstöðu er gerð með GPS staðsetningartækjum af gerðinni Trimble Geoexplorer 6000 (ISN93) og er annars vegar mældur punktur með kennitölu í miðju hvers minjastaðar og hins vegar mæld upp mörk allra merkjanlegra minja. Samkvæmt lögum hafa allar fornleifar 15 m friðhelgað svæði frá ystu mörkum minjastaðarins. Þar sem getur um „heimild um...” t.d. útihús, þá er átt við að eingöngu eru til heimildir um staðinn, en minjar hafa ekki fundist á vettvangi við skrásetningu. Þótt engar minjar hafi fundist, er engu að síður tekin hnattstaða staðarins ef unnt hefur verið að ákvarða hann á grundvelli fyrirbyggjandi upplýsinga með um 50 metra fráviki.

Í annarri línu hefst lýsing minjastaðar oftast á tilvitnun í fyrirbyggjandi heimildir en síðan er staðsetningu hans lýst. Þar á eftir kemur oft lýsing á aðstæðum og síðast lýsing á mannvirkinu sjálfu ásamt öðrum upplýsingum sem við eiga.

Í næstsíðustu línu er lagt mat á þá hættu sem minjastaðurinn kann að vera í. Á vettvangi var notast við þá vinnureglu að skilgreina fundnar minjar innan marka áhrifasvæðis

„stórhættu vegna vegagerðar“ en aðrar minjar í nágrenni vegar en utan áhrifasvæði í „hættu“. Rétt er að geta þess að í hættumati er ekki fólgið neins konar mat á gildi minjastaða.

Þá er í síðustu línu getið heimilda ef einhverjar eru, oft með skammstöfunum, en úr þeim er leyst í heimildaskrá aftast í skýrslunni.



Skýringarmynd. Dæmi um skráningu á minjastað.

4. Fornleifaskrá

GK-016 Hóp

GK-016:017 Selháls tóft sel

X 331795 Y 378730

"Vestan úr Hagafelli er hraunkvísl, sem eins og steypist fram af fellinu. Það heitir Gráigeiri, og er gamalt fiskimið Melhóll í Gráageira. Þar vestan í fellinu er svonefndur Selháls, sem vegurinn liggur yfir...Selháls er hryggur, sem tengir saman Hagafell og Þorbjörn. Þetta er sunnan við Dagmálaholtið," segir í örnefnaskrá AG. "Dagmálholt mun vera kennt við eyktamark frá selinu á Baðsvöllum [sel frá Járngerðarstöðum skv. Jarðabókinni]. Einnig er Selháls kenndur við það sel...Fast við veginn eru seltættur, sem virðast yngri en hin selin," segir á öðrum stað í sömu heimild. Tóftin var fyrst skráð í aðalskráningu Grindavíkur 2012.

Ein seltóft er á þessum stað rétt ríflega 20 m austan við miðlínu Grindavíkurvegar. Það er um 670 m sunnan við afleggjara frá Þjóðvegi að orkuveri. Tóftin er á aflíðandi hæð en austar tekur við brött hlíð. Umhverfis er mosa-, grasi-, og lyngivaxið.



Seltóft GK-016:039. Á ljósmynd er horft til VNV en á mynd til hægri er uppmæling tóftar en rauða línan lengst til vinstri markar af áhrifasvæði vegar en tóftin er fast austan þess.

Tóftin er um 12,2 x 4,6 m að stærð og skiptist í þrjú hólfi. Vestasta hólfið er 1,5 x 1 m að stærð og snýr ANA-VSV. Op er austast á suðurvegg þess. Miðjuhólfið er 2,5-3 x 1 m að stærð og snýr ANA-VSV og er op á miðjum suðurvegg. Allra austast er svo þriðja hólfið sem er 1 x 1,5 að innanmáli og snýr NNA-SSV. Op er norðvestast á suðurvegg þess. Tóftin er gróin að utan en grjóthleðslur sjást að innan. Veggir hennar eru mjög stæðilegir og allt að 0,7 m á hæð. Ekki er að sjá fleiri tóftir í næsta nágrenni hennar en Ómar Smári getur um mögulega

stekkjarpúst nærri í umfjöllun sinni um Grindavíkurveg. Þær leifar fundust í það minnsta ekki við úttekt á 40 m belti við Grindavíkurveg sumarið 2018 en eru mögulega utan úttektarsvæðis.

Hættumat: stórhætta, vegna vegagerðar

Heimildir: Ö-Hóp AG, 5, Ómar Smári. 2012, 252

GK-016:059 heimild um leið

X 331956 Y 379967

"Sunnan hraunbrúnarinnar liggur gata að námum austan vegarins, í vesturhlíðum Svartengisfells. Þar voru námur vegavinnumanna - og annarra síðar," segir í greinargerð Ómars Smára um Grindavíkurvegi. Umræddur vegur hefur án efa verið á svipuðum slóðum og nú (2018) liggur malarvegur frá Grindavíkurvegi til austurs sunnan hraunjaðars en norðan í Svartsengisfelli/Sýlingarfelli. Ekki sjást merki um eldri götur á þessum stað en slóðin hefur legið frá Grindavíkurvegi og var því innan þess 40 m beltis sem tekið var út vegna breiðkar Grindavíkurvegar 2018. Norðan við er hraun en norðar taka hlíðar Svartsengisfells við.

Slóði er nú á þessum slóðum en hann er frekar veigalítill og virðist hann ekki keyrður lengur. Ekki sást önnur ummerki um leiðina innan úttektarsvæðis.



Hættumat: stórhætta, vegna vegagerðar

Slóðinn sem liggur frá Grindavíkurvegi á þeim stað sem götur voru farnar að námu við vegargerð 1914-1918 (GK-016:059). Horft til austurs

Heimildir: Ómar Smári Ármannsson. 2012, 252

GK-017 Járngerðarstaðir

GK-017:027 Skipstígur gata leið

X 331089 Y 376060

1840: "Miðvegurinn, sem ýmist kallast Járngerðarstaða- eða Skipstígsvegur, liggur í útnorður fyrir sunnan Þorbjarnarfell, og er þá Þórðarfell, Súlur og Stapafell allt að vestan og sunnanverðu," segir í sóknarlýsingu frá því um 1840. "Sagt er að Junkarar hafi lagt upp í

Stórubót við Gerðavelli, upp af Skyggfir, vestan við Rásina. Þar voru á Gerðavöllum allmiklar hlaðnar girðingar gamlar...Á Gerðavöllum er allt fullt af görðum. Þeir eru hlaðnir á tvo vegu við vellina og eiga að vera eftir Junkarana, en þeir reru til skiptis eftir veðri úr Grindavík og Höfnum (Njarðvíkum), eftir því sem sögurnar segja. Fóru þeir með skipin á milli, og hét þar Skipstígur,"segir í örnefnaskrá AG.

Skipstígurinn lá frá Grindavík til Njarðvíkur. Ómar Smári Ármannsson fjallar ítarlega um stíginn í greinargerð sinni um Grindavíkurvegi og segir þar m.a. "Suðvestan við Lágafell greinist Skipstígurinn í tvennt; annars vegar heldur hann beint áfram til suðausturs, að Hópi, og hins vegar til suðurs, að Járngerðarstöðum. Báðir stígarnir eru klipptir í sundur af girðingu er umlykur varnarsvæðið að norðanverðu. Ská má þá liðast um móana og vörðubrot við þá". Skipstígur var varðaður að hluta en hvorki sáust leifar af vörðum né heldur greinileg ummerki um stíginn þar sem hann þverar Grindavíkurveg og ljóst að núverandi vegur hefur máð ummerki um Skipstíg, hafi þau verið greinileg á þessum slóðum þegar vegurinn var fyrst lagður. Þess má til gamans geta að upphaflega var ráðgert að Grindavíkurvegur sem lagður var 1914-18 skyldi liggja á sömu slóðum og Skipstígur og er jafnvel mögulegt að einhverjar endurbætur á Skipstíg sem greinilegar eru á köflum samkvæmt Ómari Smára Ármannssyni hafi tengst þeim fyrirætlunum. Á endanum var Grindavíkurvegi hins vegar valið nýtt vegarstæði, á þeim slóðum sem hann liggur enn að mestu. Leiðin liggur um gróíð hraunlendi.



Skipstígur er merktur með skilti við Grindavíkurveg en sjálfar göturnar eru ekki lengur greinilegar innan áhrifasvæði vegarins. Á ljósmynd er horft til VNV

Á því 40 m belti sem kannað var vegna breikkunar Grindavíkurvegar 2018 sáust engin merki Skipstíg en leiðin er merkt með skilti skammt vestan við Grindavíkurveg og hefur þverað veginn skammt norðan við þar sem gatan Suðurhóp liggur til austurs frá Víkurvegi.

Hættumat: stórhætta, vegna vegagerðar

Heimildir: Ö-Járngerðarstaðir AG, 1-2, 4; Ö-Járngerðarstaðir ath., 3; SSGK, 129, Ómar

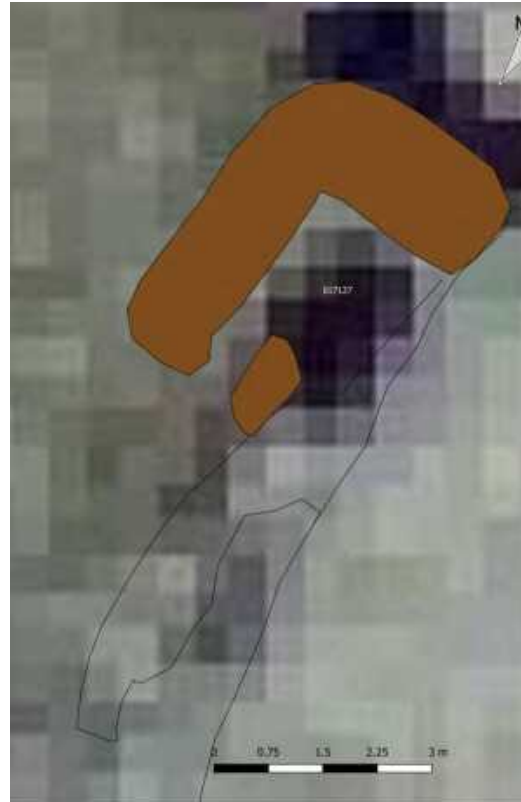
Smári Ármannsson. 2012, 68-70.

GK-017:127 hleðsla skemma

X 332157 Y 383074

Grjóthlaðin tóft er um 800 m norðan við bílastæði austan Grindavíkurvegar (við Dolluna) en um 30 m vestan við miðlínu Grindavíkurvegar. Tóftin var fyrst skráð í aðalskráningu í Grindavík 2002. Tóftin er hluti af þeim mannvirkjum sem voru gerð þegar elsti Grindavíkurvegurinn var lagður 1914-1918 og samkvæmt Ómari Smára Ármannssyni var húsið geymsla eða smiðja. Mosagróin hraunkvos fast vestan vegarins.

Tóftin er hlaðin upp við hraunbrún sem liggur í sveig austur-vestur vestan Grindavíkurvegar en beygir svo til suðurs. Tóftin er norðvestan við brúnina og myndar hún suðausturhlið hennar. Op er á af grjóthleðslu í henni. Hleðslur standa grónar og eru mjög



Uppmæling á tóft GK-017:127.



Tóft GK-017:127. Á mynd til vinstri er horft til NNA en til norðurs á mynd til hægri.

mosagrónar. Í norðausturhorni tóftinni til suðurs og er það um 0,7 m á breidd. Hleðsluhæð er um 2 m og sjást allt að 12 umför er lágur skúti inn í hraunbunguna, varla meira en 0,5 m hátt op. Sprunga er í hraunbrúninni innan tóftar syðst en hlaðið hefur verið upp í hana. Sprungan er aðeins um 0,5 m breið en 1 m djúp og myndar hún eins konar viðbót við tóft.

Hættumat: hætta, vegna vegagerðar

Heimildir: Ómar Smári Ármannsson. 2012, 251.

GK-017:133 hleðsla hlutverk óþekkt

X 331956 Y 386009

Samsafnað grjót/grjóthleðsla er um 26 m vestan við miðlínu Grindavíkurveggar en um 1.15 km sunnan við þar sem afleggjari liggur frá Grindavíkurvegi til vesturs, sunnan við Selvatn. Svæðið er rennislétt og virðist sléttað. Þar vex talsverður mosi.



Hleðsla GK-017:133. Á uppmælingu til vinstri má sjá afstöðu hleðslunnar og áhrifasvæðis en hleðslan er um 6 m vestan (utan) við áhrifasvæðið. Á ljósmynd er horft til VNV.

Grjótröndin er um 3,8 m löng en er 1,2 m á breidd og 0,3-0,4 m á hæð. Ekki er ljóst í hvaða tilgangi grjót hefur verið týnt saman á þessum stað. Greinilegt er að um mannaverk er að ræða en að öllum líkindum er það ungt.

Hættumat: hættu, vegna vegagerðar

GK-017:134 tóft hlutverk óþekkt

X 332019 Y 384832

Hleðsluleifar eru um 37 m vestan við miðlínu Grindavíkurveggar en 2,3 km sunnan við þar sem vegarslóði liggur frá Grindavíkurvegi og til vesturs sunnan við Seltjörn. Ómar Smári getur um

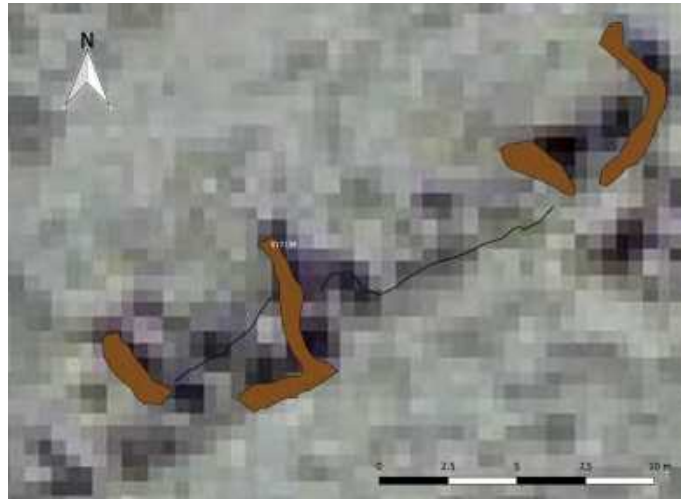


Hleðslur GK-017:134. Á mynd til vinstri er horft til SSA en á mynd til hægri till ASA.

hleðslurnar í greinargerð sinni um Grindavíkurvegi og kallar þær "þrjár hlaðna skjólgarða" Á þessum stað er mosavaxið og nokkuð úfið hraunlendi.

Hleðslurnar eru hlaðnar norður undan hraunbrún og ná þær yfir svæði sem er 24 x 6 m stórt og snýr norðausturs-suðvesturs. Austast er U-laga gerði sem opið er til norðvesturs. Það er 6 x 4 m stórt og snýr NNV-SSA. Frá þessu gerði eru um 10,5 m til suðvesturs að öðru gerði minna en á milli markar hraunbrúnin svæðið á milli hleðslanna til suðausturs og myndar þannig aðhald. Suðvestari

hleðslan markar einnig af ferhyrnt svæði og er opin til norðvesturs. Umrætt svæði er samtals 8 x 5,8 m stór. Suðvesturhluti gerðisins er uppi á hraunbungunni suðaustast. Mannvirkin eru hlaðin úr hraunhellu og er hleðslan víða um 1 m á breidd en 1,5 á hæð þótt hún nái hærra þar sem hún er hlaðin ofan á brúnina. Mest sjást 6-8



Uppmæling á tóftum GK-016:134.

umför af grjóthleðslu. Ekki er fullvíst að þessar hleðslur tengist vegagerð við Grindavíkurveg 1914-18 en það verður að teljast líklegt.

Hættumat: hætta, vegna vegagerðar

Heimildir: Ómar Smári Ármannsson. 2012, 251

GK-017:135 gata leið

X 332050 Y 384675

Óljós slóði er 14 m vestan við miðlínu Grindavíkurvegar og rúmum 140 m norðan við þúst 136. Slóðin hlykkjast til vesturs og klofnar (norður-suður) tæpum 250 m vestan við úttektarsvæðið. Slóðin sést einna best á gróðurfari, mosi er horfinn þar sem slóðin hlykkjast í gegnum hraunið en er að stærstu leyti utan þess svæðis sem var til úttekta vegna vegbóta á Grindavíkurvegi 2018. Slóðinn eða leiðin kemur aftur inn á úttektarsvæðið tæpum 1,6 km sunnar, í lýsingu þessari fá angar slóðans tveir sem ná inn á áhrifasvæði vegar númer til aðgreiningar og er nyrðri hluti slóðans því 017:135_1 en syðri hlutinn 017:135_2. Ekki er ljóst í hvaða tilgangi slóðinn var gerður.

Vestan við Grindavíkurveg er mosavaxið og nokkuð úfið hraunlendi. Fast við veginn hefur því verið rutt út og svæði sléttuð. Slóðin/leiðin sést á tveimur stöðum innan úttektarsvæðis vestan við Grindavíkurveg. Slóði 135_1 er norðar. Hann liggur til vesturs frá



Slóði GK-017:135. Á ljósmynd til vinstri er slóði 035a, horft til vesturs en slóði 035b á mynd til hægri (horft til vesturs).

Grindavíkurvegi og er 2,7 m á breidd. Slóðinn er lítið annað er rof í gróðurþekju (mosa) en hraunið er ekki rutt eða undirlagið lagfært á neinn hátt. Leiðin sjálft er grýtt, mishæðótt og ófær öllum farartækjum. Sami slóði (135_2) liggur inn á áhrifasvæði Grindavíkurvegur um 1,6 km sunnar og sést 13 m vestan við miðlínu núverandi vegar. Leiðin lykkjast áfram til vesturs, langt út fyrir úttektarsvæðið. Mosinn er úttektarsvæðisins horfinn í úfnu hrauninu og liggur yfir klappir, holur og steina. Leiðin er mikið röskuð innan sést þó með góðum vilja.

Hættumat: hætta, vegna vegagerðar

GK-017:136 þúst hlutverk óþekkt

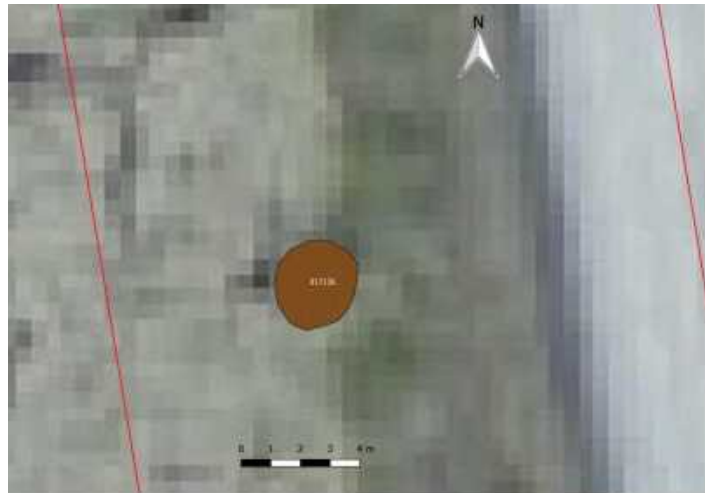
X 332107 Y 384542

Hringlaga þúst er 11 m vestan við miðlínu Grindavíkurvegur, fast austan við malbikaðan hjólastíg sem liggur til norðurs frá Bláa lóninu. Hún er á milli Grindavíkurvegur og hjólastígsins, á mosavöxnu svæði. Hjólastígurinn tekur sveig til vesturs framhjá þústinni og greinilegt að tekið var mið af staðsetningu hennar er stígurinn var lagður fyrir nokkrum árum.



Þúst GK-017:036. Á ljósmynd til vinstri er horft til suðurs en til vesturs á mynd til hægri

Á þessum stað er mosavaxið og nokkuð úfið hraunlendi. Lúpínubreiða er skammt sunnar. Þústin er 3 m í þvermál, 0,1 - 0,2 m á hæð og er grjóthlaðin. Hún er hringlaga og það má sjá 2-3 umför af grjóthleðslu í henni. Þústin er mosavaxin en það glittir í grjót hér og þar ofan á henni. Þar er jafnframt hola í henni miðri, um 10 cm í þvermál. Tilgangur þústarinnar er óþekktur en mögulegt að einhvers konar merki eða skilti haf staðið á þessum stað.



Þústi GK-017:136. Rauða línan til hægri er miðlína vegstæðis en línan til vinstri mörk áhrifasvæðis

Hættumat: stórhætta, vegna vegagerðar

GK-017:137 varða hlutverk óþekkt

X 332150 Y 383400

Lítil varða er um 15 m vestan við miðlínu Grindavíkurvegar, fast vestan við reiðhjólástíg sem er samsíða Grindavíkurvegi á þessum slóðum. Varðan er tæpum 330 m norðan við minjar 127 og sést vel frá Grindavíkurvegi.



Varða GK-017:135. Á ljósmynd til vinstri er slóði 035a, horft til vesturs en slóði 035b á mynd til hægri (horft til vesturs).

Fast austan við vörðuna er hjólástígur en vestan hennar tekur við mosavaxið, og á kafla nokkuð úfið hraun. Varðan er fremur óveruleg. Hún er samsett úr 15-20 steinum sem eru skófum og að hluta mosavaxnir. Hún er um 0,4 m á hæð en tæpur 1 m í þvermál. Hvorki er

vitað í hvaða tilgangi varðan var hlaðin né hversu gömul hún er en líklega er hún fremur ung.

Hættumat: stórhætta, vegna vegagerðar

GK-017:138 heimild um leið

X 332169 Y 382662

"Vegur, um 3-400 metra langur, liggur til austurs frá Grindavíkurvegi inn að Arnarsetri norðan Gíghæðar. Akvegur hefur verið lagður ofan á vagnveg, þann veg fóru vegagerðarmennirnir þegar sóttur var ofaníbúður í gjallgígana í Arnarsetri," segir í greinargerð Ómars Smára Ármannssonar um Grindavíkurvegi. Vagnvegurinn er horfinn innan áhrifasvæðis Grindavíkurvegar, yfir honum er uppbyggður malarvegur að námunni.

Á þessum stað er mosavaxið og nokkuð úfið hraun. Engin ummerki um vagnveginn sjást á yfirborði.



Vagnvegur GK-017:138 lá á þeim slóðum sem nú er akvegur frá Grindavíkurvegi. Horft til austurs

Hættumat: stórhætta, vegna vegagerðar

Heimildir: Ómar Smári Ármannsson. 2012, 251

GK-017:139 varða hlutverk óþekkt

X 332055 Y 380523

Tvær nýlegar vörður eru 20 m austan við miðlínu Grindavíkurvegar en fleiri eldri vörður sjást fjær vegi og utan úttektarsvæðis. Hlutverk þeirra er óþekkt og mögulega eru þær of ungar til þess að teljast til fornleifa. Þær fá þó að njóta vafans og eru hér skráðar hér með. Vörðurnar



Varða GK-017:139 A til vinstri (horft til VSV) en varða B til hægri (horft til austurs).

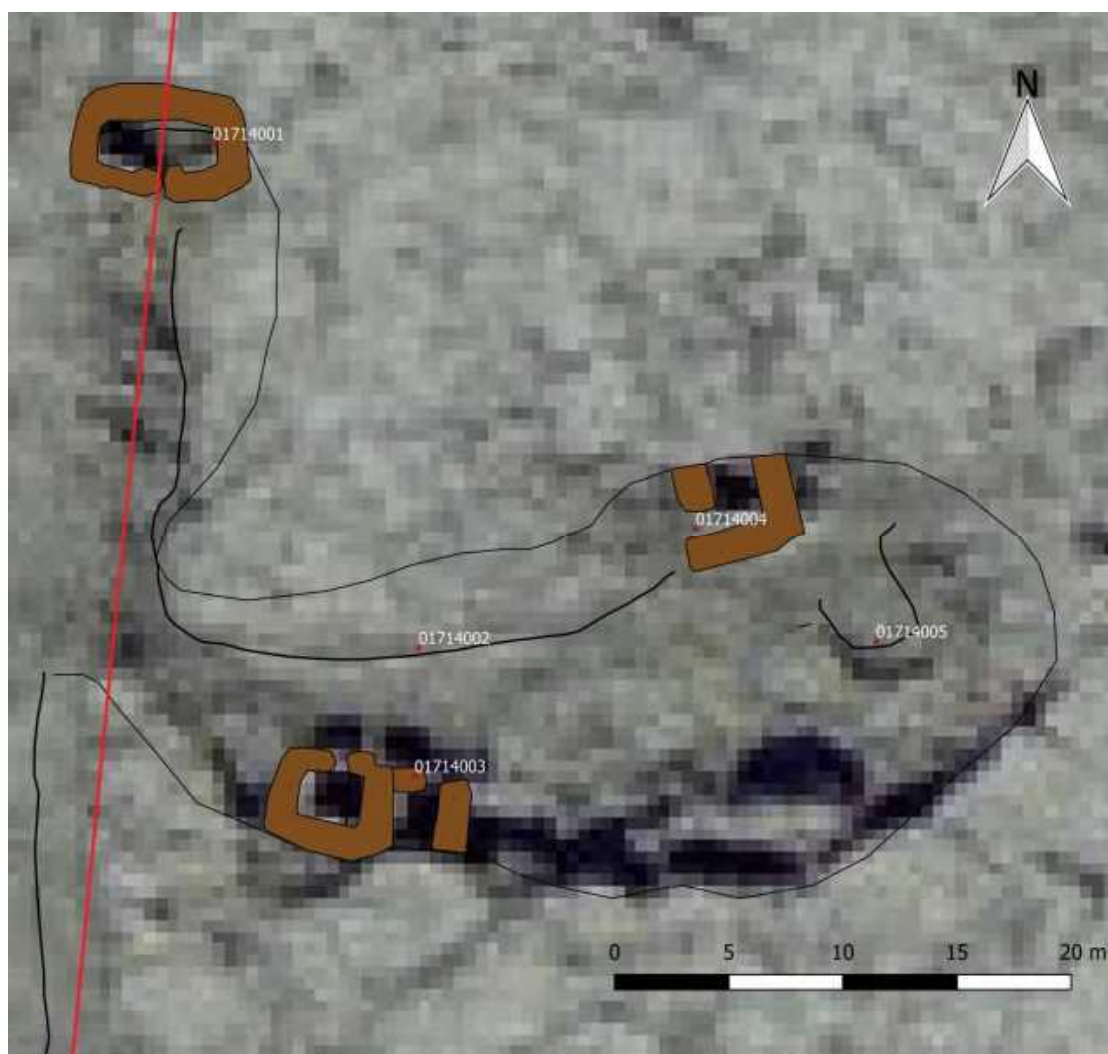
eru í vegöxl, austan við þær er úfið og mosavaxið hraun.

Vörðurnar eru á svæði sem er 10 x 2 m og snýr norður-suður. Lýsingin hefst sunnar, á vörðu 1. Hún er 2 x 1 m að grunnflatarmáli og 0,3 m á hæð. Vaðan er fremur illa hlaðin. Um 3 m norðar er varða 2. Hún er lítið annað en grjóthrúga, 2x2 m að grunnfleti og 0,3 m á hæð. Það má með góðum vilja greina 2-3 umför í henni.

Hættumat: stórhætta, vegna vegagerðar

GK-017:140 *Arnarsetursbúðir* tóftir hesthús/geymsla o.fl. X 332124 Y 382277

Talsverðar tóftir eru í hvammi í hraunin austan Grindavíkurvegar, til móts við þar sem er nú bílastæði við Dolluna/Tanahelli. "...rétt austan vegarins, er hlaðið hús, hesthús vegagerðarmanna [140_01], ofan í hraunrás. Stígur [140_02] liggur frá því til suðurs og beygir síðan til austurs, að öðru hlöðnu, heillegu húsi, smiðju [140_04]. Á millum eru tvö

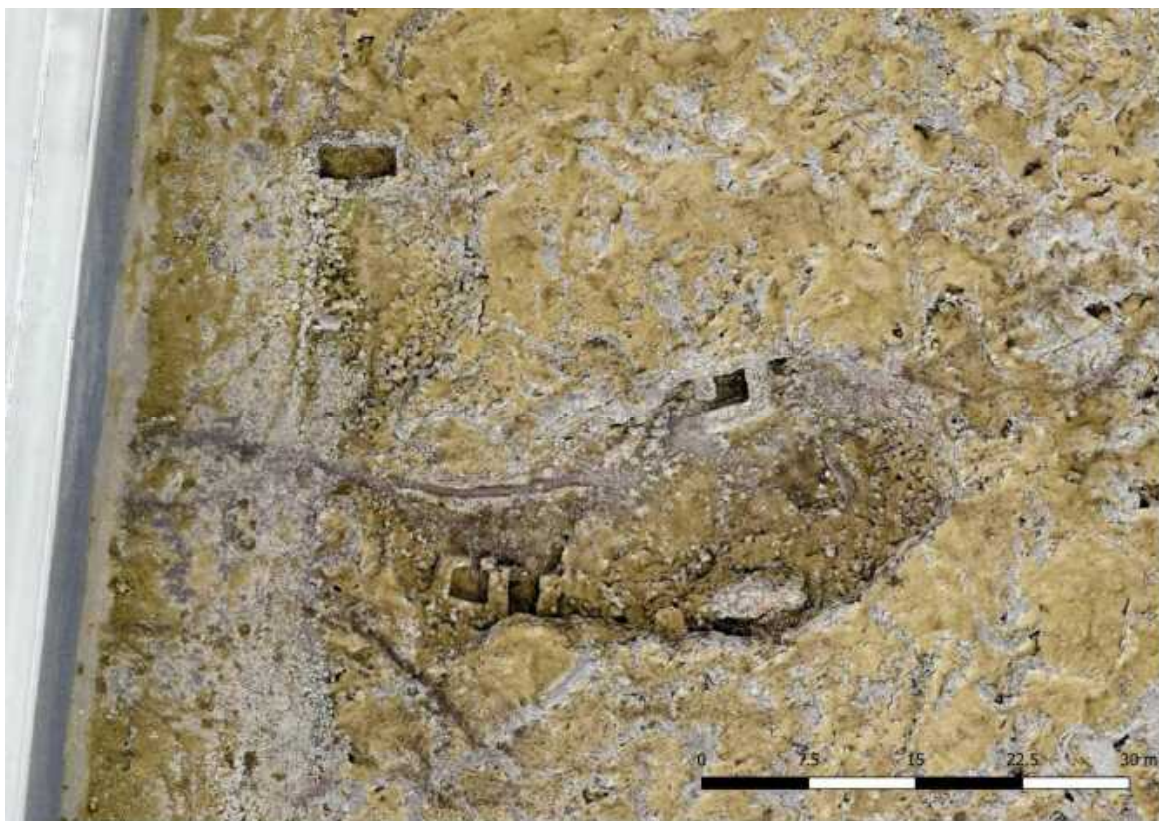


Minjasvæði GK-017:140

önnur hlaðin hús, svo til heil [sambyggð 140_03]. Annað var hesthús og hitt var læst verkfærageymsla. Austan við þau er rutt, skeifulaga svæði [140_05]. Það hefur líklega verið notað undir tjald og/eða til járninga. Þar má a.m.k. sjá stein, sem notaður var til þeirra verka," segir í greinargerð Ómars Smára Ármannssonar um Grindavíkurvegi. Hér verður öllum mannvistarleifum lýst saman en hverri einingu gefinn tölustafur til aðgreiningar.

Mosagróinn hvammur eða hraunkvos fast austan Grindavíkurvegar. Hraunkvosin er L-laga og er talsvert lausagrjót í hlíðum hennar sem eru mosavaxnar.

Hvilftin er L-laga og er sá hluti hennar sem liggur samsíða Grindavíkurvegi gróflega áætlað 26 m langur og snýr norður-suður en hinn hluti kvosarinnar liggur til austurs frá suðurenda þeirrar fyrrnefndu og er um 40 m langur. Tóftirnar eru á svæði sem er um 45 x 30 m stórt norðvestur-suðaustur. Ekki er ólíklegt að fleiri tóftir gætu hafa verið á svæðinu áður en uppbygging Grindavíkurvegar hafi skemmt þær.



Minjasvæði GK-017:140, mynd tekin með dróna

Hér hefst lýsingin nyrst á svæðinu, á tóft 140_01. Hún er í norðurenda hvilftarinnar og er sem fyrr segir hesthús. Tóftin er aðeins um 16 m austan við miðlínu Grindavíkurvegar. Hún er 6,7 x 5 m stór og op er á miðjum suðurvegg hennar. Að innanmáli er tóftin 5,2 x 2,2 m stór og gengur jata eftir öllum norðurveggnum. Jatan um 0,6 m há en 15-25 cm breið. Tóftin er

byggð inn í brekkuna að norðan. Veggir eru grjóthlaðnir og stæðilegir og hleðslan vönduð. Hún er allt að 2,5 m á hæð og sjást mest 10-12 umför. Steinar eru vaxnir mosa og skófum.



Tóft GK-017:140_01. Á ljósmynd til vinstri er slóði 035a, horft til VSV en á mynd til hægri til austurs

Samkvæmt lýsingu Ómars Smára lágu götur 140_02 frá þessari tóft og eftir allri kvosinni á milli tófta. Hann er þó óskýr næst hesthúsinu 140_01 og verður ekki greinilegur fyrr en kvosin sveigir til austurs. Hugsanlegt er að hann eða gata frá honum hafi þar legið úr austurhluta kvosar og til vesturs, beint undir núverandi Grindavíkurveg. Greinilegasti hluti götunnar er sá hluti sem liggur norðarlega í austanverðum hvamminum, norðan við tóft 03 og að tóft 04. Þessi hluti er um 24 m langur og er hann sneiðingur í norðurhlíð kvosarinnar um 1 m á breidd en 0,8 m á hæð.



Slóði GK-017:140_02. Á ljósmynd til vinstri er horft til vesturs en til VNV á mynd til hægri

Tóft 140_03 er um 25 m SSA við tóft 140_01. Hún tvískipt og skiptist annars vegar í hesthús sem er vestar og um 27 m austan við miðlínu Grindavíkurvegar. Sambyggt hesthúsinu að austan er svo annað hólfið sem samkvæmt Ómari Smára var læst geymsla. Saman eru húsin 9 x 4,7 m stór og snúa austur-vestur. Þau eru byggð upp við hraunkvosina að sunnanverðu. Hesthúsið er 2,8 x 2,1 m að innanmáli og er op á miðjum norðurvegg þess. Jata er meðfram austurvegg hússins. Suðurveggur þess er að hluta til markaður af hrauninu sunnan við en hleðslurnar eru þó mjög stæðilegar í suðurvegg og má af þeim sjá að húsið hefur verið með mænispaki. Eystra húsið er 2,4 x 1,9 m að innanmáli. Op er á því austarlega á norðurvegg. Vesturhluti norðurveggjar er lægri en aðrir hlutar hússins og kann að hafa



Tóft GK-017:140_03. Á ljósmynd til vinstri er horft til SSA en til vesturs á mynd til hægri

verið þil fyrir því að hluta. Suðurveggur hússins er alveg markaður af klettavegg. Húsin eru hlaðin úr hraungrýti og eru hleðslur stæðilegar, allt að 2,5 m á hæð þar sem mest er og vandlega hlaðnar.



GK-017:140_04 (til vinstri, horft til norðurs) og GK-017:140_05 (til hægri, horft til austurs)

Tóft 140_04 er austarlega í kvosinni, byggð upp við norðurhlið hennar um 14 m norðaustan við tóft 140_03. Tóft 140_04 45 m austan við miðlínu Grindavíkurveggar og um 13 m norðaustan við tóft 140_03. Hún er einföld og stæðileg rúmlega 5 x 4 m að stærð og snýr h.u.b. austur-vestur. Tóftin er um 3 x 1,8 m að innanmáli og er op á henni syðst á vesturvegg. Norðurhlið hennar er alveg mörkuð af klettavegg sem slútir aðeins yfir tóftina. Líkt og aðrar tóftir á þessum stað er hún mjög stæðileg og eru grjóthleðslur allt að 2,5 m háar og vandlega hlaðnar. Um 2-3 m sunnan við tóft austurhluta tóftar 140_04 er slétta í hvamminum sem virðist manngerð eða rudd. Hún er 4 x 3,6 m að stærð og er stakstæður steinn, upp á rönd, á flötinni nálægt miðju.

Hættumat: stórhætta, vegna vegagerðar

Heimildir: Ómar Smári Ármannsson. 2012, 251

Í kvosinni milli Grindavíkurvegjar og Norðurljósavegar að Bláa lóninu eru tvær tóftir/gerði. Sú sem nær er Grindavíkurvegi er tæpum 40 m vestan miðlínu vegarins. Tóftirnar eru um 40 m norðan við Norðurljósaveg.



Tóft GK-017:141_01-02. Á ljósmynd er horft til austurs.

Tóftirnar eru í mosavöxnu, en nokkuð úfnu hrauni. Hjólastígur liggur á þessum slóðum samsíða Grindavíkurvegi að vestan og hefur hann verið lagður í sveig fram hjá tóftinni en liggur þó of nærri vesturhlið hennar og virðist aðeins hafa skemmt hana.

Tóftirnar eru á svæði sem er 16 x 9 m að stærð og snýr austur-vestur. Tóft 141_01 er mun stæðilegri og í raun mætti kalla það lítið gerði 8,7 x 7,4 m að stærð og snýr austur-vestur. Innanmál gerðisins 5 x 4 m og er op á því syðst á austurvegg. Gerðið er einfalt og hlaðið úr hraungrýti. Hleðslur þess eru stæðilegar og mest 2,5 m á hæð. Hraunið er mosavaxið. Um 2,5 m ANA við gerði 01 er lítil tóft, hún er 12 m frá jaðri vegaxlar Grindavíkurvegjar. Hún er byggð upp við hraunbrún að norðaustan en norðvestur- og suðausturveggir hennar eru hlaðnir. Tóftin er opin til suðvesturs. Hún er 3-3,5 m á kant og hlaðin úr hraungrjóti. Líklegast hafa tóftirnar tvær verið byggðar í tengslum við lagningu Grindavíkurvegjar 1914-18 en ekki er vitað um nákvæmt hlutverk þeirra þótt Ómar Smári Ármannson stingi upp á því í umfjöllun sinni um Grindavíkurvegi að vegagerðarmenn hafi byggt sér skjól á þessum stað. Samkvæmt honum notuðu þeir sem lögðu símalögn til Grindavíkur árið 1916 sér skjólið við lagninguna.

Hættumat: hætta, vegna vegagerðar

Heimildir: Ómar Smári Ármannsson. 2012, 252

GK-017:142 gerði hlutverk óþekkt

X 331938 Y 380209

Stórt gerði, hlaðið úr hraungrýti er um 38 m vestan við miðlínu Grindavíkurvegjar nálega til móts við þar sem bílastæði er austan við veginn og um 800 m norðan við þar sem Orkubraut liggur af Grindavíkurvegi til austurs. Samkvæmt greinargerð Ómars Smára Ármannssonar um Grindavíkurvegi taldi hann líklegast að gerðið hefði verið hlaðið að símamönnum sem unnu að lagningu síma til Grindavíkur árið 1916. Gerðið er í úfnu og mosavöxnu hraunlendi.



Gerði GK-017:142. Á ljósmynd er horft til austurs

Gerðið er um 9 x 9 m stórt og það er einfalt en op er á því til norðvesturs. Að innanmáli er gerðið 6-6,5 m á kant. Það er hlaðið úr hraungrýti og er mjög stæðilegt, er um 2,2 m á hæð þar sem mest er. Veggir eru talsvert hrundir inn í gerðið á kafla og í verstu ástandi í námunda við opið.

Hættumat: hætta, vegna vegagerðar

Heimildir: Ómar Smári Ármannsson. 2012, 525

GK-017:143 tóftir

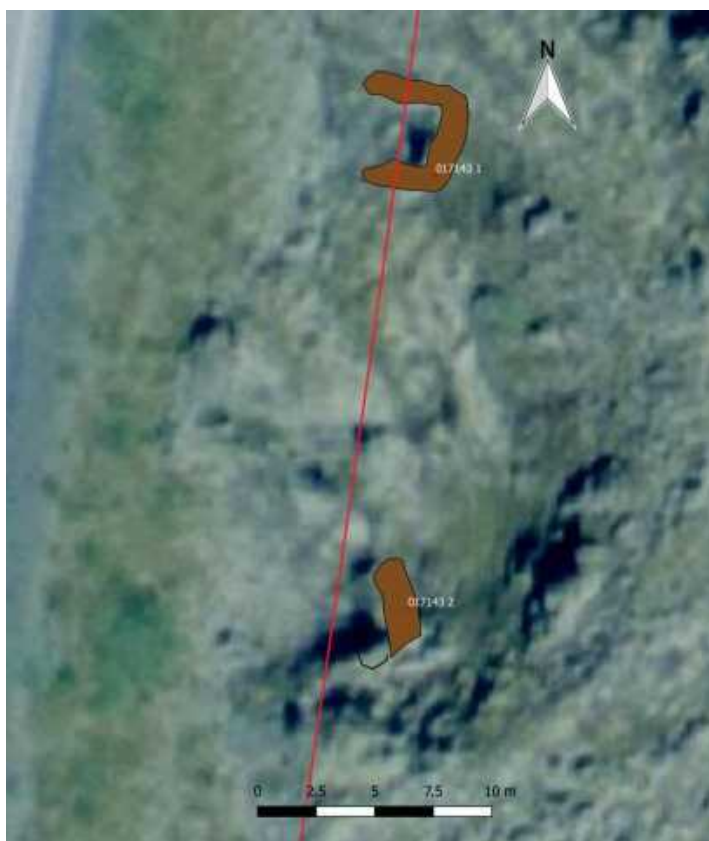
X 332055 Y 380523

Tvær grjóthlaðnar tóftir eru um 18 m austan við miðlínu Grindavíkurvegar og tæpum 30 m norðan við tóft 142. Tóftirnar eru hluti af þeim mannvirkjum sem voru gerð þegar elsti Grindavíkurvegurinn var lagður 1914-1918 samkvæmt Ómari Smára Ármannssyni. Syðri tóftin er ofan í jarðfalli og sést ekki frá veginum. Tóftirnar eru í úfnu og mosavöxnu hrauni.



GK-017:143. Á ljósmynd til vinstri er slóði tóft 1 (horft til ANA) en tóft 2 til hæri (horft til SA).

Tóftirnar eru við jarðfall og eru önnur þeirra ofan í því. Hin er byggð upp við hraunbrún. Tóftirnar eru á svæði sem er 25x5 m að stærð og snýr norður-suður. Tóft 1 er norðar og sést frá veginum. Hún er byggð fast vestan við hraunbrún og jarðfall er skammt sunnan hennar. Tóftin er 4,5 x 4,5 m að stærð, einföld og opin til vesturs. Veggirnir eru 0,3-0,4 m á hæð, norðurveggurinn sést einna best. Í þeim má sjá 2-3 umför af grjóthleðslu.



Uppmæling af tóftum GK-017:143

Vesturveggurinn er horfinn sem og hluti af suðurveggnum. Hér og þar fara hleðslurnar upp á hraunbrúnina. Mikið grjót er fyrir vestan tóftina og opið, mögulega úr veggjum. Tóft 2 er 20

m sunnar, ofan í jarðfallinu. Hraunbrún afmarkar tóftina til allra átta nema austurs, þar er hleðsla. Hún er 0,5-0,6 m á hæð og hægt er að greina 3-4 umför af grjóti. Hraunbrúnin er brött, grýtt og 2-3 m á hæð. Tóftin er opin til NNV. Farið var ofan í jarðfallið milli tveggja hraunhryggja og þaðan er greiðfær leið, bæði fyrir menn og hesta, að tóft 2.

Hættumat: stórhætta, vegna vegagerðar

Heimildir: Ómar Smári Ármannsson. 2012, 252

GK017:144 *Dátahellir náttúrumin*

X 332137 Y 382364

"Norðan í því er svonefndur Dátahellir. Í hellinum fundust bein og fataleifar, hnífur, beltissylgja o.fl. af bandarískum dáta, sem hvarf þarna í hrauninu. Beinagrindin fannst þarna fyrir innan stein sem nemur við hellismunnann," segir í greinargerð Ómars Smára Ármannssonar um Grindavíkurvegi. Jarðfall er 90 m norðan við Arnarsetursbúðir 140, um 25 m austan við miðlínu Grindavíkurvegar. Í því er svonefndur Dátahellir sem er lítið annað er skúti.



Dátahellir GK-017:144. Á ljósmynd er horft til norðurs

Jarðfallið er 16x8 m að stærð og snýr norður-suður. Það er 2-5 m djúpt og skútar og gjögur eru meðfram og undir allri brúninni. Stórgrýti og steinar eru í miðjunni. Fyrirnefndur skúti sést enn, norðarlega í jarðfallinu en rétt er að geta þess að staðurinn telst ekki til fornleifa samkvæmt laganna skilningi.

Hættumat: hætta, vegna vegagerðar

Heimildir: Ómar Smári Ármannsson. 2012, 251

GK-117 Innri-Njarðvík

GK-117:064 hleðsla hlutverk óþekkt

X 331956 Y 379967

Þústin er tæpum 26 m austan við miðlínu Grindavíkurvegur, uppi á lágri hæð. Þústin sést vel en hlutverk hennar er óþekkt. Mosavaxin hæð með þunnri gróðurhulu.

Óræðar minjar eru á þessum stað. Mest áberandi er stór, stakstæður steinn sem ofan á hefur verið raðað nokkrum steinum, þó of óverulegum til að hægt sé að tala um hleðslu.



Samþíningur steina GK-117:064. Á ljósmynd er horft til austurs

Hann er 2,8x2,5 m að stærð og snýr norður-suður. Umhverfis hann er um 1 m breið, jarðlæg hleðsla eða samþíningur steina sem liggur allt í kringum steinninn. Steinarnir ná aðeins 0,1 m upp úr jörðinni. Mögulegt er að þarna hafi verið týndir saman steinar sem nota átt í hleðslur síðar og til stóð að ná í á sleða yfir vetrartímann en þó er ekki hægt að fullyrða um tilgang þessa mannvirkis. Ljóst er þó að þarna hafa steinar verið týndir saman í einhverjum tilgangi.

Hættumat: hætta, vegna vegagerðar

GK-661 Fornleifar á fl. en 1. jörðu

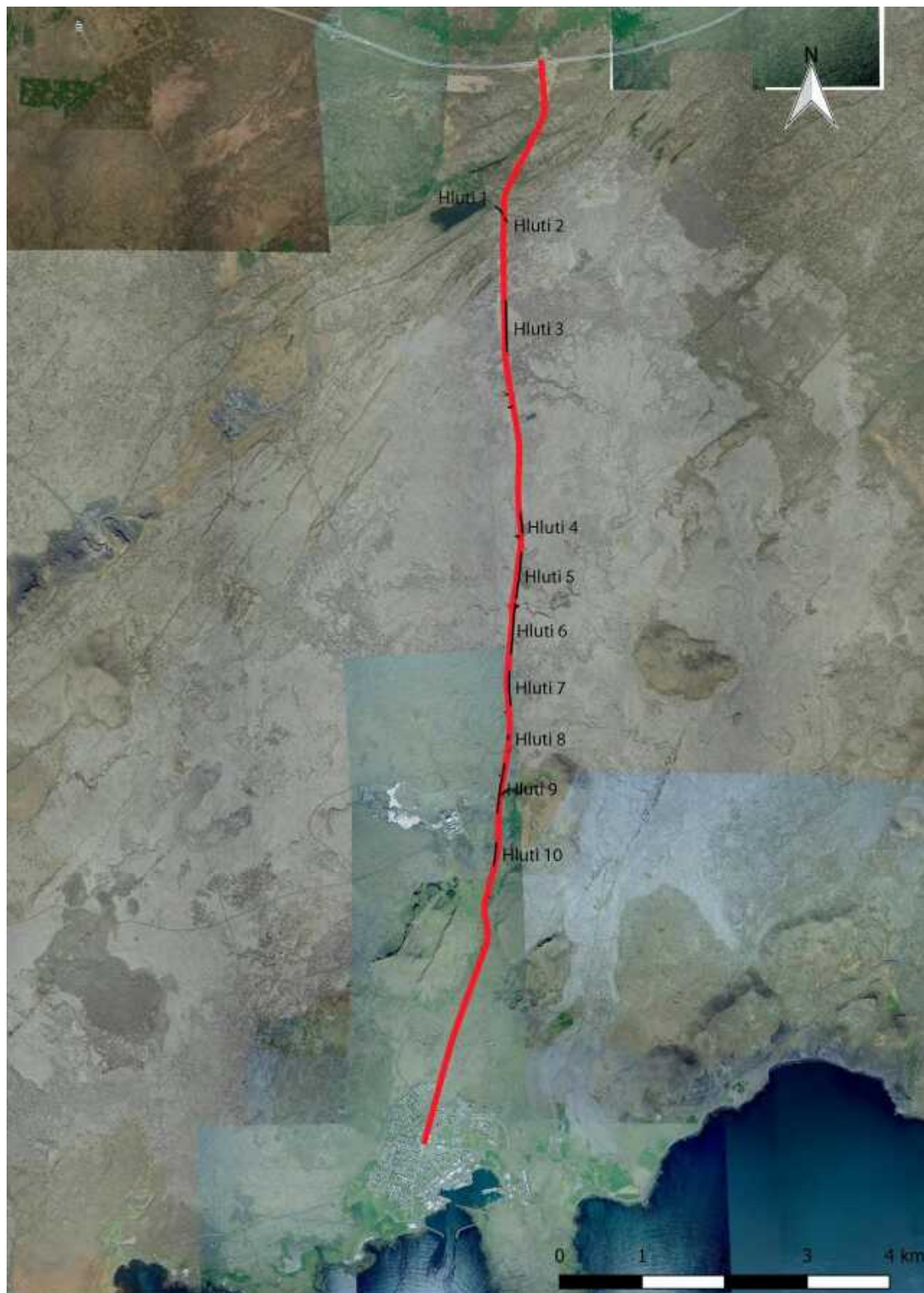
Fornleifar á fleiri en einni jörðu, Grindavíkurhreppi

GK-661:001 Grindavíkurvegur vegur leið

X 331885 Y 387104

Á árunum 1914-1918 var lagður akfær kerruvegur milli Grindavíkur og Vogastapa. Ómar Smári Ármannsson hefur fjallað talsvert ítarlega um veglagningu þessa, aðdraganda hennar og framkvæmd í greinargerð sinni Grindavíkurvegur. Hér verður aðeins stiklað á því helsta. Vegurinn var á mjög svipuðum slóðum og núverandi Grindavíkurvegur og er víða undir honum. Hann sést þó á löngum köflum í námunda við núverandi veg. Ástæða þess að menn

réðust í veglagninguna var m.a. sambærileg vegagerð annars staðar (s.s. milli Hafnarfjarðar



*Ummerki um eldri Grindavíkurveg eru merkt með svörtu á loftmyndina
en rauða línan sýnir áhrifasvæði vegar.*

og Keflavíkur) og slys sem höfðu orðið á ferðmönnum á þessum slóðum (Tómas Snorrason. 1929:77). "Vegarstæðið var mælt og kostnaðaráætlun gerð af Sigurgeiri Gíslasyni verkstjóra í

Hafnarfirði sem síðan hafði umsjón verksins á hendi. [...] Hreppurinn tók að sér að greiða 1/4 af kostnaðinum. [...] Sýslunefnd Gullbringusýslu lagði fram 1/4 kostnaðar og Landsjóður helming kostnaðar, ... [...] Á vegarlagningunni var byrjað vorið 1914 og lokið 1918. Alls mun framlag hreppsins hafa verið rúmar 20 þúsund krónur, fór það langt fram úr áætlun sem vonlegt var, því áætlunin var gjörð áður en stríðið skall á, en verkið framkvæmt á stríðsárunum," segir í samantekt um Grindavíkurvegi. Upphaflega virðist hafa verið ráðgert að leggja veginn á svipuðum slóðum og Skipstíg (GK-017:027) en frá því var fallið á síðari skipulagsstigum og ákveðið að leggja veginn á þeim slóðum sem hann er enn, en ekki hafði áður legið vegur þar (Ómar Smári Ármannsson. 2012, 232-233). Hafist var handa við vegagerðina frá Keflavíkurvegi og fíkrað sig til suðurs ár hvert. Við vegagerðina unnu að jafnaði 35-48 menn og voru 13-16 hestar notaðir við vinnuna sem unnin var frá vori og fram



Leifar af eldri Grindavíkurvegi GK-661:001. Á myndunum er horft til suðurs

á haust árin fimm (Ómar Smári Ármannsson. 2012, 237). Samkvæmt samtímalýsingum voru stórir kaflar vegarins mestmegnis undirbyggðir úr mold en smákaflar úr grjóti eingöngu. Vegurinn var lagður með grjótmulningi "púkklagður" og var ofaníburðurinn vikursandur eða mulin hraunurð. Gamli Grindavíkurvegurinn var í heild sinni 16 km langur (Ómar Smári Ármannsson. 2012, 249) og stór hluti hans er innan áhrifasvæðis Grindavíkurvegar, eða um 11 km í heild sinni. Hlutar hans eru horfnir þar, m.a. undir núverandi veg og við vegaframkvæmdir. Vegurinn var einungis rakinn innan áhrifasvæðis Grindavíkurvegar. Grindavíkurvegur er í úfnu og mosavöxnu hraunlendi.

Gamli vegurinn er innan áhrifasvæðis Grindavíkurvegar á um 11 km löngum kafla en ekki varðveittur alls staðar. Í greinargerð Ómars Smára Ármannssonar um Grindavíkurvegi (2012, 249) segir að vegurinn sjáist í hrauninu austan við núverandi veg, á móts við Seltjörn.

Við Gíghæð hverfi vegurinn undir núverandi þjóðveg en komi aftur í ljós sunnan við afleggjara að Bláa lóninu, þá vestan við veginn og liggi niður Selháls. Í lýsingu þessari fá hlutar vegarins tölustarf til aðgreiningar og byrjað er nyrst. Hluti 1 er vestan við Grindavíkurveg. Vegurinn liggur í boga til suðausturs og rúmir 20 m eru innan áhrifasvæðis. Vegurinn er 5 m á breidd og akfær; möl og vikur er áberandi á yfirborði. Hluti 2 kemur í ljós beint austan Grindavíkurvegar á móts við hluta 1 og tæpir 19 m eru innan áhrifasvæðis. Hann er eins og hluti 1, vikur og möl eru áberandi á yfirborði. Hluti 3 kemur aftur inn áhrifasvæðið um 950 m sunnar, austan við Grindavíkurveg. Hægt er að rekja hann á tæplega 620 m löngum kafla, í jaðri áhrifasvæðisins. Vegurinn er 5,5 m á breidd og ruddur í gegnum hraunið. Hann er sléttur og grjótruðningur, 0,2-0,4 m á hæð er meðfram honum til beggja átta. Girðingarundirhleðsla liggur eftir miðjum veginum og má segja að hún skipti honum í tvennt. Hún er 0,2 m á hæð og hægt að greina 1-2 umför í henni. Hluti 4 kemur í ljós tæpum 2 km sunnar, skammt norðan við tóft GK-017:027. Hann sést á um 230 m löngum kafla uns hans fjarar út í vegöxlina til suðurs. Hluti 5 er um 250 m sunnar. Þessi kafli er 550 m langur og er upphlaðinn yfir jarðföll og lægðir. Smágrýti var notað við vegagerðina og má greina um 10-20 umför. Vegurinn er 0,5 m á hæð á þessum kafla. Hann er sem fyrr um 5 m breiður, sléttur og mosavaxinn. Meðfram honum sjást ruðningar og stöku hleðslur í kantinum. Vegur GK-017:138 liggur m.a. þvert yfir veginn sem hverfur við Dátahelli GK-017:144. Hann sést skammt sunnar á ný, á móts við minjar GK-017:140 uns hann fjarar út í vegöxl. Hluti 6 er 240 m sunnar. Hann er um 550 m langur og er í jaðri úttekarsvæðisins að stórum hluta. Vegurinn kemur aftur í ljós (Hluti 7) um 220 m sunnar og sem fyrr er hann austan við Grindavíkurveg, í jaðri áhrifasvæðisins. Þessi kafli er um 400 m langur uns hann fjarar út í vegöxlina, skammt norðan við minjar GK-017:141. Nokkuð sunnar mótar fyrir veginum hér og þar í vegöxlinni en það svæði er mikið raskað og ekki var hægt að rekja hann með góðu móti. Sunnan við afleggjarann að Bláa lóninu sést gamli vegurinn aftur (hluti 8), nú vestan við Grindavíkurveg. Hluti 8 er um 200 m langur og afar óljós. Vegurinn er sléttur og sést sem grýttur malarslóði. Hann hverfur vegna rasks á tæplega 300 m löngum kafla en eftir það er hægt að rekja hann vestan Svartsengisfjalls (hluti 9). Sá hluti er 600 m langur uns hann sveigur til vesturs og fer utan áhrifasvæðis. Þarna er vegurinn malarborinn og lítið sést af grjóti. Hann er m.a. nýttur sem reiðvegur. Hluti 10 kemur aftur innan áhrifasvæðisins sunnan við Selháls og liggur niður Hesthúsbrekku. Einungis 100 m eru þar innan áhrifasvæðisins. Eftir það er vegurinn horfinn í yngri vegargerð.

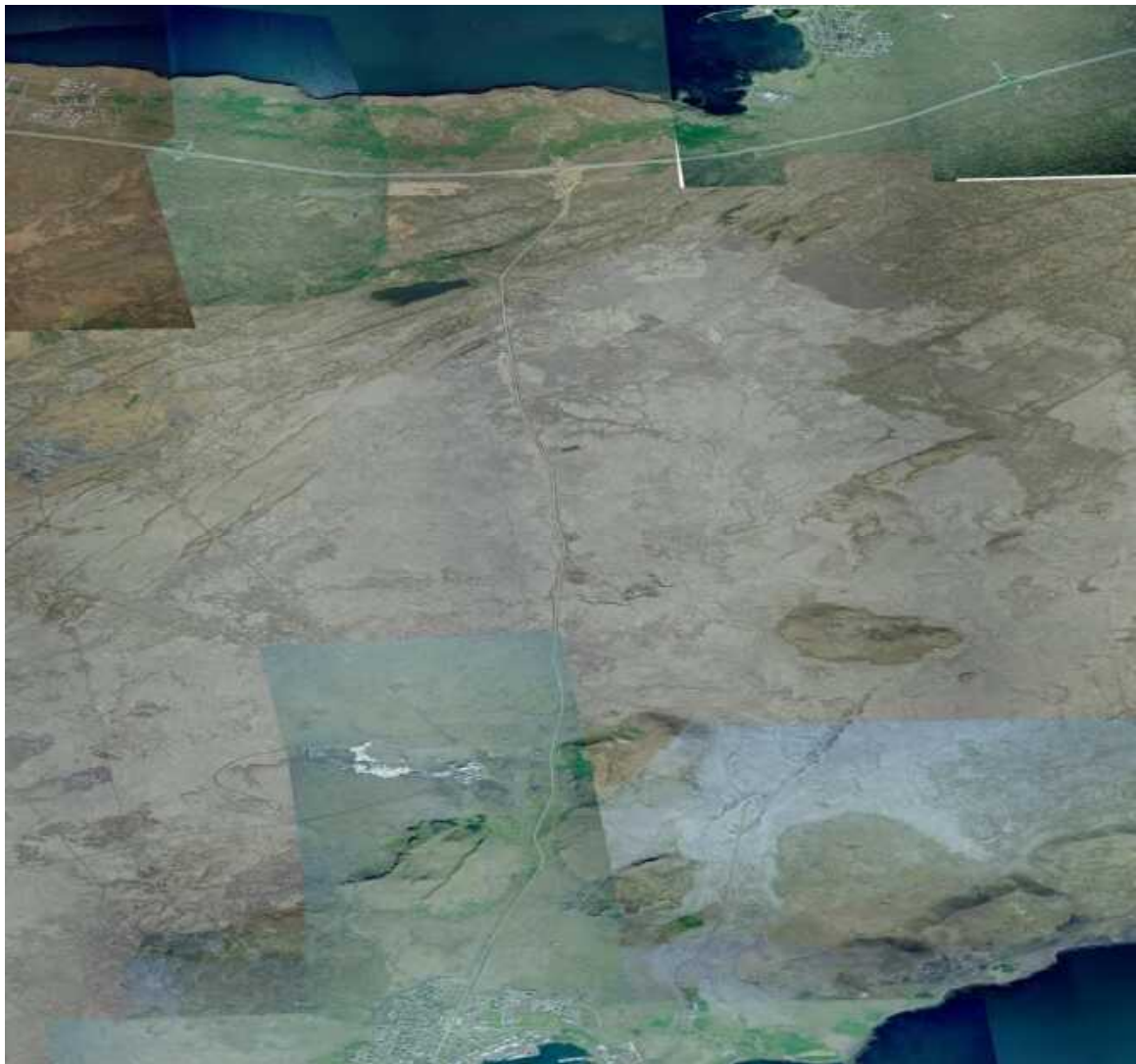
Hættumat: stórhætta, vegna vegagerðar

Heimildir: Tómas Snorrason. 1929, 76-78, Ómar Smári Ármannsson. 2012, 223-255

5. Samantekt

Grindavíkurvegur liggur til suðurs frá Reykjanesbraut og að Grindavík og liggur að mestu yfir mosavaxið en á köflum nokkuð úfið hraun. Á þeim kafla hans sem rís hæst er lítilla mannvistaleifa að vænta, nema þeirra sem tengjast eldri vegagerð og leiðum. Til suðurs og norðurs taka við grónari svæði sem nýtt hafa verið til útbeitar og húsdýrahalds á fyrri öldum en stærstur hluti þeirra er utan áhrifasvæðis, ef frá er talinn Selháls en þar er seltóft (GK-016:059) við jaðar áhrifasvæðis.

Við skráningu sumarið 2018 var tekið út 13 km langt og 40 m breitt úttektarsvæði. Úttektarbeltið náði í um 20 m til beggja átta frá miðlínu núverandi vegar. Samtals voru skráðar 24 fornleifar á 18 minjastöðum innan beltisins og við það. Allar minjar innan beltis (sem voru á bilinu 0-20 m frá miðlínu núverandi vegar) töldust í stórhættu í úttekt þessari en aðrar minjar (20-50 m frá



Horft yfir Grindavíkurveg, frá Grindavík og til norðurs, í átt að Reykjanesbraut. Af loftmyndinni má fá hugmynd um náttúru- og gróðurfar á úttektarsvæðinu (miðlínu) í hættu vegna framkvæmda þar sem slíkum minjum er getur verið hættu búin vegna

umferðar vinnuvéla og annars rasks sem gjarnan fylgir framkvæmdum þótt rétt sé að ítreka að með aðgát ætti að vera auðvelt að hlífa öllum umræddum minjum við nokkru hnjaski. Í töflu 1 má sjá yfirlit yfir þá minjastaði sem voru skráðir, fjarlægð þeirra frá miðlínu og hlutverk þeirra. Helmingur minjastaðanna, 10 staðir töldust í stórhættu en aðrir minjastaðir í hættu.

Númer	Fjarlægð frá miðlínu (m)	Hlutverk	Hættumat
GK-016:059	0	leið	Stórhætta
GK-017:027	0	leið	Stórhætta
GK-017:138	0	leið	Stórhætta
GK-661:001	0	leið	Stórhætta
GK-017:136	11	þúst	Stórhætta
GK-017:140	16	3 tóftir og gata	Stórhætta
GK-017:143	18	tóftir	Stórhætta
GK-016:017	rúml. 20	seltóft	Stórhætta
GK-017:137	15	varða	Stórhætta
GK-017:139	20	tvær vörður	Stórhætta
GK-017:144	25	hellir	Hætta
GK-017:133	26	hleðsla	Hætta
GK-117:064	26	Samsafn steina	Hætta
GK-017:127	30	kofi	Hætta
GK-017:134	37	kofi	Hætta
GK-017:142	38	gerði	Hætta
GK-017:141	39	kofi	Hætta
GK-017:135	46	leið	Hætta

Tafla 1: Minjastaðir innan og við áhrifasvæði

Grindavíkurvegur á sér aldarlanga sögu. Elsti vegurinn á þessum slóðum var lagður á árunum 1914-18 og eru minjar hans og ýmissa mannvirkja sem reist voru í tengslum við vegagerðina mest áberandi innan áhrifasvæðis. Nánari umfjöllun um veginn og mannvirki honum tengd er að finna í fornleifaskránni en hér vísast einnig í ítarlega úttekt Ómars Smára Ármannssonar á veginum, sögu hans og aðdraganda vegagerðarinnar, sem unnin var fyrir Vegagerðina.

Þær minjar sem skráðar voru reyndust misnærri miðlínu úttektarsvæðis. Núverandi Grindavíkurvegur sker bæði gamla Grindavíkurveg (661:001) og Skipstíg og er ljóst að vegurinn og endurbætur á honum hafa þegar grandað einhverjum af þeim mannvirkjum sem byggð voru í tengslum við upphaflega vegagerð auk þess sem núverandi vegur hylur hluta eldri vegar. Tvær aðrar leiðir (GK-016:029 og GK-017:138) sem tengjast vegagerðinni 1914-18 voru einnig fast við

Grindavíkurvegi. Báðar göturnar lágu til austurs í efnisnámur en eru nú horfnar í umrót vegna vegaframkvæmda.

Aðrar fornleifar sem skráðar voru reyndust fjær núverandi vegi. Næst vegi er ógreinleg þúst (sem ekki er getið í heimildum) sem er um 11 m frá miðlínu núverandi vegar og við hjólastíg (GK-017:136) og vörðubrot (GK-017:137) um 15 m vestan við miðlínu vegar. Umfangsmeiri leifar reyndust 15 m austan við miðlínu vegar, skammt frá Tanahelli. Þar er hesthústóft frá vegargerðarmönnum 1914-18 (GK-017:140_01) sem er um 16 m frá miðlínu núverandi vegar og er hluti af fallegri minjaheild í hvammi skammt austan við Grindavíkurveg. Aðrar minjar eru fjær miðlínu vegarins. Um 18 m frá veglínunni eru tóftir (GK-017:143) sem líklegast tengjast lagningu Grindavíkurvegar 1914-18 eða símalínulagnar frá 1916 og um 20 m frá miðlínu er sel á Selhálsi (GK-016:017) og tvær vörður sem virðast fremur ungar (GK-017:145). Aðrar minjar eru á bilinu 21-50 m frá miðlínu Grindavíkurvegar og ættu því að teljast í minni hættu af þeim sökum þótt brýnt sé að þær séu merktar inn á kort og mögulega girtar af til að tryggja það að þær skemmist ekki af vangá við framkvæmdir við veginn. Ljóst er að nokkrum minjum stafar ógn af endurbótum Grindavíkurvegar og er það Minjastofnunar Íslands að úrskurða um áhrif framkvæmda á fornleifar og mögulegar mótvægisáðgerðir.

Heimildaskrá

Agnes Stefánsdóttir. 2008. *Svartsengi – Eldvörp: Fornleifaskráning*. Fornleifavernd ríkisins 2008:7.

Elín Ósk Hreiðarsdóttir. 2002. „Fornleifaskráning í Grindavík : 1. áfangi“. Fjölrit nr. FS192-02151. Fornleifastofnun Íslands, Reykjavík.

JJ: Jón Johnsen. 1947. *Jarðatal á Íslandi*. Kaupmannahöfn.

Kristborg Þórsdóttir. 2011. *Aðalskráning fornleifa í Sveitarfélaginu Vogum: Áfangaskýrsla I*. Fjölrit nr. FS460-07251. Fornleifastofnun Íslands, Reykjavík.

Sandra Sif Einarisdóttir og Bjarni F. Einarsson. 2008. *Fornleifaskrá Reykjanesbæjar*. Fornleifafræðistofan.

Tómas Snorrason. 1929. „Grindavík: samgöngubætur“ *Ægir*, 22. árgangur, 4. tbl. bls. 76-78.

SSGK: *Sýslu- og sóknarlýsingar*. 1937-1939. Landnám Ingólfs. Safn til sögu þess III. Reykjavík.

Ómar Smári Ármannsson. 2012. *Grindavíkurvegir: saga og minjar. Samantekt um Grindavíkurvegina og vegagerð frá landnámi til nútíma með megináherslu á fyrsta akveginn er lagður var til Grindavíkur á árunum 1914-1918*. Ómar Smári Ármannsson fyrir Vegagerðina.

Óútgefnar heimildir

Ö-Hóp AG: Örnefnaskrá Hóps. Ari Gíslason skráði. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. Örnefnasafn.

Ö-Járngerðarstaðir: Örnefnaskrá Járngerðarstaða. Ari Gíslason skráði. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. Örnefnasafn.

Ö-Járngerðarstaðir ath: Athugasemdir við Örnefnaskrá Járngerðarstaða. Sæmundur Tómasson skráði. Stofnun Árna Magnússonar í íslenskum fræðum. Örnefnasafn.

VIÐAUKI

LISTI YFIR ÖLL HNIT

Samtala	X	Y
GK-016:017	331796	378730
GK-016:059	331956	379967
GK-017:027	331089	376061
GK-017:127	332157	383074
GK-017:133	331956	386009
GK-017:134	332019	384832
GK-017:135 1	332050	384675
GK-017:135 2	332168	383095
GK-017:136	3321067	384542
GK-017:137	332150	383400
GK-017:138	332170	382662
GK-017:139 1	332200	383251
GK-017:139 2	332200	383256
GK-017:140 1	332124	382277
GK-017:140 2	332133	382255
GK-017:140 3	332133	382250
GK-017:140 4	332145	382261
GK-017:140 5	332153	382256
GK-017:141 1	331997	380976
GK-017:141 2	332009	380974
GK-017:142	331939	380209
GK-017:143 1	332056	380523
GK-017:143 2	332054	380505
GK-017:144	332137	382364
GK-117:064	332419	388036
GK-661:001 1	331885	387104
GK-661:001 2	331993	386999
GK-661:001 3	332016	385574
GK-661:001 4	332190	383314
GK-661:001 5	332188	382827
GK-661:001 6	332090	381916
GK-661:001 7	332061	381104
GK-661:001 8	332039	380683
GK-661:001 9	331949	380101
GK-661:001 9	331908	379786
GK-661:001 10	331880	379241

MINJAKORT

Kort 1



117064

661001.1

661001.2

017133

0 100 200 300 400 m



Kort 2



017133

661001 3

017134

017135 1

017136

017137

661001 4

017139 2

017139 1

017135 2

017127

0 100 200 300 400 m



Kort 3



0171352
017127

6610015

017138

017144

01714001 01714004
01714003 01714005

6610016

6610017

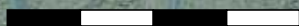
01714101 01714102

6610018

0171431
0171432

017142

0 100 200 300 400 m



Kort 4



017142

6610019

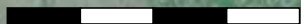
016059

6610019

66100110

016017

0 100 200 300 400 m



Kort 5



017027

0 100 200 300 400 m

